Vlaams Parlement

15 (2019-2020) – Nr. 5-A
ingediend op 4 december 2019 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Tom Ongena
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020

over de beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering 2019-2024

over de beleidsnota Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid 2019-2024

en over de beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2019-2024

verzendcode: BEG

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:
Maaike De Vreese, Nadia Sminate, Steven Vandeput, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;
Filip Dewinter, Chris Janssens, Sam Van Rooy;
Koen Van den Heuvel, Brecht Warnez;
Stephanie D'Hose, Tom Ongena;
Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Plaatsvervangers:
Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs, Annabel Tavernier;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Katrien Partyka;
Emmily Talpe, Carina Van Cauter;
Meyrem Almaci, An Moerenhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:
Lise Vandecasteele.

Documenten in het dossier:

15	(2019-2020)	–	Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
		–	Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen
14	(2019-2020)	–	Nr. 1: Ontwerp van decreet
12	(2019)	–	Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
13		–	Nr. 1: Algemene toelichting
13-A t.e.m. AB	(2019-2020)	–	Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting
16	(2019-2020)	–	Nr. 1: Verslag van het Rekenhof
21	(2019-2020)	–	Nr. 1: Meerjarenraming
152	(2019-2020)	–	Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet
141	(2019-2020)	–	Nr. 1: Beleidsnota
142	(2019-2020)	–	Nr. 1: Beleidsnota
143	(2019-2020)	–	Nr. 1: Beleidsnota

INHOUD

I. Beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering 5

1. Toelichting door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen 5

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden 8

2.1. Tussenkomst van Maaike De Vreese 8

2.2. Tussenkomst van Celia Groothedde 8

2.3. Tussenkomst van Stephanie D'Hose 10

2.4. Tussenkomst van Nadia Sminate 11

2.5. Tussenkomst van Hannelore Goeman 12

2.6. Tussenkomst van Katrien Partyka 15

2.7. Tussenkomst van Paul Van Miert 15

2.8. Tussenkomst van Tom Ongena 16

2.9. Tussenkomst van Orry Van de Wauwer 17

2.10. Tussenkomst van Maxim Veys 18

2.11. Tussenkomst van Elke Sleurs 19

3. Antwoorden van de minister 19

3.1. Gedeelde en inclusieve samenleving 19

3.2. Inburgering 23

3.3. Gelijke Kansen 26

3.4. Onderbouwd, afgestemd en gedragen beleid 29

4. Replieken van de commissieleden 30

5. Aanvullende antwoorden van de minister 33

II. Beleidsnota Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid 37

1. Toelichting door minister Bart Somers 37

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden 37

2.1. Tussenkomst van Tom Ongena 37

2.2. Tussenkomst van Brecht Warnez 38

2.3. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout 39

2.4. Tussenkomst van Steven Vandeput 41

2.5. Tussenkomst van Maxim Veys 42

2.6. Tussenkomst van Paul Van Miert 43

3. Antwoorden van de minister 44

4. Replieken van de commissieleden 48

5. Aanvullende antwoorden van de minister 50

III. Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 51
1. Toelichting door minister Bart Somers.....51
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden..... 54
2.1. Tussenkomst van Koen Van den Heuvel 54
2.2. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout 54
2.3. Tussenkomst van Paul Van Miert..... 57
2.4. Tussenkomst van Kurt De Loor 57
2.5. Tussenkomst van Tom Ongena 60
2.6. Tussenkomst van Stijn Bex 61
2.7. Tussenkomst van Brecht Warnez 61
3. Antwoorden van minister Bart Somers 62
3.1. Regiovorming en intergemeentelijke samenwerking..... 62
3.2. Fusies 65
3.3. Paritaire commissie decentralisatie 66
3.4. Erkenning erediensten..... 66
3.5. Herbestemming kerkgebouwen..... 67
3.6. Lokaal personeelsbeleid..... 67
3.7. Statuut van de mandataris..... 68
3.8. Schrapping economisch niet-actieve EU-burgers 68
3.9. Gouverneurs 68
3.10. Verkiezingen, democratie en participatie..... 69
3.11. BBC en financiering lokale besturen 70
3.12. Wijkverbeteringscontracten 71
3.13. Stedenbeleid 71
3.14. Audit Vlaanderen 72
3.15. Radicalisering..... 72
3.16. Artikel 60, §6, OCMW-wet..... 72
4. Replieken van de commissieleden..... 73
5. Aanvullende antwoorden van minister Bart Somers 77
IV. Indicatieve stemmingen..... 80
Gebruikte afkortingen 82

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering besprak op 12, 19 en 26 november en 3 december 2019 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020. Dit ontwerp van decreet werd besproken in samenhang met de Beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering 2019-2024 (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 141/1), de beleidsnota Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid 2019-20 (nr. 142/1) en de beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2019-20 (nr. 143/1).

I. Beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering

1. Toelichting door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Minister *Bart Somers* beperkt zich tot de hoofdlijnen uit de beleidsnota en de uitgavenbegroting 2020. Ter inleiding hanteert hij het beeld van een lasagna om aan te tonen dat iedereen gelaagd is en uit verschillende identiteiten bestaat. Eenieder heeft een seksuele geaardheid, leeftijd en plaats in de samenleving. Sommigen voelen zich tegelijkertijd Vlaming, Belg en Europeaan. De uitdaging voor het beleid is om op een positieve manier samenleven mogelijk te maken voor mensen met gelaagde identiteiten. Daarvoor zijn er gedeelde waarden die garanderen dat iedereen vrij kan zijn en die er tegelijkertijd voor zorgen dat men tot een Vlaamse samenleving kan komen.

Doelstellingen

De minister stelt dat de beleidsnota is opgebouwd op basis van een stramien dat is opgelegd door het Vlaams Parlement. Er wordt met name gewerkt met strategische en operationele doelstellingen. De beleidsnota Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering bevat vier strategische doelstellingen. Een eerste doelstelling is eerder van technisch aard en wordt hier niet verder toegelicht.

De andere drie strategische doelstellingen zijn het werken aan een gedeelde en inclusieve samenleving, het bieden van kansen aan nieuwkomers en hen uitnodigen om op een actieve manier bij te dragen aan onze samenleving, en tot slot het wegwerken van maatschappelijke drempels die individuen van een volwaardige participatie weerhouden.

Omgevingsanalyse

Uit de omgevingsanalyse blijkt dat de diversiteit naar herkomst in Vlaanderen sterk toeneemt. De administratie heeft dit met het nodige cijfermateriaal gedocumenteerd. 21% van de mensen die in Vlaanderen wonen, is van buitenlandse herkomst (cijfers 2017). In 2009 bedroeg dat aandeel nog 16%. Bij de 0- tot 5-jarigen heeft 37% buitenlandse roots. 8% van de mensen die in Vlaanderen wonen, hebben een vreemde nationaliteit. Bij de immigratie is ongeveer 63% EU-burger en komt 37% van buiten de EU. Jaarlijks is er in Vlaanderen een positief migratiesaldo van ongeveer 25.000 mensen. Deze veranderingen hebben uiteraard een grote maatschappelijke impact en stellen onze samenleving voor grote uitdagingen. Maar ze bieden ook een aantal kansen.

De houding tegenover diversiteit is heel divers. Uit onderzoek is gebleken dat 55% van de mensen de aanwezigheid van diverse culturen een verrijking vindt. Er zijn echter ook mensen die daar niet zo positief tegenover staan. Zo vindt 30% dat migranten komen profiteren van de sociale zekerheid. Een op de drie personen van Belgische herkomst heeft geen enkele vriend of kennis van buitenlandse herkomst. Omgekeerd heeft ook een op de drie personen van Belgische herkomst minstens

vijf vrienden of kennissen met een buitenlandse herkomst. Het is met deze diversiteit van meningen en overtuigingen waarmee men aan de slag moet gaan.

De werkzaamheidsgraad bij mensen geboren in België bedraagt 74% en bij mensen geboren in de EU 72%. Bij mensen geboren buiten de EU daalt dit tot 53%. Inzake onderwijs stelt men een grotere niet-gekwalificeerde uitstroom vast naargelang de herkomst van de leerlingen. Ook stelt men vast dat mensen die in armoede leven vaak een buitenlandse herkomst hebben. Twee op de drie kinderen die in armoede worden geboren, hebben een moeder van buitenlandse herkomst.

Een ander significant cijfer is dat bijna de helft van de mensen met Turkse of Marokkaanse roots aangeeft dat de taal die ze het best beheersen het Nederlands is. Dit heeft ook te maken met het feit dat het om de tweede of derde generatie gaat.

Gedeelde en inclusieve samenleving

Het beleid wil inzetten op het verbinden van mensen zodat ze meer mét elkaar leven en segregatie wordt bestreden. Het doel is te komen tot een gedeelde en inclusieve samenleving. Hiervoor zal het creëren van sociale netwerken en sociale cohesie worden gestimuleerd, alsook het actief burgerschap. De minister wil hiervoor samenwerking met de lokale besturen zoeken. Samenleven is immers iets dat lokaal vorm moet krijgen en niet in de Wetstraat.

De minister wil ook de participatie bevorderen. Het gaat om een transversale opdracht die hij samen met andere ministers van de Vlaamse Regering wil realiseren. Hij streeft naar minder ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs en er zal een sterk en coherent taalbeleid worden gevoerd dat Nederlands leren, oefenen en gebruiken stimuleert. Verder is het de bedoeling om discriminatie en racisme te bestrijden. De Vlaamse Regering wil gaan naar een eigen Vlaams gelijkekansencentrum dat wil excelleren en dat zich oriënteert op wat de Hanzelanden ter zake aanbieden.

Tot slot wil de minister de identiteitsontwikkeling stimuleren. Het is goed dat mensen trots zijn op hun verschillende identiteiten. Men moet de verschillende identiteiten en denkwijzen ook aanvaarden zolang die sporen met onze verlichtingswaarden. Het is evident dat die diversiteit slechts kan functioneren als die stoelt op een sokkel van gedeelde waarden en normen. Daarbinnen beschikt iedereen over de vrijheid om daar zelf vorm aan te geven.

Inburgering

Het inburgeringsbeleid bestaat reeds vijftien jaar. Sinds 2016 is er een verhoogde instroom van asielzoekers en vluchtelingen, hetgeen te maken heeft met de geopolitieke situatie. In 2018 waren er 46.000 mensen die instroomden. 58% daarvan komt uit EU-landen, vooral uit Roemenië, Polen en Nederland. Marokko staat op de vijfde plaats inzake instroom. In 2018 sloten 21.583 mensen een inburgeringstraject af. 16.000 daarvan behaalden een attest.

De Vlaamse Regering wil evolueren naar een inburgeringsbeleid 2.0 waarbij men de inburgeringstrajecten wil versterken en innoverend en toonaangevend wil zijn in Europa. De minister hanteert het beeld van de voordeur, de hal en de living. Aan de voordeur wordt beslist wie welkom is en wie niet. Dit is vooral internationaal, Europees en federaal geregeld. In de hal worden mensen klaargestoomd om tot in de living te geraken. Hier situeert zich het inburgeringstraject. Eens men in de woonkamer is toegelaten, spreekt men van een gedeelde samenleving, gelijke rechten en kansen. Vanuit het perspectief van de Vlaamse Regering zijn alle mensen in de woonkamer Vlaming.

De bedoeling van de regering is om de activiteit in de hal op te drijven. Men zal extra inspanningen vragen van zowel de nieuwkomers als van de ontvangende samenleving. Er zal een nieuw spoor worden ontwikkeld waarbij men mensen via een buddysysteem zo snel mogelijk een netwerk wil geven. Dit moet ertoe bijdragen dat nieuwkomers sterker staan in onze samenleving en sneller een inzicht verwerven in het functioneren van die samenleving.

Er wordt afgestapt van het gratis inburgeringsbeleid en er komt een inburgeringscontract dat duidelijkheid verschaft over rechten, verantwoordelijkheden en plichten. Er komt een aanbod op maat op basis van het intakegesprek en men zorgt ervoor dat de mensen binnen de twee maanden in verbinding staan met de VDAB.

Werken aan gelijke kansen

Gelijke kansen is niet louter gebaseerd op etnisch-culturele achtergrond maar gaat ook over gender, seksuele geaardheid en mensen met een beperking. In Vlaanderen is er al een stuk van de weg afgelegd maar er is nog werk te doen, bijvoorbeeld met het oog op een gendergelijke samenleving. 50,5% van de Vlamingen is vrouw maar slechts 30% van de zaakvoerders is van het vrouwelijk geslacht. In Vlaanderen is 3 tot 8% van de bevolking holebi en de helft van de leraars vindt dat holebiseksualiteit niet in de klas kan worden besproken. Een op honderd Vlamingen is transgender en 80% van hen wordt geconfronteerd met geweld. 15% van de mensen tussen 20 en 65 jaar heeft een handicap, langdurige aandoening of ziekte. Van die mensen heeft slechts 13% een diploma hoger onderwijs. Op het vlak van inclusiviteit in de bredere betekenis van het woord valt er in Vlaanderen dus toch nog werk te verrichten.

Het beleid wil hier op een transversale wijze op inwerken. De diverse Vlaamse bevoegdheden moeten daarbij een rol spelen. De bedoeling moet zijn om drempels te verwijderen en genderstereotypen te bestrijden. In eerste instantie moeten er radicale kansen worden geboden met het oog op de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Op dat vlak is er nog een hele weg af te leggen. In dit Vlaams Parlement zit de verhouding wel vrij goed met ongeveer 46% vrouwen. Er is nog slechts een kleine stap nodig om tot gendergelijkheid te komen.

Gendergerelateerd geweld dient te worden bestreden. Het is confronterend dat de helft van de vrouwen al te maken heeft gehad met seksuele intimidatie. Verder moet men blijven gaan voor gelijke rechten voor de holebi-, transgender- en interseksegemeenschap. Homofoob en transfoob geweld moeten worden bestreden.

Voor mensen met een handicap moet men verder werk maken van de integrale toegankelijkheid van onze samenleving. Het is de bedoeling om te werken op basis van de principes van het universal design. Bewustwording en sensibilisering krijgen in dit verhaal de nodige aandacht.

Financiële aspecten

Er zal de komende jaren niet worden bespaard op het gelijkekansenbeleid. Er wordt 4,8 miljoen euro uitgetrokken voor heel wat gelijkekansenorganisaties zoals Çavaria, Furia, Holebifoon, Roze Huizen en ook Unia. De generieke besparing van 6% geldt dus niet in deze sector. Daarbovenop is er 2 miljoen euro voorzien voor nieuwe positieve projecten en acties die samen met de lokale besturen rond samenleven zullen worden uitgerold. Het budget van het Agentschap Integratie en Inburgering stijgt van 47,2 naar 52 miljoen euro.

Inzake de asielmiddelen 2020 wordt 7,2 miljoen euro extra ingezet bij het Agentschap en 1,4 miljoen euro bij de stedelijke agentschappen in Antwerpen en Gent. Deze verhoging heeft te maken met de verwachte verhoogde instroom van asiel-

zoekers en met de zorg om aan iedereen een degelijk verplicht inburgeringstraject te kunnen aanbieden. Voor de verplichte inburgering in Brussel wordt een bedrag van 4 miljoen euro voorzien.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkomst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese is tevreden dat de N-VA-visie op inburgering en integratie vertaald werd in het regeerakkoord en nu ook in de beleidsnota. Er wordt voortgebouwd op het beleid van de vorige ministers Geert Bourgeois en Liesbeth Homans. Rechten en plichten zullen voorop staan. De nieuwkomers krijgen kansen in de vorm van taallessen, cursussen over waarden en normen, en begeleidingstrajecten naar werk, maar zullen die kansen moeten grijpen. Het vrijblijvende karakter wordt teruggeschroefd. Cruciaal is dat nieuwkomers de heersende waarden en normen omarmen. Geen enkele vorm van discriminatie of racisme is aanvaardbaar, ook niet van de autochtone bevolking trouwens. Ook dat staat in de beleidsnota. De brand in een asielcentrum in Bilzen is verwerpelijk, maar hetzelfde geldt voor het feit dat één op de drie moslims homoseksualiteit verwerpt.

Wat niet in de beleidsnota noch in de begroting staat, zijn de maatregelen die de minister aankondigde na de brandstichting in Bilzen, onder meer een verbindingsofficier van het Agentschap Integratie en Inburgering die de spil zou vormen tussen het Rode Kruis, het gemeentebestuur en de burgers. Maaike De Vreese wijst erop dat de federale overheid heel wat doet om gemeenten met een asielcentrum te steunen: iemand die dag en nacht bereikbaar is voor omwonenden, infomomenten, een verbindingsofficier van de federale politie bij Fedasil, een samenwerkingsprotocol tussen de lokale overheid/politie en het asielcentrum. Het is niet omdat die taken niet goed uitgevoerd worden dat een andere overheid het moet overnemen. Dat is dubbel werk en dus inefficiënt. Het is zaak de verantwoordelijken aan te sporen hun taken beter en sneller uit te voeren. Zeker daar het regeerakkoord stipuleert dat het Agentschap Integratie en Inburgering zich op zijn kerntaken moet richten. De spreker informeert dan ook naar de meerwaarde van een Vlaamse verbindingsofficier en hoe de minister die verbindingsambtenaar en de andere aangekondigde maatregelen – een steunpunt, het verzamelen van goede praktijken door de VVSG enzovoort – zal betalen. Hoeveel personeelsleden wil hij daarvoor inzetten of aanwerven? Zal hij daarvoor extra geld vragen? Het stemt de spreker tevreden dat de minister inziet dat Vlaanderen hier zou moeten kunnen optreden, maar Vlaanderen kan niet altijd compenseren waar het federale niveau tekortschiet.

De minister liet er op een vorige commissievergadering twijfel over bestaan dat hij het systematische advies aan de Dienst Vreemdelingenzaken over de inburgeringstrajecten zinvol vond. Nochtans is het een wezenlijk element in het al dan niet verlengen van de verblijfstitel én is het een afspraak in het regeerakkoord. Heeft de minister hierover al contact gehad met de DVZ? Zal hij een interne richtlijn opstellen voor de agentschappen? Wanneer zal de maatregel in voege treden?

2.2. Tussenkomst van Celia Groothedde

Celia Groothedde somt de nieuwe inburgeringsvereisten op die het louter volgen van een cursus vervangen. Elke fase heeft daarenboven een strakke deadline op straffe van boetes. Het merendeel van de nieuwkomers zal zo geen attest behalen. Trajectbegeleiders Inburgering en NT2-leerkrachten trokken al aan de alarmbel. De directeur van het Minderhedenforum, Landry Mawungu, zei dat die maatregelen de meest kwetsbare mensen met een migratieachtergrond raken en net een averechts effect zullen hebben op hun integratie. Wat is de reactie van de minister op die uitspraak? Heeft de minister al het gesprek gevoerd met de sector? Zo niet, is hij

dat alsnog van plan? Zal hij in zijn beleid rekening houden met de opmerkingen uit die gesprekken?

Dat alleen personen ingeschreven in het vreemdelingen- of bevolkingsregister toegang krijgen tot de inburgeringscursus, betekent dat asielzoekers pas toegelaten worden als ze een beschermingsstatuut hebben. Hoe motiveert de minister die beslissing? Hoe verzoent hij dat met de snelle inburgering die hij zegt voor ogen te hebben? Het inburgeringstraject en de bijhorende verplichte tests worden betalend, waardoor het voor uitsluiting zal zorgen, zeker van financieel zwakke nieuwkomers, eerder dan voor integratie en inclusie. Groen vindt dit een belasting op nieuwkomers. Hoe zal de minister nieuwkomers met onvoldoende financiële middelen tegemoetkomen? Dreigen de lokale besturen die betalingen voorschieten niet op te draaien voor de kosten? In Nederland komt de regering terug op de betalende inburgerings- en integratietrajecten, net omdat de slaagpercentages erdoor gehalveerd zijn. Waarom zou dit in Vlaanderen wel werken? Al jaren en nu ook weer wordt er een aangepast aanbod aan NT2-lessen beloofd voor wie werkt of onderwijs volgt. Er is al jaren een tekort aan NT2 vooral 's avonds en tijdens het weekend. Hoe zal de minister de wachtlijsten aanpakken? De spreker informeert welk het aangepaste taalniveau is dat laaggeletterden en analfabeten op het einde van het traject moeten halen. Zal dat gelden voor alle laaggeletterden?

Wanneer en hoe wil de minister het private NT2-onderwijs ontwikkelen? In Nederland bestaat dat al, maar is het heel duur. Nieuwkomers moeten jarenlang afbetalen. Hoe zal de minister vermijden dat nieuwkomers schulden moeten aangaan om hun inburgeringstraject te doorlopen? Welk kostenplaatje zal er aan het private aanbod vasthangen?

Nieuwkomers moeten zich verplicht inschrijven bij de VDAB, iets wat Groen toejuicht. Die moet de nieuwkomer begeleiden naar een job of opleiding. Hoe is dat compatibel met de aangekondigde besparingen bij de VDAB? Voorts wil ze weten hoe de minister buddyprojecten, vrijwilligerswerk en kennismakingstages voor nieuwkomers zal inrichten? Welke actor zal dat coördineren? Wat is de rol van de lokale besturen daarin?

Asielzoekers en migranten dienen correct en snel informatie te krijgen over hun rechten en plichten. Goede informatie is essentieel in een rechtsstaat. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat asielzoekers en migranten op de hoogte zijn van hun rechten, nu het doelpubliek van de juridische helpdesk van het Agentschap Integratie en Inburgering beperkt wordt?

Unia is een goedwerkende, internationaal gerenommeerde instelling, die jaar na jaar meer klachten verwerkt. De beslissing van de Vlaamse Regering om uit de instelling te stappen, is volgens de spreker een bewijs van slecht bestuur. Een negatieve evaluatie is er niet. Het enige argument is dat Unia niet bevoegd is voor gender, iets wat de politiek zelf beslist heeft en hooguit een argument is om de verschillende samenwerkingen te integreren. Het is nog steeds onduidelijk hoe de samenwerking zal verlopen, hoeveel de operatie zal kosten, wat de aanpak wordt van concrete dossiers. De geïsoleerde werking dreigt trouwens van Vlaanderen een eiland te maken. Waar moet een gediscrimineerde Brusselaar terecht, of iemand met een link met Vlaanderen of het Nederlands, die in Brussel gediscrimineerd wordt? Zal die niet automatisch naar Unia stappen, waardoor het Vlaamse alternatief deels een lege doos wordt? Daarenboven zegt de regering minder instellingen te willen, maar toch creëert ze er eentje bij. Er is een goed werkend instituut, maar toch wil men zich integreren in een andere interfederale instelling met een mandaat en een opdracht die raken aan die van Unia. Al die onduidelijkheid getuigt niet van goed bestuur.

Celia Groothedde informeert voorts waar de transversale component van gelijke kansen in het beleid aan bod komt: bij zwangerschapsdiscriminatie of andere genderdiscriminatie op het werk, bij genderdiscriminatie in sport? Wat discriminatie betreft worden praktijktesten inzake wonen blijkbaar niet aangekaart. Hoe zal de minister zijn collega's ertoe aanzetten de gelijke kansen in hun beleidsdomein aan te pakken?

2.3. Tussenkomst van Stephanie D'Hose

Stephanie D'Hose vindt het een goede zaak dat de gelijke kansen worden ingebed in samenleven en integratie. Het is een transversaal thema dat elke inwoner raakt. Uit de inleiding van de beleidsnota onthoudt ze hoopvolle woorden zoals inclusieve aanpak, Vlaanderen vooruithelpen, genezen van het ontstoken maatschappelijk weefsel. Paradoxaal genoeg wordt met de groeiende diversiteit meer en meer gezocht naar hokjes om mensen in te duwen. Nochtans is identiteit een samenspel van vele kenmerken. Het is dan ook goed dat de gelijke kansen van de minister een volwaardige plaats krijgen in een positief en verbindend samenlevingsdiscours.

De overheid heeft een voorbeeldfunctie. Welke impact zal de keuze voor een efficiëntere, kleinere overheid hebben op het diverser maken van de personeelssamenstelling van de overheid? Zal er in het aanwervingsbeleid ter vervanging van pensioneringen, een bijkomend beleid van positieve actie worden opgezet voor ondervertegenwoordigde groepen zoals mensen met een beperking of mensen met een migratieachtergrond? Het is wel niet de bedoeling te vervallen in dwingende quota.

Tijdens de regeringsvorming was er heel wat te doen over de herijking van de financiële middelen voor de partners uit het middenveld. Hoe zal de samenwerking van het nieuwe Vlaamse gelijkekanseninstituut met Unia verlopen? Hoe zullen de twee centra zich tot elkaar verhouden?

Open Vld hoopt op nieuwe klemtonen in het gelijkekansenbeleid, conform het regeerakkoord waarin staat dat de Vlaamse Regering oog zal hebben voor nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en bijhorende behoeften. Zo wordt wonen financieel moeilijk haalbaar voor een aantal kansengroepen. Het opdelen van woningen in kleinere entiteiten of cohousing kunnen oplossingen bieden, maar de regelgeving, zowel Vlaams als federaal, stelt nog hinderpalen. De spreker vraagt de minister van Gelijke Kansen dienaangaande te overleggen met de ministers van Wonen en van Omgeving.

De singletoets, voor de groeiende groep van alleenstaanden zonder kinderen, heeft het regeerakkoord niet gehaald. De spreker vraagt de minister die reflex wel mee te nemen in het transversale gelijkekansenbeleid. België is het op één na meest vooruitstrevende land op het vlak van rechten voor de regenbooggemeenschap, de lgbtiq+. Ze lanceert toch een oproep om van Vlaanderen de leidende regio te maken op het vlak van seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Heel wat doelgroepen zijn afgebakend: holebi's, transgenders, interseksuelen, questioning, panseksuelen, hun straight allies. Voor aseksualiteit is er meer onderzoek nodig. Plant de minister dergelijk initiatief? Een relatief nieuw fenomeen is polyamorie. De spreker pleit ervoor proactief te zoeken naar antwoorden op eventuele problemen dienaangaande.

Tot het transversale domein van de minister hoort ook overleg met de federale overheid. Zal de minister bij de federale overheid aandringen op het tijdig ontwikkelen van interfederale actieplannen? Het tweede actieplan Homo en Transfobie liet meer dan drie jaar op zich wachten en loopt af zonder dat een opvolger klaarstaat. Het actieplan tegen hiv en soa's loopt volgend jaar af. Dat de Federale Regering in lopende zaken is, vergemakkelijkt de zaak niet. Hoe ziet de minister de afhandeling

daarvan? En wat denkt hij van een interfederaal actieplan tegen racisme zoals Unia en andere organisaties vragen?

Holebiseksualiteit botst met religie: de islam, het ultraorthodoxe jodendom en conservatieve katholicisme. Voor de islam bestaan er evenwel al organisaties als Merhaba die het probleem bespreekbaar maken en jonge holebi's helpen. Hoe ziet de minister de plaats van dergelijke organisaties in het nieuwe gelijkekansenbeleid? Passen ze in zijn voornemen om dergelijke kruispunten in beeld brengen? Hoe zal hij dit realiseren?

Open Vld is zeer tevreden dat de minister focust op zelfmoordpreventie, eenzaamheid, onderwijs, zorg en sport van lgbtiq+. Het kan niet zijn dat in een progressieve regio als Vlaanderen één op zes lesbische meisjes een zelfmoordpoging onderneemt, oudere holebi's zich gedwongen voelen hun geaardheid in het rusthuis te verbergen, meer dan de helft van de leerkrachten in het secundair onderwijs holebiseksualiteit onbespreekbaar vindt. Zal de minister erop toekijken dat scholen hun toevlucht niet zoeken tot conservatieve organisaties die op een kortzichtige en bevooroordeelde manier voorlichting geven? Algemeen zou het wenselijk zijn een evaluatie te maken van de huidige seksuele voorlichting en de voorlichting inzake genderdiversiteit, -identiteit en -expressie in scholen. Wil de minister dat bespreken met zijn collega van Onderwijs?

De spreker vervolgt met twee aspecten die niet uit de verf komen in de beleidsnota. Ze vraagt dat Vlaanderen internationaal een voortrekkersrol zou spelen in het aankaarten van homo- en transfobie. Ook vraagt ze nooit te vergeten dat mensen het recht hebben om discreet te blijven over hun geaardheid of genderbeleving. Seksuele identiteit behoort nu eenmaal tot het privéleven.

De minister wil terecht de integrale toegankelijkheid als absolute kwaliteitsvoorwaarde voor de Vlaamse overheid. Het Agentschap Inter zal daarbij een belangrijke rol spelen. Welke concrete impact zal dat hebben op de werking van die organisatie?

De minister wil de expertendatabank systematisch aanvullen. Uit onderzoek bleek evenwel dat die databank niet optimaal werd gebruikt. Is dat inmiddels veranderd? Hoeveel mensen gebruiken de databank? En hoe evolueert het gebruik?

Tot slot informeert de spreker of de minister de beleidslijn inzake genderneutrale toiletten voor alle nieuwe kantoorgebouwen van de Vlaamse overheid zal voortzetten. En zo ja, hoe?

2.4. Tussenkomst van Nadia Sminate

Voor *Nadia Sminate* is het duidelijk dat de regering de lat hoog legt inzake integratie en inburgering met heel wat hervormingen en een duidelijk verhaal dat voortbouwt op de vorige regeerperiode. Inburgering is niet vrijblijvend. Wie tot de Vlaamse samenleving wil behoren moet daar inspanningen voor leveren, onder andere Nederlands kennen. Op dat vlak wordt de lat hoger gelegd. In ruil voor die inspanningen wordt elk individu als gelijke Vlaamse burger behandeld. In het regeerakkoord worden de basisspelregels van de gemeenschap duidelijk gemaakt. Individuele identiteitsbeleving zal uiteraard mogelijk zijn, maar enkel met respect voor de gedeelde Vlaamse identiteit. De Vlaamse overheid moet die duidelijk in de markt durven te zetten.

Het regeerakkoord creëert een duidelijk kader voor de erkenning van geloofsgemeenschappen, met striktere regels onder meer op het vlak van de financiering. Nu moeten de provinciale besturen de jaarrekening controleren, maar die worden vaak niet overgemaakt, laat staan grondig gecontroleerd. Provinciebesturen zijn

trouwens niet uitgerust voor die inspectierol. Het is dan ook goed dat de Vlaamse overheid de controle overneemt. Wanneer zal de bestuurlijke informatiedienst opgericht worden?

Het is positief dat de plannen voor transversale thema's die verworden waren tot loutere fichebakken, afgeschaft worden. Dat geldt blijkbaar ook voor de strijd tegen gewelddadige radicalisering. Waarom zegt de minister, die de coördinerende minister is en een voorvechter van die strijd, weinig tot niets over dit thema in zijn beleidsnota?

2.5. Tussenkomst van Hannelore Goeman

Volgens *Hannelore Goeman* staat de beleidsnota vol mooie woorden en juiste analyses over achterstelling en discriminatie en over kansen en verantwoordelijkheid. Ze is het grotendeels eens met het discours van de minister en houdt van zijn optimisme, een verademing te midden van het doemdenken en de negativiteit die het debat over samenleven beheerst. Ze is minder enthousiast over het nationalistische sausje dat over de beleidsnota gegoten is, een duidelijke stempel van N-VA, met veel getoeter over Vlaamse waarden en Vlaams burgerschap ter meerdere eer en glorie van de Vlaamse natie. Dat draagt volgens de spreker niets bij tot echte oplossingen.

Het warme discours van de minister vormt echter de inleiding tot een berg koude maatregelen. De minister pleit voor het versterken van de sociale samenhang door sociale netwerken te stimuleren en een partnerschap met het middenveld. Maar dit pleidooi wordt gevolgd door drastische besparingen op het middenveld en het buitenspel zetten van een resem partners. Voorts zaagt de regering met een besparing van 27% de poten van onder de stoel van het Steunpunt Mens en Samenleving, een organisatie die straathoekwerkers, opbouwwerkers, schuldbemiddelaars en sociale professionals in de centra voor algemeen welzijnswerk en in de jeugdhulp steunt. Net die mensen zijn medestander in het versterken van het sociale weefsel. Ook de culturele en de sociaal-culturele sector, cruciaal om de samenleving een spiegel voor te houden, om vooroordelen te helpen overwinnen en om contacten buiten de comfortzone te leggen, wordt financieel gekortwiekt. Met uitzondering van de 'Bokrijks van de wereld' die naadloos passen in het Vlaamse nationbuildingproject van N-VA.

Het is hypocriet dat de regering de subsidies schrapt voor organisaties die zich op etnisch-culturele herkomst terugplooien, terwijl ze er net alles aan doet om de Vlaming te laten terugplooien op die ene Vlaamse identiteit. Daarnaast is die beslissing ook gewoon dom gezien de rol die sommige etnisch-culturele verenigingen, bijvoorbeeld de Federatie van Marokkaanse en Mondiale Democratische Organisaties, spelen in het betrekken van mensen bij de samenleving als eerste stap naar engagement. Denkt de minister echt dat die het samenleven ondermijnt? Organisaties die te veel op hun eiland zitten, mogen ook voor de spreker eruit. Hoe zal de minister meten of organisaties segregatie bevorderen? Of gaat de minister met de botte bijl de subsidies van alle etnisch-culturele organisaties schrappen? De spreker vreest dat dit zoals de beslissing over Unia een symbooldossier is, ongetwijfeld op vraag van N-VA. Het klinkt misschien voor sommige mensen goed maar dit gaat averechts werken. En de minister weet dat.

Ook aangaande de erkenning van geloofsgemeenschappen lijkt de minister duidelijke instructies te hebben gekregen van zijn coalitiepartner. Er komt dan wel een forum voor interlevenbeschouwelijke dialoog, maar moskeeën krijgen een wachttijd van vier jaar voor erkenning. De erkenningsaanvragen slepen sowieso al langer aan. De spreker vraagt de minister naar de rationele gronden voor dit voornemen. Deze politieke beslissing van een regering die er eigenlijk geen nieuwe wil erkennen omdat dat slecht valt bij de achterban, zal niet zonder gevolgen blijven. Wil de

minister echt dat het aantal garagemoskeeën zonder enige controle blijft toenemen? Sp.a is uitgesproken voorstander van duidelijke erkenningscriteria voor alle geloofsgemeenschappen, met een controle op buitenlandse financiering, uit Saoedi-Arabië bijvoorbeeld. De vorige Vlaamse Regering heeft daar niets aan gedaan, hopelijk de huidige wel.

Ondanks de mooie woorden over het belang van de Nederlandse taal en de belofte een sterk en coherent taalbeleid te voeren om Nederlands te leren, te oefenen en te gebruiken, doet de regering geen grote investeringen in taalcursussen. In tegenstelling tot wat de minister suggereert is er helemaal geen behoeftedekkend aanbod. De wachtlijsten zijn lang en met dit budget zullen ze deze regeerperiode niet verdwijnen. Mensen willen nochtans Nederlands leren, maar de Vlaamse Regering slaagt er niet in om voldoende aanbod te creëren, hetgeen onbegrijpelijk is vanwege een regering die van het Nederlands een groot speerpunt maakt. De minister kondigt een versterkt taalbeleid en bijhorend aanbod NT2 in Brussel aan, maar bespaart 6% op het Huis van het Nederlands, net als zijn collega-minister van Brussel trouwens, terwijl die organisatie geweldig werk levert.

Uit recent onderzoek blijkt dat aparte taalbadklassen voor taalarme kinderen niet werken. Kan de minister de spreker garanderen dat er geen gesegregeerde taalbadklassen komen waarbij kinderen met een taalachterstand tot een jaar lang voltijds worden gescheiden van hun medeleerlingen? Het Grondwettelijk Hof vond de voorwaarde dat sociaal huurders in het eerste jaar nadat ze een sociale woning betrekken een taalniveau A2 moeten halen, enkel wettelijk als de taalcursussen voor hen gratis blijven. Kan de minister dat verzekeren?

Hoe ziet de minister de Nederlandsclausule in elke subsidieovereenkomst? Uiteraard moet de voertaal het Nederlands zijn, maar als organisaties niet een beetje flexibel mogen zijn en af en toe wat extra uitleg mogen geven in een andere taal, dreigen sommige hun publiek te verliezen. Zal de regering dat toch verbieden?

Ook inzake de evenredige en volwaardige participatie van burgers, legt de minister de vinger op de wonde met enkele bikkelharde statistieken die aantonen dat personen van buitenlandse origine te vaak geconfronteerd worden met discriminatie op de arbeidsmarkt en de woonmarkt en in het onderwijs. De Vlaamse Regering belooft wel consequent en met een hoog ambitieniveau op te treden tegen discriminatie en racisme, maar die ambitie krijgt nauwelijks een budgettaire vertaling. De spreker ziet daarentegen alleen maar overbodige uitgaven, zoals voor een Vlaams gelijkekansencentrum, een dure trofee voor N-VA ten koste van een goed en efficiënt bestuur.

Voorts is er geen spoor van praktijktesten, op de arbeids- noch op de woonmarkt. Dat is onbegrijpelijk want de zelfevaluatie van de sector is al zovele keren tekortgeschoten. Het kan in Gent, in Brussel en in Antwerpen, telkens met Open Vld en sp.a in het bestuur. Waarom niet in Vlaanderen? De beleidsnota houdt het bij de magere clausule dat lokale besturen desgewenst initiatieven kunnen ontwikkelen om regionaal af te stemmen over een aanbod van duurzame woonoplossingen. Erger nog is dat het beleid voor woonwagenbewoners uit het integratiebeleid verdwenen is. Of ziet de spreker dat verkeerd?

Hoe rijmt de minister de beslissing om de dubbele contingentering af te schaffen met zijn geloof in het belang van ontmoeting? De afschaffing betekent immers het einde van de sociale mix in een aantal scholen, wat eigenlijk wil zeggen dat de regering geen graten ziet in blanke elitescholen en sterkere concentratiescholen. Kennis van het Nederlands is inderdaad de weg naar de gelijke kansen. Gelijke kansen is echter niet te herleiden tot taal. Zonder deftige omkadering, in de vorm van extra ondersteuning als het thuis of op school moeilijk gaat, zal het kind niet ver geraken.

De minister wil harten veroveren voor ons maatschappijbeeld, gebaseerd op wederzijds engagement en gelijke rechten en plichten voor iedereen. Verderop blijkt echter dat vooral de inburgeraars extra inspanningen moeten leveren zonder dat ze daar de vruchten van plukken. Sp.a is voorstander van een verplicht inburgeringsbeleid, maar het nieuwe beleid is niet alleen rechts, maar gewoon averechts. Vooreerst laakt de spreker het betalend maken van het inburgeringstraject, wat in het buitenland al bewezen heeft dat het daardoor voor nieuwkomers moeilijker wordt om hun leven op de rails te krijgen. Bovendien zijn geleverde inspanningen geen vrijstellingsgrond; enkel ernstige ziekte, fysieke en mentale handicap zijn dat. Dat maakt dat verplichte inburgeraars moeten blijven proberen tot ze slagen, en telkens de hoge kosten moeten betalen. Die maatregelen zijn wars van elke realiteitszin over de financiële situatie van nieuwkomers. Jan Jambon ziet geen probleem want nieuwkomers zouden toch rechtstreeks naar het OCMW kunnen. Prima idee, zo werpt de spreker ironisch op, om hen meteen in de armen van het OCMW te drijven.

Ze neemt aan dat iedereen het erover eens is dat ook EU-burgers best een inburgeringstraject volgen, ook al kunnen ze daar niet toe verplicht worden. Nu zijn iets minder dan de helft van de mensen die een inburgeringscontract afsluiten vrijwillige inburgeraars. Wat zullen zij volgens de minister doen als het traject voortaan betalend wordt? Wanneer wordt het betalend beleid ingevoerd? Wat zal er met de inkomsten uit de cursussen en examens gebeuren? Uit boetes haalt de regering volgens de begroting 100.000 euro inkomsten. Hoeveel is dat nu? Gaat de regering ervan uit dat het aantal boetes zal stijgen? De nieuwkomer moet betalen voor de cursus maar ook als hij niet naar de les gaat. Welke andere cursist zou dat aanvaarden?

Hypocriet is tevens dat zelfs wie zijn inburgeringsplicht vervuld heeft, er volgens deze Vlaamse Regering nog niet echt bij hoort. Ze moeten nog jaren in 'de gang' wachten voor ze gelijke sociale rechten krijgen. Is dat de zo geroemde Vlaamse manier van doen? Eigenlijk maakt de verplichting voor een tweede betalend taalexamen op niveau B1 voor wie zijn inburgeringsattest al heeft, dat het attest helemaal niet betekent dat iemand ingeburgerd is. Wat is trouwens de consequentie als iemand dat examen niet aflegt?

Het buddyproject is goed, maar zeker geen heilige graal. Hannelore Goeman heeft de indruk dat de minister daar zo de nadruk op legt om de aandacht af te leiden van de rest van zijn beleid. Trouwens, de lokale besturen moeten de voortrekkersrol spelen. Weten die dat al? Is daarover overlegd? Krijgen ze daar extra middelen voor? Of gaat de 2 miljoen euro in de begroting voor 'projecten samenleven' daar naartoe?

Vervolgens vraagt ze wat wordt bedoeld met 'de gedeelde normen en waarden van de publieke Vlaamse cultuur' of de 'Vlaamse waarden'? Wat is daar Vlaams aan? Voor haar zijn dat gewoon de fundamentele waarden van de internationale mensenrechtenverdragen. Die woorden staan daar natuurlijk niet zomaar. Ze wijzen op een 'assimilationistisch' trekje, eigen aan politici met een nationalistische agenda die iedereen tot hun natiedenken proberen te bekeren. Dat gedweep met de Vlaamse identiteit en de symbolen om die op te dringen zoals de vermaledijde Vlaamse canon, vindt de spreker zo stilaan wat zielig. Een identiteit legt men niet op. De mensen moeten die omarmen, zoals Dave Sinardet het onlangs beschreef in De Standaard. De verkrampte focus op Vlaamsheid wordt meer en meer een bron van verdeeldheid, van de zelfverklaarde échte Vlamingen tegen de rest. Want diegenen die niet meewillen in het natiedenken zijn volgens nationalisten meteen ook de vijanden van het volk dat zij beweren te vertegenwoordigen. En al doet N-VA nog zo hard zijn best om te beweren dat iedereen Vlaming kan worden, ze laat zich net iets te vaak betrappen op uitspraken die tonen wie volgens hen niet echt tot de natie behoren: dansende moslims, profiteurs die geen werk vinden, activistische

rechters, of nu recent nog kunstenaars die niet weten wat échte schoonheid is. De spreker meent dat de minister het daarmee fundamenteel oneens is, maar hij zit wel met N-VA in de regering en zijn beleidsnota is niet gevrijwaard van hun nationalistische symbolen. Ze hoopt oprecht dat de minister zich daarover grote zorgen maakt. Hij laat zich voor de kar spannen van een ideologie, van een partij die aan de lopende band polariseert. En met zijn discours het samenleven in diversiteit net bemoeilijkt in plaats van promoot.

Hannelore Goeman besluit dat mooie woorden niet volstaan om van samenleven een succes te maken. Het verhaal wordt niet alleen ondergraven door het discours van N-VA, het verliest compleet aan geloofwaardigheid door de voorstellen in de beleidsnota. De minister spreekt over het belang van taal, maar hij investeert er niet genoeg in. Hij wil vechten tegen discriminatie, maar doet er niks aan. Hij wil alle krachten mobiliseren om goed samen te leven maar bespaart vervolgens samen met zijn collega's het halve middenveld kapot. Hij wil een minister van oplossingen zijn, maar de ene helft van de voorstellen werkt niet, de andere helft werkt oplossingen tegen. Er rest niets meer dan een mooi verhaal om een hardvochtig en inefficiënt beleid proberen goed te praten.

2.6. Tussenkomst van Katrien Partyka

Katrien Partyka is het daarmee niet eens. CD&V vindt dit een goede beleidsnota. Iedereen is het eens over de keuzes van de minister: meer aandacht voor taal, participatie op de arbeidsmarkt enzovoort. CD&V gelooft daarenboven dat de minister dat ook zal waarmaken. De minister wil terecht een robuust beleid voeren voor een inclusieve samenleving. Hij wil de krachten uit de samenleving bundelen om een actief burgerschap waar te maken. Op welke manier zal hij die krachten daartoe mobiliseren? De minister zegt dat in verschillende beleidsdomeinen stappen zullen worden ondernomen om de drempels in onderwijs, wonen, arbeidsmarkt en participatie weg te nemen en discriminatie tegen te gaan. Hoe zal hij daar het overzicht over houden en de coördinatie voeren? In de vorige regeerperiode liepen er in de commissie voor Wonen en de commissie voor Economie en Werk parallele discussies over praktijktesten. Het is productiever die te bundelen. Heeft de minister plannen in die richting?

Hoe zal de minister ervoor zorgen dat het aanbod NT2 de grotere ambities kan volgen? Zullen naast de centra voor volwassenenonderwijs ook de centra voor basiseducatie een hoger niveau Nederlands kunnen aanbieden? Ze informeert voorts hoe de vierde pijler met de buddywerking, een mooi voornemen, zal gerealiseerd worden. Lokale besturen zijn regisseur. Krijgen zij daarvoor extra steun?

De kredieten voor het Agentschap Integratie en Inburgering worden verhoogd met enkele miljoenen euro. De afgelopen jaren kwam de werking en de organisatie van dat agentschap geregeld aan bod in begrotingsbesprekingen, meer bepaald na de afslanking van het personeelsbestand, onder meer ingegeven door de daling van het aantal asielzoekers en de extra kosten ten gevolge van de inkanteling van een aantal organisaties. In 2018 kreeg het agentschap 5,5 miljoen euro voor die inkanteling, in 2019 nog 3 miljoen euro extra. Hoe staat het met de financiële situatie van het agentschap? Welke organisaties moeten er nog in ondergebracht worden? Waarom zijn er daar nog extra middelen voor nodig? Hoe zal de minister, na de onrust van de afgelopen jaren, dat agentschap versterken? Blijft de afslanking van het agentschap gehandhaafd of is het nodig het agentschap te versterken om een robuust beleid waar te maken?

2.7. Tussenkomst van Paul Van Miert

Paul Van Miert is voor een transversaal lgbtqi+-beleid, en de beleidsmatige en financiële verankering ervan in het brede welzijnsbeleid. Het Transgenderinfopunt

en Lumi zijn sterk welzijns- en zorggericht. Heeft de minister over de bijdrage van zijn beleidsdomeinen daaraan al overlegd met de minister van Welzijn? Onderzoek wijst uit dat holebiseksualiteit in het onderwijs weinig bespreekbaar is: 50 tot 60% van de leerkrachten in het secundair onderwijs snijdt het onderwerp niet of niet graag aan. Zal de minister, eventueel in samenwerking met de minister van Onderwijs, daarop ingrijpen?

Gelijkheid en individuele vrijheid op vlak van gender, seksuele geaardheid en levensbeschouwing zijn voor de minister niet onderhandelbaar. De Survey Samenleven in Diversiteit wijst uit dat 90% van de personen van Belgische herkomst vindt dat holebi's hun leven moeten kunnen leiden zoals ze dat willen. Bij personen van een andere herkomst is dit een stuk lager. Welke maatregelen zal de minister nemen om dat ook bij die mensen meer bespreekbaar te maken?

Wat inclusie van mensen met een beperking betreft, loopt het proefproject van de Vlaamse Adviesraad Handicap tot december 2020. Wanneer zal er een evaluatie zijn? N-VA staat positief tegenover de plannen van de minister om van Vlaanderen een integraal toegankelijke regio te maken. De stedenbouwverordening Toegankelijkheid zou geëvalueerd zijn, maar het parlement kreeg dat rapport nog niet. De Commissie bevoegd voor Omgeving zal daar een hoorzitting aan wijden. Hij suggereert dat deze commissie zich daarbij aansluit of in ieder geval cijfers ter beschikking krijgt.

2.8. Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena stelt vast dat Vlaanderen een diverse samenleving kent. Hoewel de meeste mensen dat zien als een verrijking, wijst onderzoek uit dat ongeveer een op drie Vlamingen zich erdoor bedreigd voelt. De beleidsnota erkent dat en biedt duidelijke lijnen om een antwoord te bieden op die onzekerheid, zonder de pretentie te hebben een wondermaatregel te hebben voor alle samenlevingsproblemen. Beter samenleven is een werk van lange adem en vergt vele maatregelen en vooral de inzet van iedereen.

De spreker schetst drie grote lijnen van de beleidsnota. In de eerste plaats vraagt de regering meer inspanningen van nieuwkomers zelf. Het nieuwe, sterkere inburgeringsbeleid wil hen beter wapenen om te functioneren in onze samenleving, maar ook om eraan bij te dragen, met een focus op werk. Zeker in tijden van arbeidsmarktkrapte zijn alle handen en hoofden nodig. De regering vraagt echter ook inspanningen van oude en nieuwe Vlamingen samen. Onbekend is onbemind en zorgt voor onverdraagzaamheid. Het is goed dat de Vlaamse Regering inzet op sociale cohesie, onder andere door de betere verspreiding van de vele goede lokale praktijken. Ten derde moeten oude Vlamingen nieuwkomers een eerlijke kans geven. Racisme en discriminatie gaan immers regelrecht in tegen de democratische rechten en vrijheden. Het is goed dat de Vlaamse Regering de strijd daartegen wil opvoeren.

Om de sociale cohesie te versterken, wil de minister het actief burgerschap faciliteren en promoten zodat mensen meer deelnemen aan het gemeenschapsleven en minder terugplooien op hun eigen etnisch-culturele groep. Hoe zal hij dat precies doen? De zogenaamde vierde pijler van het inburgeringstraject, een traject op maat van 40 uur, dient om de inburgeraars een netwerk te laten opbouwen, door middel van een buddy, een stage of vrijwilligerswerk. Hoe ziet de minister de uitrol daarvan? Hoe zal de minister de lokale besturen daarvoor warm maken? Tegen wanneer zal het operationeel zijn?

Voor het samenleven wil de minister goede praktijken bundelen en ter beschikking stellen aan lokale besturen en middenveld. Hoe zal hij dat doen? Hoe denkt hij de resultaten ervan te meten? Om de leefbaarheid in bepaalde buurten te vergroten,

komen er wijkverbeteringscontracten volgens het regeerakkoord en de beleidsnota. Hoe ziet de minister die contracten? Tegen wanneer wil hij ze invoeren? Welke ondersteuning mogen de betrokken steden en gemeenten verwachten? En hoe zal de voorgestelde jurering van de projecten gebeuren?

Voor het wegwerken van de schoolachterstand en de te lage werkzaamheidsgraad bij jongeren en mensen met een migratieachtergrond, ligt een belangrijke opdracht bij de VDAB en de ministers van Onderwijs en Werk. Heeft de minister hierover al contact gehad met zijn collega's? En op welke wijze wil hij de afspraken formaliseren? Voor het bestrijden van racisme en discriminatie zal de minister samenwerken met de ministers van Wonen en Werk. Lopen daarover al contacten en hoe zullen de afspraken geformaliseerd worden?

Bij extremisme wordt in de eerste plaats aan moslimextremisme gedacht. Uit een enquête van de VVSG blijkt dat bijna de helft van de gemeenten signalen opvangt van radicalisering, niet zozeer Syriëstrijders maar andere vormen van extremisme, zoals homofoob of rechts-extremistisch geweld. Overweegt de minister acties om die radicalisering tegen te gaan? Misschien moet hij het actieplan Radicalisering van de vorige regeerperiode reanimeren en deels heroriënteren op nieuwe vormen van radicalisme.

In de beleidsnota staat dat er een nieuwe bepaling aan de inburgeringcontracten wordt toegevoegd met essentiële rechten en plichten die moeten worden gerespecteerd. Hoe wordt die bepaling opgesteld? Zal de administratie dat doen of worden er onafhankelijke experts ingeschakeld?

Op het onderdeel maatschappelijke oriëntatie was er wel eens kritiek wegens de te vrijblijvende invulling en onvoldoende focus op de fundamentele waarden en vrijheden. Is de minister het daarmee eens? Denkt hij aan een aanpassing van dat onderdeel? Zo ja, hoe?

In het nieuwe inburgeringsbeleid zijn verplichte inburgeraars verplicht om zich binnen de twee maanden bij de VDAB aan te melden voor begeleiding naar werk of opleiding. Hoe denkt de minister daarvoor samen te werken met zijn collega van Werk? Een goede kennis van het Nederlands is ook daarbij essentieel. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat beide trajecten elkaar niet hinderen maar wel versterken? Bijvoorbeeld een flexibeler traject NT2 voor mensen die werken of geïntegreerde trajecten van Nederlands en werken. Nederlands is zeer belangrijk maar het doel blijft zelfredzaamheid.

De vorige regeerperiode zat het Agentschap Integratie en Inburgering in woelige wateren. Hoe staat het met de onrust in dit agentschap? Heeft de minister al een nieuwe leidinggevende op het oog? Plant de minister maatregelen om de werking van het agentschap te verbeteren?

2.9. Tussenkomst van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer is blij in de beleidsnota te lezen welk belang de minister hecht aan gelijke kansen om tot een inclusieve samenleving te komen. Dat het niet louter woorden zijn, bewijzen de keuzes in de begroting. Zo worden enkele belangrijke organisaties die partners zijn om de doelstellingen rond Gelijke Kansen te halen, gevrijwaard van besparingen. Gelijke kansen is een transversale bevoegdheid, een gezamenlijke aanpak van alle ministers is dus wezenlijk. Dat bewijst het voorbeeld van Katrien Partyka over de parallelle discussies rond praktijktesten in Wonen en Werk, zonder gezamenlijke aanpak.

Het is voorts ongehoord dat er in 2019 nog steeds moet worden gestreefd naar een evenredige participatie en vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in alle

maatschappelijke en politieke geledingen. Hoewel dat zeker geen verwijt is aan deze minister, is een versterkt beleid dienaangaande aangewezen. Hoe zal de minister dat concreet aanpakken?

Dat de ondersteuning van de lgbtqi+-gemeenschap ook beleidsmatig en financieel verankerd wordt in het brede welzijnsbeleid, zeker voor zelfmoordpreventie, is goed. Holebi's en transgenders zijn nog steeds oververtegenwoordigd in de suïcidecijfers. Lgbtqi+ hebben rechten, maar op sociaal vlak is er nog veel werk, bijvoorbeeld voor het welbevinden van jonge holebi's en transgenders op school en in sportclubs. Ondanks beloftes van minister Weyts staat daar echter niets van in de beleidsnota Sport. Hoe zal de minister zijn collega-ministers betrekken? Welke concrete maatregelen heeft de minister voor ogen? Mensen met een handicap hebben het vooral moeilijk om hun plaats in te nemen op de arbeidsmarkt en aan de slag te blijven. Welke acties ziet de minister op dat vlak mogelijk?

De minister wil dat de overheid een voorbeeldrol vervult door haar dienstverlening integraal toegankelijk te maken. Hoe ziet de minister dat concreet? De spreker vermoedt dat het niet enkel gaat om fysieke toegankelijkheid maar ook om toegankelijke dienstverlening, bijvoorbeeld online. Hoe zal de minister zijn voornemen waarmaken om de gemeenten te stimuleren een integraal toegankelijkheidsbeleid te voeren? Welke rol is daarbij weggelegd voor het Agentschap Inter?

De minister heeft allicht kennis genomen van het recente onderzoek van het Departement Omgeving en de vzw Toegankelijk Vlaanderen waaruit bleek dat geen enkel van de onderzochte overheidsgebouwen voldeed aan de toegankelijkheidsregels. Die ontnuchterende conclusie mag niet geduld worden. Hoe verklaart de minister de negatieve resultaten ervan? Welke initiatieven ziet hij om daaraan te remediëren?

De spreker herhaalt voorts het CD&V-standpunt aangaande Unia. Het is belangrijk dat het nieuwe Vlaams gelijkekansencentrum dezelfde diensten aanbiedt als Unia, elke vorm van racisme en discriminatie blijft bestrijden, én vooral ook dat de expertise die Unia heeft opgebouwd niet verloren gaat. Dat staat niet allemaal in de beleidsnota, maar deelt de minister deze visie nog steeds?

Volgens de beleidsnota heeft Vlaanderen ook een taak in zijn buitenlands beleid om geweld en grensoverschrijdend gedrag aan te kaarten, met aandacht voor bijvoorbeeld onderwijs voor vrouwen, seksuele en reproductieve vrouwenrechten. Zal de minister ook aandacht vragen voor de andere aspecten van de gelijke kansen in het buitenlandbeleid, bijvoorbeeld de homorechten in Oeganda? Zo ja, welke?

Tot slot informeert de spreker naar de plannen van de minister inzake de preventie van polarisering en gewelddadige radicalisering.

2.10. Tussenkomst van Maxim Veys

Maxim Veys leest mooie dingen in de beleidsnota, maar hij vreest dat het holle woorden zullen blijven. Hij kan zich niet inbeelden dat er mensen zijn die maatschappelijke drempels niet willen wegwerken. Discriminatie neemt echter toe en het principe van gelijkheid in onze maatschappij staat onder druk. De spreker is ervan overtuigd dat ook de minister de verlichtingswaarden en het geloof in de maakbaarheid van de maatschappij keihard wil verdedigen, maar wijst erop dat beleid meer is dan discours. De beleidsnota lijkt vooral het voorgaande beleid te bundelen en te herhalen. De spreker mist tanden. Goede praktijken tegen discriminatie bundelen, werken via zelfregulering en rolmodellen vooropstellen, is allemaal mooi, maar vooral toch zacht. Hij weet dat de minister een groot potentieel aan daadkracht heeft en hoopt dat hij dat de komende regeerperiode zal tonen.

De sleutel ligt in het horizontale karakter van het gelijkekansenbeleid. De beleidsnota gaat niet verder dan de belofte dat te versterken. Wat betekent dat concreet? Hoe zal de minister zijn collega's tot actie aanzetten? Net als bij het armoedebeleid is de persoon die coördineert een factor van belang. Het is voorts goed dat de gemeenten meer geld krijgen voor gelijkekansenbeleid, maar er zijn geen richtsnoeren. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat ze er effectief sterker op inzetten?

De spreker juicht toe dat er aandacht gaat naar gendermechanismen en gender als identiteitskenmerk. Wat zal de minister dienaangaande doen? Naast statistieken zijn er indicatoren nodig. In de omgevingsanalyse zijn de meeste cijfers generiek en niet opgesplitst per geslacht. Daarnaast vindt hij de benadering soms te eenzijdig. Zo staat er wel dat vrouwen achtergesteld zijn op basis van traditionele studie- en loopbaankeuzes, maar niet dat mannen ondervertegenwoordigd zijn in bijvoorbeeld zorgberoepen. Wordt er enkel gestreefd naar meer vrouwen in STEM-richtingen of ook naar meer mannen in zorgopleidingen? En hoe wil de minister dat doen?

Inzake lgbtqi+ formuleert de minister mooie intenties, met dank aan het prachtige werk van de organisaties. Het is goed dat zij niet moeten besparen. Minister Liesbeth Homans trok duidelijk de kaart van de lgbtqi+personen. Hij hoopt dat de minister haar werk voortzet en de zaak ook zelf uitdraagt. Voor sp.a moet het maatschappelijk zichtbaar zijn dat de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering achter de strijd van de lgbtqi+-personen staan. Hij stelt voor dat de Vlaamse administratie zou deelnemen aan de Belgian en Antwerp Pride. Zal de minister daartoe het initiatief nemen? De spreker denkt uiteraard aan het Agentschap Binnenlands Bestuur, maar ook aan de sector Onderwijs, die een belangrijke rol speelt in de maatschappelijke aanvaarding van lgbtqi+-personen.

2.11. Tussenkomst van Elke Sleurs

Elke Sleurs acht het positief dat de minister de strijd tegen gendergerelateerd geweld wil aangaan. Het is ook goed dat de koppeling wordt gemaakt met het Nationaal Actieplan Gendergerelateerd Geweld, met de ketenaanpak Intrafamiliaal Geweld en de family justice centers. Een goede samenwerking tussen het Vlaamse en federale niveau is immers wezenlijk. Ze vraagt dat, naast de verantwoordelijke minister Zuhal Demir, ook minister Bart Somers accenten suggereert voor dat nationaal actieplan.

3. Antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* dankt de leden voor hun gefundeerde vragen en beschouwingen. Hij zal de vragen gebundeld volgens de structuur van de beleidsnota behandelen en dus niet chronologisch per vraagsteller. Verder merkt hij op dat sommige vragen eerder tot het domein van het Hr-beleid (bijvoorbeeld diversiteitsbeleid binnen de overheid) en Binnenlands Bestuur (bijvoorbeeld erkenning geloofsgemeenschappen) behoren. De vragen zullen in die onderdelen een antwoord krijgen.

3.1. Gedeelde en inclusieve samenleving

Maatregelen naar aanleiding van de brand in Bilzen

De minister zegt dat het niet de bedoeling is om een parallelle structuur met de federale overheid op te zetten maar wel om complementair te werken. Wie al dan niet het land binnenkomt, wordt op federaal en Europees niveau beslist. Integratie en inburgeren van wie een erkenning heeft, is een Vlaamse bevoegdheid. De periode daartussen brengen mensen door in een asielcentrum. Tijdens die periode is de federale overheid bevoegd. Ze moet de opvang goed organiseren, contacten leggen met de lokale overheid en ze begeleiden. De federale overheid richt zich

in de eerste plaats op de asielzoeker zelf, zijn omkadering, welzijn, verblijf en de relatie met het lokaal bestuur. Het Vlaamse niveau en de minister bevoegd voor Samenleven en Binnenlands Bestuur, hebben dus ook tot taak de lokale besturen bij te staan. Die steun is dus complementair aan wat de federale overheid doet. Daarbij is er ook een samenlevingsuitdaging, waarbij heel veel vragen oprijzen vanuit burgers zelf. Sommige burgers zijn bezorgd en vragen naar wat er preventief gedaan kan worden in het lokaal bestuur. Anderen vragen of ze een helpende hand kunnen bieden. Eigenlijk behoren de meeste van hun vragen tot het Vlaamse bevoegdheidspakket: onderwijs, preventie, sport, jeugd, welzijn.

Omdat het tot de kerntaken van het Agentschap Integratie en Inburgering behoort, zijn er geen extra middelen voor nodig. Van de 120 mensen die werken aan samenlevingstrajecten, zullen er een drietal tijdelijk, in de opstartfase van een asielcentrum, het lokale bestuur bijstaan.

Sociale cohesie

Sociale cohesie en actief burgerschap promoten kan niet in de Wetstraat of op het Martelarenplein, maar wel in de stadswijken. Daarvoor heeft de minister partners nodig, vooreerst de lokale besturen met hun kennis van de lokale situatie en netwerken, veel ervaringen en kennis waar de problemen zich situeren en waar ze aangepakt moeten worden. Het aantal en de diversiteit van de bestaande lokale initiatieven om mensen bij elkaar te brengen, blijft hem trouwens verbazen. Dat in beeld brengen, ondersteunen, stroomlijnen en meer gestructureerd uitrollen, is volgens de minister de te bewandelen weg. Er kan daarbij gewerkt worden op basis van best practices.

Ook de wetenschap is actief op dit terrein. De minister geeft het voorbeeld van een onderzoek aan de KU Leuven over de impact van het doorbreken van segregatie. De wetenschappelijke conclusies dringen evenwel onvoldoende door tot in het beleid. De minister zal laten nagaan hoe het Agentschap Integratie en Inburgering van die academische kennis over succesvolle methodes beter gebruik kan maken. Er zijn veel goed menende initiatieven met een bescheiden impact die slechts weinig mensen bereiken. Daarover worden dan zware nota's en analyses gemaakt en rapporten geschreven. Daartegenover zijn er sommige initiatieven die met weinig middelen veel effect ressorteren. Het kaf moet van het koren worden gescheiden. Men moet een beter inzicht verwerven in wat echt kan werken. De minister streeft naar een professionelere en daadkrachtige aanpak. Goede wil en enthousiasme volstaan niet, er zijn ook goede structuren nodig.

De minister illustreert dat met enkele goede praktijken. De voorbeelden komen uit gemeenten en steden van diverse politieke kleur: N-VA, CD&V, Open Vld, sp.a. Zo is er School in Zicht dat werkt aan desegregatie van scholen door kansrijke gezinnen warm te maken om hun kinderen school te laten lopen in buurtscholen met een hoge concentratie aan kinderen met migratieroots. Concentratiescholen schrikken ouders uit de middenklasse af omdat ze bezorgd zijn over de kwaliteit van het onderwijs. Ze vrezen dat de studenten en hun ouders het Nederlands onvoldoende machtig zijn, een te grote afstand hebben van het schoolse traject en dat hun kind geïsoleerd zal zijn in de klas. Het project geeft informatie, brengt directie en ouders samen, vraagt meerdere ouders uit kansrijke gezinnen hun kinderen samen naar de school te sturen. Zo nodig werkt de directie ook aan de kwaliteit van het onderwijs. In Sint-Niklaas is het onder impuls van burgemeester Lieven Dehandschutter gelukt om de segregatie in bepaalde scholen daardoor weg te krijgen. In een stad op 25 kilometer daarvandaan is het gelukt om op drie jaar tijd 190 gezinnen vrijwillig van school te laten veranderen.

Heel wat jongeren zijn aangesloten bij een jeugdbeweging, maar heel vaak ontbreken de jongeren met migratieachtergrond. Dat komt niet door de onwil van

de leiding maar door de afstand tussen de jeugdbewegingen en mensen met een migratieachtergrond. De leden zijn vaak kinderen van mensen die zelf in de jeugdbeweging actief waren en dus weten hoe belangrijk dat is. Waardenoverdracht en gemeenschapsvorming, de vorming van een gezamenlijke Vlaamse identiteit als onderdeel van een gelaagde persoonlijke identiteit, gebeurt in de jeugdbeweging. De minister kent een stad die dankzij het project Jeugdwerk voor Alleman op één jaar tijd veertig jongeren met migratieroots overtuigde om in de jeugdbeweging te stappen, tot in de leiding toe.

Nieuwkomers in onze samenleving moeten op zoek naar een woning, maar ze kennen een grote afstand tot onze wooncultuur. In enkele steden, onder meer Brugge en Sint-Niklaas, is er een organisatie die financieel borg staat voor nieuwkomers en die gezinnen helpt zich de Vlaamse wooncultuur eigen te maken. Het gaat vaak over simpele vragen. Wat doe ik met mijn huishoudelijk afval? Hoe sorteren en wanneer buiten zetten? Dat zorgt voor minder spanningen en een snellere inpassing in de samenleving. Mensen krijgen daardoor meer kansen en vooroordelen vallen weg. Het zou goed zijn moest men zulke projecten systematisch en gestructureerd over heel Vlaanderen kunnen uitrollen, samen met mensen die daaraan willen meewerken. Naar de ervaring van de minister zijn heel veel lokale besturen op zoek naar dergelijke werkbare modellen die ontsnappen aan de ideologische verstarring maar die bijdragen aan een samenleving met gedeelde waarden en gelijke kansen.

In Leuven is er een buddyproject waarbij elke student in de lerarenopleiding de taak krijgt een kansarme jongere, autochtoon of allochtoon, te helpen om zijn diploma middelbaar onderwijs te behalen. Dat drijft de slaagkansen gevoelig op, laat geen talent verloren gaan, stemt vraag en aanbod op onze arbeidsmarkt op elkaar af. Met dat project krijgen honderden jongeren de kans om een diploma te halen, worden ze geen kost maar een asset in de samenleving, een rolmodel ook. Dat kost de samenleving niet veel geld. Men hoeft dan niet naast elke jongere een betaalde ambtenaar te zetten. Er is enkel een coördinator nodig.

Als minister van Integratie, Inburgering en Gelijke Kansen acht hij het zijn taak en die van het Agentschap Integratie en Inburgering dergelijke succesvolle methodes structureel aan te bieden aan alle lokale besturen, die het vrij staat om erop in te tekenen. Hij verwacht echter een grote respons omdat dat type modellen ontsnapt aan ideologische tegenstellingen en verstarring. Ze zorgen immers voor wat iedereen wil: een samenleving met gedeelde waarden en gelijke kansen. Door dergelijke projecten in elke stad in Vlaanderen aan te bieden, kunnen duizenden mensen geholpen worden. De samenleving zal er sterker door worden, het voorkomt tal van maatschappelijke problemen en isolement en creëert sociale cohesie.

Woonwagenbewoners

De woonwagenbewoners zijn inderdaad niet langer een expliciete doelgroep van het integratiebeleid. De minister rekent er evenwel op dat ze deel worden van het reguliere beleid van alle ministers, vooral inzake Wonen, Werk, Binnenlands Bestuur, Jeugd en Onderwijs. Momenteel loopt er een studie naar de woon- en leefsituatie van rondtrekkende woonwagenbewoners die beleidsaanbevelingen zal geven. Ze wordt opgeleverd eind februari 2020 en de minister zal dan met de andere ministers nagaan of en hoe de aanbevelingen in de diverse beleidsdomeinen kunnen worden ingepast.

Taalbeleid

De vraag over de mening van de minister over het falen van aparte taalbadklassen hoort aan minister Ben Weyts gesteld te worden. De minister raadt Hannelore Goeman aan eens te praten met haar partijgenoot Hans Bonte want in Vilvoorde

loopt er daaromtrent een uitgebreid proefproject. De verantwoordelijkheid van de minister vanuit Gelijke Kansen naar taallessen is gericht op de brede samenleving, en heeft bijvoorbeeld betrekking op toegankelijke en duidelijke taal, opmaak van taalprofielen bij functieprofielen, taalbeleid in bedrijven. Het beheersen van de Nederlandse taal is voor de minister fundamenteel emancipatorisch. Onlangs ging hij in de Noordse Raad in Kopenhagen het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid toelichten. Hij ontmoette een Amerikaanse blanke vrouw die in IJsland terechtkwam en zich totaal verweesd voelde omdat ze de taal niet sprak. Uiteindelijk is ze speaker geworden in het IJslands parlement. Dat bewijst hoe noodzakelijk het is van bij het begin in te zetten op taalkennis.

De concrete invulling van de taalclausule in subsidieovereenkomsten moet nog uitgewerkt worden. Het basisidee is dat verenigingen om subsidies te krijgen van de Vlaamse overheid actief Nederlands dienen te gebruiken, in ieder geval in hun communicatie naar het brede publiek toe maar liefst ook intern. Dat betekent niet dat de minister een klopjacht zal organiseren.

Unia en Vlaams gelijkekansencentrum

Door het federale akkoord en het contract met Unia is Vlaanderen tot 2023 gebonden aan de huidige structuur. Er is dus nog enkele jaren de tijd om zich op de Vlaamse opdracht voor te bereiden. Bedoeling is een Vlaams gelijkekansencentrum op te richten waar ook de genderkamer van de Vlaamse ombudsdienst deel van zal uitmaken. In de Hanzelanden is één gelijkekanseninstituut de regel, waarbij men fusioneert met verschillende gelijkekanseninstellingen. Zo'n instelling moet immers zelf een afweging kunnen maken tussen de verschillende vrijheden. Geen enkele is immers absoluut.

Als het instituut de vrijheid van levensbeschouwing niet kan afwegen tegen de gelijkheid van man en vrouw bijvoorbeeld, dreigt ze onevenwichtige adviezen af te leveren. Want de gelijkheid van levensbeschouwing zal op een gegeven moment ophouden wanneer de gelijkheid tussen man en vrouw in beeld komt. Er bestaan geen absolute vrijheden. Daarom is de afweging van vrijheden fundamenteel in een democratische en liberale rechtsstaat. Bij de oprichting van Unia was men op federaal vlak niet bereid om het Instituut voor de Gelijkheid van Man en Vrouw ermee te laten fuseren. In Vlaanderen wil men dat wel doen met de inkanteling van de genderkamer in het Vlaams gelijkekansencentrum

Wellicht zullen er situaties ontstaan dat ingediende klachten te paard zullen zitten tussen de federale en Vlaamse bevoegdheden. Het is zaak ervoor te zorgen dat de burger met zijn klachten en vragen op de juiste plaats terechtkomt. Dat kan door een klantvriendelijke aanpak met één loket dat naar de juiste dienst doorverwijst. Een interfederaal samenwerkingsverband dient te zorgen voor goede (taak)afspraken.

Het Vlaamse gelijkekansencentrum zal, conform het regeerakkoord, op niveau van internationale standaarden moeten staan. Vlaanderen moet daarin ambitieus zijn. De minister zal ook daarvoor de Hanzelanden als norm nemen. De kern van het beschavingsmodel en van de democratische rechtsstaat is voor de minister het garanderen van gelijke kansen en de bescherming van de individuele vrijheden van mensen: gelijkheid van man en vrouw, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van levensbeschouwing. Die rechten zijn soms een beetje een luis in de pels, ze zullen soms wat indruisen tegen acties van sommige besturen. De minister zal trouwens grondig tewerk gaan: contact opnemen met de Raad van Europa, op werkbezoek gaan naar de Scandinavische landen enzovoort.

Burgers zullen in het Vlaams gelijkekansencentrum met hun klachten terechtkunnen. Het centrum moet in de eerste plaats proberen te bemiddelen, maar burgers

moeten er ook hun gram kunnen halen. Het is een kans voor Vlaanderen om te laten zien dat het kan samenwerken met andere beleidsniveaus, dat het ook op het individuele vlak garant kan staan voor de bescherming van de verlichtingswaarden, dat het ook inzake mensenrechten op het niveau van de Hanzelanden wil staan.

Discriminatie- en racismebestrijding

Discriminatie en racisme bestrijden is een transversale aangelegenheid, een zaak van alle ministers en beleidsdomeinen. Het regeerakkoord specificeert enkele maatregelen op de vlakken Wonen en Werk. De minister is ervan overtuigd dat de strijd tegen discriminatie en vormen van racisme heel de regering bindt. De minister-president heeft in zijn Septemberverklaring duidelijk gemaakt dat de regering daar ook op zal inzetten. Daarvoor zijn preventieve maatregelen en voorlichting belangrijk maar waar nodig ook repressief optreden.

3.2. Inburgering

Slagkrachtiger maken van het inburgeringstraject

Er werd gevraagd naar het advies dat aan de dienst Vreemdelingenzaken zal worden verstrekt met betrekking tot het inburgeringstraject in functie van de verblijfstitel. De minister zal hieromtrent in overleg gaan met de Dienst Vreemdelingenzaken van de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken. Het lijkt hem evident dat men transparant kan communiceren over de vraag of iemand zijn verbintenis uitvoert, uiteraard rekening houdend met de privacyregels. Welk gewicht het zal innemen in de beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken weet de minister niet. Hij hoort dat het niet op zichzelf staat maar één van de vele elementen is in de besluitvorming. Het is aan de federale overheid en de toekomstige regering om daarover te beslissen.

Dan was er de vraag aan de minister of de verstrenging van het inburgeringstraject geen negatieve gevolgen zal hebben. Voor de minister is een inburgeringstraject geen negatieve, repressieve zaak. Het is bedoeld om positieve kansen te geven aan mensen. Gezien de stand van de samenleving, ook in Europees perspectief, vindt de minister dat Vlaanderen zelf zijn inspanningen moet opdrijven, maar ook dat de lat een stuk hoger mag voor de nieuwkomer. Van nieuwe burgers mag verwacht worden dat ze de nodige inspanningen doen en de vaardigheden verwerven om volwaardig deel te worden van de samenleving.

De minister zet daarom in op vier sporen, die alle vier emancipatorisch zijn. Op de eerste plaats komt de kennis van de taal. Wie de taal niet spreekt, is geïsoleerd. Om een attest te halen, moeten inburgeraars een taalniveau A2 halen, wat een basisniveau is. Daardoor kunnen mensen zich elementair uitdrukken in het Nederlands. Als ze twee jaar na het behalen van dat attest niet aan het werken zijn, geen opleiding aan het volgen zijn of geen traject hebben bij de VDAB, dan wordt verwacht dat ze een hoger niveau Nederlands leren. De minister legt uit waarom dat belangrijk is. Als mensen niet op de arbeidsmarkt actief zijn, ziet men dat heel wat mensen geïsoleerd raken in de samenleving: vrouwen en senioren, maar soms ook jonge mensen. Als ze niet kunnen communiceren, zijn er drempels om te participeren aan de samenleving. Wie aan het werk is, toont in de praktijk aan dat hij deel is van de samenleving. Een betere taalbeheersing geeft mensen meer kansen, meer vrijheid, meer emancipatie. Dat vindt de minister enorm waardevol. Sommige partijen waren ooit tegen inburgeringstrajecten. Ze vonden dat betuttelend, bevoogdend, asociaal. Gelukkig zijn de geesten geëvolueerd. Dat de overheid die kwetsbare groep mensen nu nog meer gaat helpen om op eigen benen te staan, is een fantastische zaak.

Naast taal is werk het tweede spoor. Binnen de twee maanden zullen mensen naar de VDAB moeten gaan. Vlaanderen maakt middelen vrij om ze onmiddellijk te begeleiden. Het is een van de prioriteiten uit het regeerakkoord. Dat zal een grote uitdaging zijn voor minister Hilde Crevits. De minister zal daar met haar over overleggen. Werken is de beste emancipatie: een inkomen, een netwerk, zelfrespect, al doende de taal leren.

De derde pijler is de maatschappelijke oriëntatie. Op dat vlak denkt de minister nog heel wat winst te kunnen boeken dankzij een creatiever, dynamischer, gestandaardiseerder en kwaliteitsvoller aanbod. Maatschappelijke oriëntatie gebeurt nu in de eigen taal en in een klaslokaal. Soms is het moeilijk een lesgever te vinden die de taal spreekt en worden er mensen voor ingehuurd die zelf nog maar net een inburgeringstraject achter de rug hebben. De minister vraagt zich af of er vandaag voldoende moderne (audiovisuele) technieken bij de cursus worden gebruikt. Waarom geen lessen als film opnemen en door beëdigde vertalers laten dubben in zoveel talen als nodig? Is het nog nodig om mensen altijd naar de klas te laten komen? Misschien is het mogelijk ze een eenvoudige ipad in bruikleen te geven om de lessen op te bekijken, zo vaak ze dat zelf nodig achten met zo nu en dan een klassikale bespreking. Op die manier is het zelfs mogelijk veel meer kwaliteit te bieden. Dat maakt het ook veel gemakkelijker om het inburgeringstraject te combineren met opleiding en werk. Eens ze aan de slag zijn, bijvoorbeeld als buschauffeur, leren ze ook de taal beter. Een ander voordeel is dat er meer differentiatie mogelijk is. Nu volgen hogeropgeleiden samen met analfabeten les, wat niet de meest efficiënte manier is. Met digitale lessen is het mogelijk verschillende niveaus aan te bieden. Hier vallen enorm veel winsten te boeken. Het is de taak van de minister om een creatiever, gedurfd en dynamisch beleid te voeren opdat Vlaanderen ook op dit vlak toonaangevend wordt.

Het laatste aspect is nieuw, namelijk de buddyprojecten. Waarden worden overgebracht in het echte leven, in ontmoeting tussen mensen. De twee buddy's worden hier sterker van. Nieuwkomers krijgen een netwerk en een schat aan informele informatie. Waar zal een moeder het meeste leren: in een klaslokaal of van een andere moeder met wie ze elke week een uurtje samen doorbrengt? Hetzelfde kan in bedrijven of in verenigingen. Er zijn in Vlaanderen al tal van dergelijke initiatieven. Dit bestempelt de minister als het inburgeringsbeleid 2.0, als een andere aanpak van de samenlevingsuitdagingen. Het gaat dan niet over de grote principes maar wel over het verschil maken op het terrein. Als alles zo uitgevoerd wordt, zal het eerder leiden tot besparingen dan tot meer uitgaven.

De minister vindt het normaal dat men geld vraagt voor het inburgeringstraject. Niet de reële kostprijs wordt aangerekend, zoals in sommige andere landen, maar wel een redelijk bedrag: twee keer 90 euro en met de examens nog eens twee maal 90 euro. Voor sommigen is dat veel geld, dat geeft de minister toe. Vlaamse burgers moeten echter ook zo'n bedrag betalen om cursussen te volgen. Voor wie het echt niet kan betalen, zullen er oplossingen gezocht worden. De meest voor de hand liggende is aankloppen bij het sociaal huis. Er wordt trouwens al gedacht aan creatievere oplossingen waarbij de samenleving én de nieuwkomers winnen. Het is ook een signaal aan de nieuwkomer dat inburgeren wezenlijk is en niet vrijblijvend. Gratis bestaat niet en de nieuwkomer moet vandaar bijdragen.

Het stoot de minister in het algemeen tegen de borst dat elke nieuwkomer beschouwd wordt als een sukkelaar. Zij hebben de moed en de kracht gehad om te migreren. Er zijn veel mensen bij die de handen uit de mouwen willen steken, met veel energie, creativiteit en kracht. Sommige bewoners van asielcentra willen al bijdragen aan de samenleving, sommige moeten zelfs afgeremd worden. Ook heel veel mensen willen iets terugdoen voor de samenleving. Men moet opletten dat de ideologische retoriek geen betuttelend beeld brengt van mensen die deel willen worden van onze samenleving.

Dat mensen jaren moeten wachten op sociale rechten vertrekt van het idee dat mensen, conform het verzekeringsprincipe, eerst een bijdrage leveren vooraleer zij gebruik kunnen maken van bepaalde voordelen. Voorrangsregels zijn trouwens niet nieuw. Meer dan honderd sociale huisvestingsmaatschappijen waaronder 35 gemeenten met Groen of sp.a in de meerderheid, hanteren vrijwillig zelfs strengere regels en vragen een lokale binding van tien jaar of meer. Zelfs in Bredene waar sp.a-parlementslid Steve Vandenberghe burgemeester is, geldt die regeling. De gewone wachttijden zijn, jammer genoeg, sowieso vier tot vijf jaar. Hij vraagt de parlementsleden erover te waken geen verontwaardiging te uiten over iets wat in de praktijk eigenlijk al zo geschiedt. In de woonzorgcentra zijn er trouwens ook voorrangsregels ingevoerd.

De minister vindt het belangrijk dat nieuwkomers van in het begin hun rechten en plichten kennen. Daarom zullen die in het inburgeringscontract staan. Hij zal zich daarvoor laten inspireren door het ontwerp van nieuwkomersverklaring van Etienne Vermeersch op federaal vlak.

De minister vindt het logisch dat de doelgroep van het inburgeringsbeleid de personen zijn die ingeschreven zijn in het bevolkings- en vreemdelingenregister. De trajecten zijn immers voor de mensen die hier legaal verblijven. In de asielcentra verblijven mensen in afwachting van een uitspraak of ze hier al dan niet kunnen verblijven. Ongeveer de helft van hen krijgt ook effectief het statuut van erkend vluchteling en dan kunnen ze meteen een integratie- en inburgeringstraject volgen.

Daar mensen soms vele maanden in asielcentra verblijven, denkt hij dat het nuttig kan zijn ook voor hen een en ander te doen. Men zou ze al kunnen informeren in welke samenleving ze zitten te wachten, bijvoorbeeld in de vorm van een minicursus maatschappelijke oriëntatie of Nederlands. Dat is echter de taak van de federale en niet van de Vlaamse overheid. Een en ander heeft immers rechtstreeks te maken met het asielbeleid. De minister is bereid om een nieuwe bevoegde federale minister of staatssecretaris daartoe te stimuleren, informatie, expertise en goede praktijken te delen. Maar dit is niet de taak van de Vlaamse overheid. Daar wordt een duidelijke grens getrokken.

NT2

Vanaf 1 september 2019 geldt een open-endfinanciering voor het NT2-aanbod. Dat betekent dat als er vraag is, er een aanbod gecreëerd wordt. Daarvoor zijn er in de begroting middelen voorzien. In theorie mogen ook private aanbieders NT2-lessen organiseren, maar dat is inderdaad duur. Het is beter de lessen zelf te organiseren, maar in piekmomenten en er onvoldoende personeel is, is de overheid soms wel aangewezen op andere partners. De middelen zijn er en de Agentschappen Integratie en Inburgering en het Huis van het Nederlands in Brussel staan in voor de regie van een behoeftedekkend en behoeftegericht aanbod.

Laaggeletterden en analfabeten moeten enkel een mondeling A2-niveau halen. De minister zal, in overleg met de sector en met wetenschappelijke onderbouwing, bekijken of dat moet worden aangepast, maar uiteraard zal van analfabeten nooit het onmogelijke verwacht worden. Er zal steeds rekening gehouden worden met het beginniveau en de mogelijkheden van de cursist.

Maatschappelijke oriëntatie

In de cursus maatschappelijke oriëntatie krijgt de cursist naast een overzicht van de Vlaamse waarden ook inzicht in hoe de maatschappij functioneert met tal van praktische zaken als het sorteren van huisvuil, de organisatie van het openbaar vervoer, de schoolplicht, naast basisnoties over de maatschappelijke geschiedenis. De waarden, soms Vlaams, soms Europees, soms Westers, soms

universeel genoemd, zijn gewoon de verlichtingswaarden die ook in internationale verdragen staan: de democratie, de rechtstaat, het primaat van de wet, dus boven om het even welke heilige boek, de gelijkheid van man en vrouw, de vrijheid van levensbeschouwing en dus ook van godsdienst, de vrijheid van seksuele geaardheid, de afweging van waarden, de internationale bescherming van die waarden, het recht op onderwijs, gelijke kansen, de verwerping van discriminatie en racisme enzovoort. Het gaat echter niet om een rechtencursus: de waarden worden allemaal naar de praktijk vertaald.

Inschrijving VDAB

De minister stelt dat het een duidelijke ambitie is van de Vlaamse Regering om nieuwkomers en inactieven intensief te begeleiden. Vandaar komt er een verplichte inschrijving. De minister zal hierover in overleg gaan met de minister van Werk.

Hij is het met Tom Ongena eens dat werk- en taaltrajecten elkaar soms belemmeren. In het regeerakkoord kiest de regering er dan ook voor om werk of een professionele opleiding indien mogelijk te combineren met Nederlands op de werkvloer of in NT2. In de bewakingssector loopt er al een interessant project daaromtrent. Dat is trouwens nodig als van de nieuwkomers verwacht wordt dat ze na twee maanden bij de VDAB aankloppen.

Vierde pijler

De aanpak van de vierde pijler, de buddytrajecten, wordt nu nog volop besproken met alle actoren. Dat vergt een decentrale aanpak, dus zullen de lokale besturen een belangrijke rol spelen. Ook het Agentschap Integratie en Inburgering zal een rol spelen. De uitrol zal stapsgewijs gebeuren met allicht eerst enkele experimenten. Samenwerking met verenigingen en bedrijven wordt overwogen. De minister wil niet overhaast te werk gaan maar zorgen voor een duurzaam traject dat echt bijdraagt aan de inburgering.

3.3. Gelijke Kansen

Lgbtqi+

De minister stelt dat het te voeren beleid met betrekking tot de regenbooggemeenschap veel raakvlakken vertoont met het algemeen welzijnsbeleid. In de omgevingsanalyse staan een aantal cijfergegevens die te maken hebben met een hoge graad van eenzaamheid, een lager welbevinden, een hoger suïcidecijfer. Samen met de minister van Welzijn wil de minister bekijken hoe men hier vanuit Welzijn meer op kan inzetten. De twee aangehaalde voorbeelden (Transgenderinfopunt en Lumi) zitten inderdaad heel sterk op het welzijnsterrein (hulpverlening) maar de dienstverlening gaat breder. Beide zijn expertisecentra die ook op alle andere terreinen (sport, werk, beeldvorming algemeen) kennis verspreiden, hulpvragen beantwoorden en trajecten begeleiden. Men kan inderdaad bekijken hoe dit nog meer vanuit Welzijn kan versterkt worden, maar een verankering binnen het gelijkekansenbeleid blijft volgens de minister noodzakelijk.

Er waren vragen met betrekking tot het beleidsdomein Onderwijs, namelijk hoe men de aandacht en het draagvlak voor seksuele diversiteit via het onderwijs kan versterken. De minister stelt vast dat het thema erg moeilijk bespreekbaar blijft voor quasi de helft van de leerkrachten. Het kan voor hem niet dat een thema als seksuele diversiteit, dat maatschappelijk ruim wordt geaccepteerd, niet bespreekbaar zou zijn in de klas. Als men bijvoorbeeld weet dat volgens ramingen 8% van de mensen een holebigeaardheid zou hebben, dan zitten er toch enkelen in elke klas. Hij denkt dat het thema moet worden opgenomen in de lerarenopleiding, uiteraard in overleg met de minister van Onderwijs. Samen met die minister kan ook

worden bekeken hoe en tot op welk punt dit opgenomen kan worden in de eindtermen. Andere maatregelen zijn het sensibiliseren van leerkrachten en het beter verspreiden van het beschikbare educatief materiaal.

De minister bevestigt dat er een intersectionele benadering nodig is ten aanzien van holebi's die zich situeert op het kruispunt van religie en herkomst of breder van cultuur en herkomst. Binnen Gelijke Kansen loopt er momenteel een onderzoek naar holebi's van buitenlandse herkomst. Men wil de problematiek beter kunnen situeren en drempels in kaart brengen om van daaruit gerichte initiatieven op te starten. Vandaag bestaat er de vereniging Merhaba die op sterke expertise kan steunen en werkt rond mensen van Maghreb- of Arabische afkomst die ook tot de regenbooggemeenschap behoren. De minister wil daar de komende jaren verder op inzetten. Seksuele diversiteit moet in onze samenleving als een verworvenheid worden beschouwd waar niet aan kan worden geraakt. De seksuele geaardheid van eenieder behoort tot de persoonlijke vrijheid en iedereen dient die te respecteren. Dat weegt zwaarder door dan culturele of andere argumentaties. Het zal opnieuw een verhaal worden van sensibiliseren, rolmodellen, good practices met daarnaast ook een sanctionerend luik. Maar er is ook een bredere uitdaging: ook een op de vijf Vlamingen heeft het moeilijk indien hun kind een homoseksuele relatie zou hebben terwijl een op de drie het aanstootgevend vindt als twee mannen in het openbaar kussen. Er is dus nog een lange weg te gaan. De acceptatiegraad is nog niet volkomen. Dit is een fundamentele kwestie want het gaat over de verlichtingswaarden en de vrijheid van mensen. Die moeten op een consequente en vastberaden manier overeind worden gehouden.

Gender

Door Maxim Veys werd er gewezen op de ondervertegenwoordiging van vrouwen in STEM-opleidingen. Omgekeerd wordt er nauwelijks gesproken over de ondervertegenwoordiging van mannen in de zorgsector. De minister vindt dit een terechte observatie. Nochtans gaat het in de zorgsector over knelpuntberoepen. Blijkbaar zijn er drempels aanwezig die mannen weerhouden om daar te gaan werken. Het is vandaar een interessante doelstelling om daaraan te werken en het potentieel aan te boren zodat de genderbalans in de ambities kan worden hersteld.

Er werd gevraagd naar de concrete aanpak en acties om te komen tot een evenwichtige participatie van mannen en vrouwen. Voor de minister maakt dit deel uit van een transversale aanpak. Ook vanuit zijn eigen functionele beleid zijn er acties mogelijk, zoals bijvoorbeeld de brede bewustmaking rond invloed van gendermechanismen, stimuleren van actief en constructief vaderschap, en het inzetten op meer vrouwen in leidinggevende functies, raden van bestuur en de hogere regionen van de politieke besluitvorming. Een en ander moet nog worden uitgewerkt in samenwerking met het middenveld en partners. Men zal moeten werken via rolmodellen in beeld, netwerken, best practices enzovoort.

Gendergerelateerd geweld is totaal onaanvaardbaar. Er moet een consequente lijn worden getrokken om dat uitgangspunt te verdedigen. Het beleid moet dat zeer duidelijk maken.

De lijn die minister Homans inzake genderneutrale toiletten heeft uitgezet, zal worden voortgezet. De Vlaamse overheid heeft in dit verband een voorbeeldrol te spelen.

Handicap

Het project inzake de evaluatie van de adviesraad loopt nog. De feitelijke evaluatie zal in de tweede helft van 2020 plaatsvinden, zodra er voldoende concreet materiaal voorhanden is.

Het versterken van de arbeidsmarktpositie van mensen met een handicap, wordt opnieuw een transversale opdracht. Belangrijke sleutels liggen bij Werk, Sociale Economie, Onderwijs en Welzijn. Er is een domeinoverschrijdende aanpak nodig, waarvoor de minister zal moeten samenwerken met zijn collega's in de Vlaamse Regering.

Toegankelijkheid

De overheid moet een voorbeeldfunctie opnemen op het gebied van de integrale toegankelijkheid. Dit ligt in de lijn van de kernopdrachten van Inter, namelijk de advisering, begeleiding en ondersteuning van onder meer de Vlaamse overheidsentiteiten. Vandaag zijn er nog veel versnipperde initiatieven zonder globale aanpak, zodat het erop aankomt om meer eenheid na te streven onder aansturing van Inter.

Integrale toegankelijkheid is uiteraard een breed gegeven. Nadeel daarvan is dat het vaag kan worden. Het komt erop aan om toch een aantal lijnen te trekken. De lokale besturen vormen een essentiële schakel in de toegankelijkheidsketen. Vandaag werkt Inter ad hoc samen met 91 besturen rond toegankelijkheid. Daarbij wordt een trajectbegeleiding op maat voorzien. Die goede werking moet verder worden gepromoot.

Er werd gevraagd naar cijfers met betrekking tot het evaluatieonderzoek 'Gewestelijke stedenbouwkundige verordening toegankelijkheid'. Het rapport wordt binnenkort opgeleverd en dan zullen de cijfers publiek worden gemaakt. Er kan dan een bespreking van het rapport plaatsvinden in een gemeenschappelijke hoorzitting met minister Demir die daar ook verantwoordelijkheid in draagt. De reeds beschikbare cijfers zijn inderdaad ontnuchterend: geen van de 147 onderzochte dossiers voldoet volledig aan de vereisten van de toegankelijkheidsverordening. Er moet wel worden opgemerkt dat het niet enkel gaat over overheidsgebouwen die werden onderzocht, maar om heel diverse types van gebouwen die voor het publiek toegankelijk zijn, zoals horeca, grootwarenhuizen, kleinhandel, studentenhuisvesting, woonzorgcentra, scholen enzovoort. Het rapport is in ieder geval een wake-upcall die aantoont dat er in Vlaanderen nog een lange weg af te leggen is.

Beeldvorming expertendatabank

De expertendatabank heeft als doel de beeldvorming gunstig te beïnvloeden door meer vrouwelijke experten, experten van een buitenlandse herkomst en experten met een handicap aan bod te laten komen in de media. De expertendatabank werd opgezet door minister Homans en ze werd gebruiksvriendelijker gemaakt. Het gebruik zit alvast in stijgende lijn. Het aantal geregistreerde gebruikers (journalisten en dergelijke) steeg van 225 in november 2018 naar 470 in november 2019. Het aantal raadplegingen van expertenprofielen ging van 527 in november 2018 naar 884 in oktober 2019. Het gaat dus om significante stijgingen. Men zal hierover verder de dialoog moeten aangaan met een aantal stakeholders (Vlaamse Vereniging Journalisten, media-experts, redacties).

Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen

Er zal worden ingezet op de problematiek van de singles. Het gaat om een stijgende groep van eenpersoonsgezinnen (een derde van de Vlaamse gezinnen in 2018) die specifieke problemen en noden heeft. De minister wil die in beeld brengen en kijken hoe men daarop kan inzetten. Het zal opnieuw gaan om een transversaal beleid want men bevindt zich in problematieken als wonen, welzijn en welbevinden. Men moet ook gedifferentieerd naar de groep van de singles kijken: er zijn jongere mensen bij, naast mensen die op een bepaald ogenblik in hun leven een partner verliezen. Er zal alleszins veel creativiteit nodig zijn om hierop in te spelen en de minister nodigt het parlement uit om daar mee over na te denken.

3.4. Onderbouwd, afgestemd en gedragen beleid

Horizontaal beleid

De vraag werd gesteld hoe het horizontaal beleid vorm zal krijgen, hoe de minister met andere woorden zijn collega's tot actie zal aansporen. De minister antwoordt dat het formaliseren en versterken van het transversaal beleid geen gemakkelijke opdracht zal zijn. Er werd daarover lang gediscussieerd tijdens de regeringsonderhandelingen. Sommigen hebben ook gewaarschuwd voor de situatie dat een minister beleid moet voeren door in te breken in de bevoegdheden van een andere. Die minister is verantwoordelijk en wordt ter verantwoording geroepen maar hij kan eigenlijk niets doen omdat hij altijd afhankelijk is van iemand anders. Dat is de realiteit bij een horizontale en transversale bevoegdheid.

Het enige dat een minister met een horizontale opdracht kan doen is proberen een ambassadeur te zijn van een problematiek, goed samen te werken, te sensibiliseren, win-winsituaties te creëren, met concrete voorstellen te komen enzovoort. Alleszins bestaat er op dit vlak geen wonderaanpak. Het zal een werk van vallen en opstaan worden. De minister denkt echter wel dat zijn collega's een grote gevoeligheid aan de dag zullen leggen voor de transversale thema's in kwestie en mee zullen denken over de thema's die onder hun bevoegdheid vallen.

Lokale besturen

Op de vraag hoe de minister kan garanderen dat de gemeenten sterker zullen inzetten op het integratiebeleid, verwijst de minister naar zijn inleidende uiteenzetting.

Agentschap Integratie en Inburgering

De minister verklaart dat het regeerakkoord niets wijzigt aan de opdracht en de doelgroep van de juridische dienstverlening van de agentschappen. In artikel 46 van het decreet van 2013 op het integratie- en inburgeringsbeleid staat dat de juridische helpdesk van het agentschap er is voor "voorzieningen, organisaties en openbare besturen" in Vlaanderen en Brussel. De agentschappen staan dus niet in voor eerstelijnsbegeleiding van individuele burgers. Asielzoekers en migranten kunnen terecht bij de reguliere besturen, diensten en voorzieningen zoals bijvoorbeeld de CAW's en het sociaal huis. Op een bepaald ogenblik is er onduidelijkheid ontstaan over de opdrachten van de helpdesk en vandaar heeft de regering daarover duidelijkheid willen creëren.

Middenveld

De minister ontkent dat er in zijn bevoegdheidsdomein wordt bespaard op het middenveld. Uitzondering is het Minderhedenforum, met de afgesproken 6%, maar dat is omdat het forum zal worden omgebouwd tot een netwerkorganisatie die expertise met betrekking tot inclusie bundelt. Er worden daarover reeds gesprekken gevoerd en meer nieuws daarover mag de komende maanden worden verwacht.

Internationaal

De minister zal met veel plezier het discours rond gendergelijkheid en lgbtqi+-rechten ook internationaal uitdragen. Op die manier wil hij laten zien dat Vlaanderen een samenleving is die ter zake een open geest heeft.

4. Replieken van de commissieleden

Hannelore Goeman denkt dat de antwoorden van de minister op een aantal punten verheldering hebben gebracht. Niettemin zijn de antwoorden grotendeels op dezelfde leest geschoeid als de beleidsnota. Er werden mooie ideeën gelanceerd maar die stroken eigenlijk niet met het beleid dat zal worden gevoerd.

De minister heeft bijvoorbeeld heel concreet gesproken over het versterken van de sociale cohesie en hoe men lokaal het verschil kan maken om het samenleven te promoten. Het is inderdaad zo dat de lokale besturen daarin zoveel mogelijk moeten worden ondersteund, maar tegelijk merkt men dat de regering 6% bespaart op bijvoorbeeld de scouts- en chirowerking. Blijkbaar moet men meer doen met minder geld. Inzake onderwijs zijn er vooruitstrevende ideeën maar tegelijk schaft de regering de dubbele contingentering af. Dit werkt volledig contraproductief.

Het leren van de taal is bijzonder belangrijk om deel te nemen aan de samenleving. De taalbadklassen zijn weliswaar de bevoegdheid van minister Weyts maar de spreker heeft de indruk dat er daarover toch wat verdeeldheid heerst binnen de meerderheid. Sihame El Kaouakibi bijvoorbeeld vindt aparte taalbadklassen geen goed idee. Wat denkt de minister daarover? In Vilvoorde zijn er taalbadklassen maar het gaat dan om kinderen uit Brussel en Wallonië die nog nooit in het Nederlands naar school zijn geweest. Dat is iets anders dan kleuters die in het Nederlandstalig onderwijs hebben gezeten en daarna in een Nederlandstalige school in een aparte klas worden gezet. Minister Weyts geeft sterk de indruk dat heel zijn gelijkekansenbeleid in het onderwijs een taalbeleid wordt. Is de minister het daarmee eens?

Sociale huurders zullen voortaan een hoger taalniveau moeten halen. Gaan zij de taalcursussen gratis mogen volgen? Het arrest van het Grondwettelijk Hof heeft dit als voorwaarde gesteld om de proportionaliteit aanvaardbaar te maken.

Hannelore Goeman verwacht meer van de minister om het racisme in de samenleving echt aan te pakken. Zij heeft geen antwoord gekregen op haar vraag waar zich de budgetten op dat vlak situeren. Evenmin heeft zij een antwoord gekregen waarom de minister geen praktijktesten wil invoeren. Nochtans kan dit wel in een aantal steden waar sociaaldemocraten en liberalen al dan niet samen aan de macht zijn.

Wat de woonwagenbewoners betreft, vindt de spreker dat de minister zich te gemakkelijk verschuilt achter de bevoegdheden van zijn collega's. Men weet intussen dat de groep van woonwagenbewoners op verschillende domeinen geen aansluiting vindt bij onze samenleving. Het aankondigen van een studie is te weinig. Als men een specifieke doelgroep afschaft, zou men in het regeerakkoord specifiek hebben moeten aangeven wat men precies van plan is.

De spreker is voorstander van verplichte inburgering. De manier waarop is echter belangrijk. Het is goed dat men meer op maat wil werken en dat men pedagogisch zo innovatief mogelijk wil zijn. Het probleem situeert zich echter bij het betalende aspect. Sp.a vindt dit een schoolvoorbeeld van een contraproductief beleid. Het zal er op geen enkele manier voor zorgen dat mensen beter ingeburgerd geraken. Het zal er integendeel moeilijker op worden, hetgeen ook blijkt uit voorbeelden in het buitenland. De spreker vraagt nog hoe lang een inburgeringstraject duurt en wanneer men zijn examen moet afleggen. Kan dit variëren naargelang de persoon in kwestie?

Hannelore Goeman vindt het niet correct dat mensen die eerst slagen voor een inburgeringsexamen vervolgens het signaal krijgen dat ze er niet echt bij horen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat men eerst vijf à tien jaar moet wachten voor een sociale woning. De minister verwijst naar de voorrangsregels maar het gaat ook

over premies die men pas kan krijgen als men tien jaar in België woont waarvan vijf jaar onafgebroken. De argumentatie is dat men eerst moet bijdragen vooraleer men van bepaalde rechten kan genieten. Nochtans hebben die mensen bijgedragen want de inburgering is verplicht maar toch moeten ze jarenlang wachten op hun premies. Kan de minister dit verklaren?

De minister heeft verduidelijkt dat het niet zozeer over de Vlaamse waarden maar wel over de universele waarden gaat. Waarom wordt dat dan niet zo benoemd? De spreker vindt de verwijzing naar 'Vlaamse' waarden niet onschuldig. Het is een indicatie van een nationalistisch discours waarin de minister wordt meegesleurd. In de regeerverklaring staat verschillende keren het woord 'natie', wat in het verleden nooit het geval is geweest. Kan de minister uitleggen hoe het verheerlijken van een geïdealiseerd verleden gaat helpen bij het uitbouwen van een gemeenschappelijke toekomst? De spreker ziet er alvast de meerwaarde niet van.

Er zou worden bespaard op de subsidies voor etnisch-culturele verenigingen die segregatie in de hand werken. Hoe zal men dat echter bepalen? Over wie gaat het en hoe zal men de mate van segregatie bepalen? Het advies van de SARC hierover was alvast zeer kritisch. Men dreigt hiermee de totale willekeur te installeren.

Voor de erkenning van nieuwe geloofsgemeenschappen (moskeeën) wil de regering een wachttijd van vier jaar invoeren. Er is geen antwoord gekomen op de vraag naar de reden van die wachttijd.

De minister heeft weinig gezegd over het radicaliseringsvraagstuk. Dit weekend was er een nieuw feit, namelijk dat er deze zomer in het fort van Breendonk een Hitlergroet werd gebracht. Er was ook de recente brandstichting in het asielcentrum in Bilzen, het vernietigen van een joods monument in Gent, het lidmaatschap van een aantal Belgen van het neonazistische Iron March. Het gaat telkens om indicaties dat onze samenleving geconfronteerd wordt met een toenemend extreemrechts radicalisme. In een aantal gevallen gaat het bovendien om strafbare feiten. De spreker vindt het belangrijk om alle vormen van haatverspreiding en polarisering af te keuren en aan te pakken. Hoe wil de minister een antwoord bieden op dit oprukkende extremisme? Welke stappen zal hij ondernemen om uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit de parlementaire resolutie inzake de bestrijding van gewelddadige radicalisering? Overweegt de minister bijkomende maatregelen om het oprukkend extreemrechtse radicalisme een halt toe te roepen? Steunt de minister de vraag van de spreker om de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering opnieuw op te richten?

Maaike De Vreese kan zich op vele vlakken vinden in de antwoorden van de minister. Toch stelt ze zich nog altijd vragen in verband met de bevoegdheid. Ze stelt immers vast dat het Rode Kruis en Fedasil zich op lokaal niveau wel degelijk bezighouden met sportverenigingen en het onderwijs. Dit is overigens ook in het voordeel van de asielzoekers en hun kinderen.

De spreker is het eens dat men efficiënt moet werken maar dit mag niet ten koste gaan van de kerntaken van het Agentschap Integratie en Inburgering. Het kan ook de federale overheid niet ontslaan van de verantwoordelijkheid die zij daarin moet opnemen.

De spreker stelt nog dat haar fractie zich terug kan vinden in de beleidsnota die een goede vertaling is van het regeerakkoord. Zij zal erop toezien dat de engagementen ook worden uitgevoerd.

Celia Groothedde vindt dat de minister mooie woorden heeft gesproken maar niettemin moet zij zich achter de kritische woorden van Hannelore Goeman scharen. Het beleid rond woonwagenbewoners wordt transversaal maar dat dreigt op die

manier een non-beleid te worden. Eenzelfde bedenking valt te maken over andere punten waar de regering een transversaal beleid vooropstelt. Dit is voor de spreker een op te volgen punt.

De minister legt zwaar de nadruk op professionaliseren maar anderzijds worden de lokale besturen sterk geresponsabiliseerd. Maar niet overal is er dezelfde expertise aanwezig. Het buddyproject oogt mooi maar daar blijkt toch een grote last op vrijwillige schouders te vallen.

De spreker is blij dat de minister heeft gesproken over mannen in de zorg. Zij heeft daar zelf in de Commissie voor Welzijn een tussenkomst over gehouden. Maar er zijn nog andere problemen die betrekking hebben op de mannen. Zo worden zij vaker met psychische problemen gediagnosticeerd, ze kennen een hogere drempel om een beroep te doen op hulpverlening, psychische problemen worden bij hen vaker verkeerd gediagnosticeerd. Er bestaan dus onontgonnen terreinen als men spreekt over een gelijkekansenbeleid voor mannen.

Er zijn nog meer braakliggende terreinen in de beleidsnota. Praktijktesten zijn een heel interessante tool om discriminatie tegen te gaan. Gendergerelateerd geweld wordt zwaar onderbelicht in de beleidsnota. In het Franstalig regeerakkoord staan er zeven pagina's rond #metoo. Hopelijk ontwikkelt de minister hierrond ook een beleid, al wordt die ambitie niet expliciet verwoord.

Met het betalend maken van de taaltesten wordt het kwetsbare groepen nog moeilijker gemaakt. Niet alleen kosten de taaltesten geld maar het wordt voor die groepen ook moeilijker om een sociale woning aan te vragen of een beroep te doen op andere sociale rechten. Mensen die het moeilijk hebben, moeten op die manier met een grote achterstand aan hun traject beginnen. Dit zal hun integratie niet ten goede komen. In Nederland hebben betalende testen zich al contraproductief getoond. Het zou goed zijn moest de minister wat dat betreft naar de sector luisteren.

De spreker vraagt of de minister verder wil investeren in projecten die Nederlandse lessen met stage combineren zodat men op de werkvloer de taal kan leren. Men krijgt dan in de voormiddag les en in de namiddag stage. Aan het einde van de lessen krijgen de betrokkenen vaak werk aangeboden.

De minister heeft gesproken over lokale besturen die op het terrein mooie projecten realiseren. Vaak worden die mee gedragen door mensen die in een gescostatuut zitten maar die statuten zijn uitdovend. In de praktijk betekent dit dat de projecten duurder worden. Is de minister van plan om dit op een of andere manier op te vangen?

Tot slot steunt de spreker het voorstel tot heroprichting van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering. Recent is gebleken dat de leraars het toenemend extreemrechts discours in hun klassen niet durven tegen te gaan. De Veiligheid van de Staat heeft al gewaarschuwd dat de dreiging van extreemrechts reëel is en groter wordt. Als onze verlichtingswaarden de basis zijn van onze samenleving, dan hebben we de taak om de extreemrechtse radicalisering tegen te gaan.

Tom Ongena zal zich toespitsen op de bevoegdheden van minister en niet op zaken die eerder thuishoren in de Commissie Onderwijs, Cultuur of Wonen. Hij vindt het heel belangrijk dat er wordt gewerkt met gecombineerde en geïntegreerde trajecten werken en Nederlands leren. Op het terrein bestaan er daarvoor belemmeringen. Nieuwkomers worden nu gedwongen eerst Nederlands te leren en dan pas gaat men ze activeren. Men moet veel meer naar geïntegreerde trajecten gaan. Op die manier kan men ook verhelpen aan de krapte op de arbeidsmarkt.

Inzake maatschappelijke oriëntatie heeft de minister een aantal nieuwe ideeën naar voor geschoven zodat de lessen op een moderne en pedagogisch verantwoorde manier kunnen worden gegeven. Het is belangrijk dat het luik maatschappelijke oriëntatie niet te vrijblijvend wordt ingevuld en vandaar is er nood aan een kwaliteitscontrole.

De minister heeft niet veel gezegd over het Agentschap Integratie en Inburgering. Het agentschap heeft de voorbije jaren de nodige problemen gekend. Kan de minister een stand van zaken geven? Worden er maatregelen voorzien om de problemen aan te pakken?

Tom Ongena meent dat de problematiek van radicalisering niet voorbij is. Er is het verhaal van de terugkerende Syriëstrijders en hun kinderen, hetgeen noopt tot blijvende waakzaamheid. Het in de vorige legislatuur opgestelde actieplan van de Vlaamse Regering moet daarom verder worden opgevolgd. Het is wel een beetje vreemd dat een vraag tot heroprichting van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering aan de minister wordt voorgelegd. Het parlement moet hierin zijn verantwoordelijkheid opnemen. Wat Open Vld betreft, is er zeker ruimte om die commissie herop te starten. De commissie moet dan uiteraard ook het oprukkende extreemrechts radicalisme onder de loep nemen. Elke vorm van gewelddadig radicalisme is immers onaanvaardbaar. Op een ogenblik dat de democratische vrijheden worden bedreigd, moet het parlement als hart van de democratie de nodige stappen onernemen.

5. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* dankt alle commissieleden voor hun tussenkomsten en opmerkingen. Hij feliciteert Hannelore Goeman voor het enthousiasme waarmee ze haar parlementair mandaat opneemt en de wijze waarop ze in deze commissie vragen stelt die eigenlijk in andere commissies thuishoren. Dit getuigt van een voluntarisme waarin de minister zich kan herkennen. Hij dient zich uit respect voor zijn collega's evenwel terughoudend op te stellen. Als er vragen worden gesteld over het cultuurbeleid, het woonbeleid of het arbeidsbeleid, dan zal de minister moeten doorverwijzen naar zijn collega's in de Vlaamse Regering die voor die beleidsdomeinen bevoegd zijn.

Er werden ook vragen gesteld aan de minister over zijn bevoegdheden, heel specifiek over moskeeën en gebedshuizen, die eigenlijk onder Binnenlands Bestuur vallen en die onder de bespreking van dat luik een antwoord zullen krijgen.

De minister stelt dat deze regering bespaart om in nieuw beleid te kunnen investeren, om nieuw beleid te kunnen voeren, om de zaken in evenwicht te brengen. Uiteraard kan men daar van mening over verschillen. Hij betwist dan ook dat een besparing van 6% leidt tot een onmogelijkheid om op alle domeinen een goed beleid te voeren. Dit werd bijvoorbeeld aangehaald in het kader van het jeugdbeleid. De minister werd verweten bespaard te hebben op de chiro- en scoutswerking terwijl hij anderzijds sprak over 'Jeugd voor alleman'. Hij reageert dat men hier niet in een ivoren toren van de Wetstraat mag zitten. De verschillende burgemeesters hier aanwezig weten dat lokale jeugdorganisaties zoals Chiro, scouts, KSA, KLJ en dergelijke vooral subsidies ontvangen van lokale besturen. Voorts vergaren ze zelf middelen uit de verkoop van pannenkoeken of het organiseren van spaghettietentjes. Daarmee krijgen ze de middelen bij elkaar en bouwen ze een beleid uit. Het feit dat jeugdorganisaties en het lokaal bestuur samen aan de slag gaan om bijvoorbeeld te werken met brugfiguren en rolmodellen om jongeren met migratieroots aan te trekken en hun ouders te overtuigen dat toe te staan, om daar kennismakingsmomenten mee te organiseren, kost in feite geen geld. Het resultaat is echter vaak veel groter dan wat men soms denkt gelet op het gepolariseerde debat in de Wetstraat. Op het terrein lukt dat wel met weinig middelen, veel

enthousiasme en veel positieve inzet. De minister is ervan overtuigd dat men op die manier het verschil kan maken in Vlaanderen.

De minister vindt het narratief belangrijk. Men leeft in de taal die men spreekt. In de Vlaamse meerderheid zitten er drie partijen met elk een eigen ideologische taal. Dat is ook relevant in de politiek. Men moet echter opletten dat men geen spijkers op laag water gaat zoeken. De minister geeft het voorbeeld van het woord 'natie', een woord dat hijzelf niet zo snel in een ideologische context zou gebruiken. In het bezoekerscentrum van het Vlaams Parlement is een heel hoofdstuk gewijd aan 'het ontstaan van een Vlaamse natie'. Dat is unaniem goedgekeurd door het Bureau van het Vlaams Parlement. Eigenlijk gaat het om een beschrijving, een neutraal woord. Als de minister het woord 'vrijemarkt' of 'vrijheid' in de mond neemt, kunnen anderen dat in het achterhoofd ideologisch gaan inkleuren. Een socialist die het woord 'vrijheid' gebruikt, zal dat voor zichzelf echter evident vinden.

De minister wil hiermee aangeven dat men niet achter elk woord moet beginnen te zoeken naar wat men er achter wil zien met de bedoeling om te stigmatiseren. Als men al bepaalde redeneringen gaat zoeken achter het feit dat de minister één keer de woorden 'Vlaamse cultuur' laat vallen, dan lacht de minister minzaam. Hij meent dat het bijna hilarisch is om de minister daarop tussen de lijnen aan te vallen, gelet op zijn politiek optreden en zijn concrete acties, denken en uitspraken. Als de minister namens de regering spreekt over 'waarden', dan gaat het over de verlichtingswaarden zoals vervat in internationale mensenrechtenverdragen. De regering vraagt dat de inburgeraars een zekere kennis hebben van de Vlaamse geschiedenis. Als het gaat om de Vlaamse gebruiken, dan gaat het vooral over de praktische dingen die de mensen moeten kennen om in Vlaanderen goed te kunnen functioneren.

De minister bedankt Maaike De Vreese voor haar vriendelijke woorden maar maakt niettemin een bedenking. Vanuit N-VA (en ook Open Vld) benadrukt men vaak en terecht dat de constitutionele orde moet worden gerespecteerd. De federale overheid moet geen Vlaamse bevoegdheden proberen te usurperen en moet zich dus afzijdig houden van aangelegenheden waarvoor Vlaanderen bevoegd is. Als Fedasil en het Rode Kruis namens de federale overheid zich in onze lokale besturen zouden gaan bezighouden met Vlaamse bevoegdheden als onderwijs, jeugd en sport, dan zal de minister protesteren want Vlaanderen moet in die domeinen zelf kunnen bepalen wat er gebeurt en hoe. Men moet er consequent over waken dat de Vlaamse bevoegdheden voluit en integraal en op een goede manier worden uitgeoefend. Men kan niet toelaten dat andere overheden de Vlaamse bevoegdheden usurperen. Men moet op het terrein aanwezig blijven met de instrumenten en hefbomen die men heeft.

De minister vindt de bekommernis van Celia Groothedde over woonwagenbewoners relevant en terecht. Het gaat om een kwetsbare groep die de lokale besturen voor heel wat uitdagingen plaatst, net als de groep van de Roma's trouwens (onder meer in Gent en Sint-Niklaas). Men mag die mensen niet vergeten. Op basis van het verwachte rapport en de aanbevelingen zal men kunnen beslissen welke extra acties er nodig zijn. Men mag niet wegkijken van deze problematiek.

De minister geeft toe dat het 'transversale' beleid een tamelijk vaag iets is. Hij nodigt eenieder uit om dat wat concreter proberen te maken. Een transversale opdracht is eerder een bemiddelende, motiverende, aansporende, opportuniteit zoekende en waarschuwende taak. Het zit een beetje in de sfeer van de diplomatie tussen de verschillende leden van de regering. Het gaat om het zoeken van samenwerkingsverbanden en dat is moeilijk te vatten binnen een duidelijke regel. Het is niet werkbaar en niet denkbaar in een regering dat een minister met transversale bevoegdheid greep zou krijgen op de budgetten van een andere minister. Dit neemt niet weg dat de minister dit doorheen de komende jaren zo concreet mogelijk hoopt uit te werken.

Tijdens de vorige bestuursperiode kon men al vaststellen dat het niet eenvoudig was om een horizontaal en transversaal armoedebeleid uit te werken. Tijdens de regeringsonderhandelingen konden bij alle betrokken partijen wel wat aarzelingen en kanttekeningen worden vastgesteld over een horizontale beleidsuittekening. Theoretisch is dat heel mooi maar in de politieke realiteit niet evident.

Er werd opgemerkt dat niet alle lokale besturen even sterk zijn om een integratie- en inburgeringsbeleid uit te werken. De minister bevestigt dit, maar zij kunnen zich laten bijstaan door het Agentschap Inburgering en Integratie. Daar zijn er mensen, middelen en mogelijkheden om iets te betekenen voor de lokale besturen.

De minister wil de handschoen van de #metoo-problematiek opnemen. Dit is inderdaad een heel belangrijke problematiek en een prioriteit. Hij zal bekijken hoe men het beleid daaromtrent robuuster kan maken, wat moet uitmonden in concrete maatregelen op het terrein.

De minister erkent dat nieuwkomers vaak kwetsbare mensen zijn, maar het inburgeringsbeleid is er net op gericht om hen te versterken en te empoweren. Daar dient het inburgeringstraject voor. Mogelijk overtuigt dit de leden van de oppositie nu nog niet maar de minister denkt dat zij aan het einde van de rit overtuigd zullen zijn.

Op de vraag of de minister iets wil doen aan de gescoproblematiek, antwoordt hij dat de lokale besturen ruim 420 miljoen euro aan reguliere middelen krijgen. Hij is van oordeel dat de regering op die manier een enorme inspanning heeft gedaan voor de lokale besturen. Het is wel de bedoeling om door verdere decentralisatie en andere initiatieven de lokale besturen nog sterker te maken.

De minister bevestigt het grote belang van arbeidstrajecten in combinatie met taalopleidingen. Werk is de beste manier om mensen te integreren. Een job maakt inkomensverwerving mogelijk en de acceptatiegraad bij de mensen wordt groter. Men moet zoveel mogelijk zoeken naar win-winoplossingen en het laten samen sporen van trajecten.

Wat het Agentschap Integratie en Inburgering betreft, is de procedure lopende om een nieuwe directeur aan te trekken. Verder is er een transitiemanager aangesteld om de dynamiek van het agentschap op de rails te zetten. Want er is inderdaad werk aan de winkel. Er zijn zeer veel goede mensen, maar er is nood om het kader, de werking en de dynamiek aan te pakken. De grootste winst voor het beleid valt te boeken door een goed werkend apparaat te ontwikkelen. Als het apparaat performant is, kan men op het terrein heel veel verwezenlijken. De minister ziet hierin een van zijn grootste uitdagingen. De voorbije tien jaren werd er al heel wat werk verzet maar er blijft nog veel meer werk te doen. De minister engageert zich om daar een succes van te maken. Hij wil ervoor zorgen dat wij in de toekomst niet meer naar Denemarken of Nederland moeten kijken om inspiratie op te doen, maar dat de Nederlanders en Denen hiervoor naar Vlaanderen komen. Hierop mag men de minister afrekenen.

Gewelddadige radicalisering is een ongelooflijk belangrijke problematiek. Tijdens de vorige zittingsperiode heeft het parlement daar heel intensief rond gewerkt en werden er veel nuttige aanbevelingen gedaan. Vandaag is het probleem van gewelddadige radicalisering nog steeds acuut. Dit is ook gebleken uit de langdurige gesprekken die de minister voerde met de verantwoordelijken van OCAD en de Veiligheid van de Staat. Die stellen beiden dat de gewelddadige radicalisering een nog complexer probleem aan het worden is. Er is de 'klassieke' problematiek van de radicalisering vanuit islamhoek. Vandaag stellen OCAD en de Veiligheid van de Staat ook een extreemrechtse radicalisering vast. Potentieel zou er ook een radicaliseringsprobleem kunnen groeien rond alles wat te maken heeft met klimaatacties. De minister beweert niet dat dit geldt voor de mensen die vandaag activist zijn, maar

het gevaar bestaat dat ook daar een voedingsbodem voor gewelddadige acties zou kunnen ontstaan. De samenleving moet die bedreigingen zeer ernstig nemen want dat is een bedreiging voor het samenlevingsmodel waarvoor hij staat. De minister neemt dit zeer ernstig, hij heeft in dat verband een preventieopdracht en hij legt daaromtrent contacten met allerlei spelers om die opdracht uit te bouwen.

De mensen die de minister vroegen om de commissie opnieuw samen te roepen, worden door de minister gewezen op het principe van de scheiding der machten. De Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering is een parlementaire commissie, die door het parlement moet worden samengeroepen. Als het parlement in al zijn wijsheid vindt dat dit nodig is, dan zal de minister zich beschikbaar stellen om in die commissie te werken en te functioneren. Hij wil daar graag aan meewerken maar het is niet aan hem als minister of aan de Vlaamse Regering om hiertoe het initiatief te nemen. Het is aan het parlement om de pro's en contra's af te wegen.

Hannelore Goeman is blij dat de minister haar enthousiasme weet te appreciëren. De minister kan het haar moeilijk kwalijk nemen dat zij over andere beleidsdomeinen begint als hij daar zelf uitgebreid over spreekt in zijn beleidsnota. Een minister van Samenleven houdt zich immers met meer bezig dan – met alle respect – het Agentschap Integratie en Inburgering, waarmee zij de minister veel succes wenst. De spreker heeft verder niet gevraagd dat de minister de radicaliseringscommissie zou oprichten maar enkel of hij haar idee daaromtrent steunt.

Celia Groothedde is bekend met het principe van de scheiding der machten. Het is alleszins een mooie zaak dat de minister veel goodwill vertoont. De antwoorden van de minister inzake transversaliteit bevestigen gedeeltelijk het probleem dat door Groen wordt aangeklaagd. Er wordt gevreesd dat de problematiek zal verdwijnen in verschillende commissies. Men zou daarom een evenwicht moeten vinden in een werkbare oplossing, ofwel moet men meer ambitie tonen in deze commissie zelf. Men kan moeilijk de verschillende commissies blijven aflopen om daar iets te gaan aankaarten.

De spreker zal het integratiebeleid nauwgezet blijven opvolgen en de minister ook afrekenen op zijn engagement om het agentschap weer fond te geven en het Vlaamse integratiebeleid weer op de kaart te zetten. Zij blijft verderbij haar standpunt dat het betalend maken van de testen voor kwetsbare groepen niet empowerend werkt.

Waar de minister niet op is ingegaan, is het feit dat Unia een eenloketfunctie heeft. Hij heeft ook niet aangegeven hoe duur de nieuwe instelling zal zijn en hoe men een oplossing zal vinden voor dossiers waaruit een mengvorm blijkt. Er is een mengeling Nederlands- en Franstalig mogelijk maar in Brussel wordt het helemaal complex. Veel kinderen daar zijn meertalig en de tweedeling speelt in de praktijk nog nauwelijks. Er is daar ook een grote gemeenschap van anderstaligen en van mensen met een andere nationaliteit. De nieuwe instelling dreigt heel duur te worden en gedeeltelijk ook een lege doos. Het blijft onduidelijk hoe de precieze verdeling en de financiering zullen verlopen.

Minister *Bart Somers* erkent dat hij op de concrete vragen over Unia nog geen sluitend antwoord heeft maar dat hij een en ander eerst grondig zal bestuderen. Hij zal zijn oor te luisteren leggen bij betrokkenen en stakeholders en zal nagaan hoe dit elders gebeurt. Op basis daarvan zal hij met voorstellen komen waarover grondig kan worden gediscussieerd. Het is alleszins een voordeel om wat tijd te hebben om goed na te denken over een duurzame constructie.

Kurt De Loor wenst te verduidelijken dat er een verschil is tussen woonwagenbewoners, waaronder Rom en Roma's. Hij pleit voor een verhoogde aandacht voor

de woonwagenbewoners want het gaat om een specifieke bevolkingsgroep en de woonwagen is een erkende Vlaamse woonvorm. Het betreft een opdracht voor de minister in het kader van Inburgering maar ook van Binnenlands Bestuur. Het is immers belangrijk dat er voldoende terreinen voor de woonwagenbewoners worden aangelegd. Vervolgens moet ingezet worden op de omkadering daarrond en de samenwerking met beleidsdomeinen zoals Welzijn en Wonen.

II. Beleidsnota Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid

1. Toelichting door minister Bart Somers

Omgevingsanalyse

Minister *Bart Somers* schetst een aantal uitdagingen inzake het personeelsbeleid bij de Vlaamse overheid. Per openstaande vacature waren er in 2014 nog gemiddeld 9,3 kandidaten. In 2019 gaat het om 4,2 kandidaten. Voor de hooggeschoolde functies zijn er nog slechts 2,3 kandidaten. Tegen 2026 zullen er 700.000 mensen op pensioen gaan en er slechts 581.000 instromen. De krapte op de arbeidsmarkt wordt dus echt een probleem. In 2009 was 28% van de Vlaamse personeelsleden jonger dan 35 jaar terwijl dat vandaag nog slechts 18% is. Elk jaar was er dus een procent minder 35-jarigen. Dit is een verontrustende evolutie, ook voor de dynamiek in de Vlaamse administratie.

Ambities

De minister wil investeren in het welzijn en de groei van de werknemers. De Vlaamse overheid moet een aantrekkelijke werkgever zijn en zich goed in de markt zetten om talent aan te trekken. Het personeelsbestand dient een afspiegeling te zijn van de diverse samenleving, zowel etnisch-cultureel als vrouwen in topfuncties en mensen met een beperking. Ten slotte moet de efficiëntie van de Vlaamse overheid verbeteren in functie van de burger. Momenteel is het moeilijk om de weg te vinden in het landschap van de EVA's, IVA's en dergelijke. De klantvriendelijkheid naar de burgers en ondernemingen blijft een belangrijke uitdaging.

Financiële aspecten

De minister vermeldt de financiering van de tweede pensioenpijler, de middelen bestemd voor de uitvoering van de sectorale akkoorden en om de koopkracht te verhogen.

Audit

Audits horen bij de evolutie naar een moderne overheid. De voorbije jaren werden een aantal stappen gezet in de richting van risicomanagement, maar er is nog mogelijkheid tot verbetering. Een goede organisatiebeheersing speelt hierbij een belangrijke rol. Het agentschap Audit Vlaanderen moet op een onafhankelijke manier kunnen blijven functioneren en moet naar de lokale besturen toe verder worden uitgebouwd. Hier zullen wel keuzes moeten worden gemaakt gezien de middelen beperkt zijn.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena merkt op dat de arbeidsmarktkrapte zich ook bij de Vlaamse overheid doet voelen. Het gemiddeld aantal sollicitanten per vacature daalt. Het zal er dus ook voor de Vlaamse overheid op aankomen om een interessante werkgever te zijn zodat men sterke mensen en profielen kan blijven aantrekken en behouden. Welke

maatregelen zijn voor de minister prioritair om de aantrekkelijkheid van de Vlaamse overheid als werkgever te behouden en te versterken? Welke plannen heeft hij om de diplomavereisten, die bij de overheid doorgaans zwaarder doorwegen dan in de private sector, competitiever te maken?

Ook bij de Vlaamse overheid neemt de vergrijzing toe. Het aantal personeelsleden onder de 35 jaar daalde op negen jaar tijd van 30 naar 18%. Deze vergrijzing verklaart ook deels het stijgende ziektepercentage (stijging van 6,37% in 2008 naar 7,97% in 2018). Hoe wil de minister het stijgende ziektepercentage aanpakken?

Sinds de vorige legislatuur kan de Vlaamse overheid uitzendkrachten inschakelen. Die kunnen helpen bij bijvoorbeeld de tijdelijke vervanging van een zieke werknemer. Hoeveel uitzendkrachten werden al ingeschakeld binnen de Vlaamse overheid? Is er al een eerste evaluatie gebeurd van het nieuwe systeem?

Er wordt van de Vlaamse administratie een besparingsinspanning gevraagd. De komende jaren moet de administratie het met 1440 personeelsleden minder doen. Ook in de vorige regeerperiode moest er een gelijkaardige inspanning worden geleverd. Hoe zal de inkrimping concreet gebeuren? Hoe zal de minister er over waken dat de doelstelling effectief gehaald wordt? Zijn er specifieke lessen getrokken uit de besparing tijdens de vorige regeerperiode?

Naar analogie met andere Europese landen wil de Vlaamse overheid evolueren naar een volledige contractualisering van het personeelsbestand. In de tussentijd wil men de verschillen tussen beide statuten wegwerken, onder meer op het vlak van ziekteverlof. Tegen wanneer denkt de minister hierover een voorstel te hebben uitgewerkt, waarover met de vakorganisaties kan worden overlegd? Welke andere verschillen dan het ziekteverlof wil de minister wegwerken en in welke richting?

De Vlaamse overheid moet een voorbeeld zijn inzake diversiteit. Er bestaan duidelijke streefcijfers voor vrouwen in het top- en middenkader (40%), voor personen van buitenlandse herkomst (10%) en voor personen met een handicap of chronische ziekte (3%). Deze streefcijfers zouden volgend jaar moeten behaald zijn, maar uit de meest recente cijfers blijkt dat dit moeilijk wordt voor vrouwen in het middenkader (28,8%) en personen met een handicap (1,8%). Voorziet de minister extra maatregelen om de streefcijfers alsnog te behalen? Denkt de minister aan een aanpassing van de streefcijfers voor de periode 2021-2025?

2.2. Tussenkomst van Brecht Warnez

Brecht Warnez vindt de beleidsvelden Hr-beleid en Vlaamse Audit wellicht niet de meest mediagenieke maar wel belangrijk omdat er heel wat service en vooral mensen achter schuilgaan. De spreker is blij met de strategische en operationele doelstellingen die in de zeer degelijke beleidsnota naar voren worden geschoven. Ook de CD&V-fractie wil werken aan een efficiënte en effectieve overheid die een hoogstaande dienstverlening aan bevolking en ondernemingen aanbiedt. Overheden moeten slagkrachtig en dienstbaar zijn en ingaan op de problemen van mensen zonder in hun plaats te treden. Bovendien moeten ze transparant zijn in en over hun werking.

In een krapper wordende arbeidsmarkt slaagt de Vlaamse overheid er niet steeds in om de juiste mensen aan te trekken voor bepaalde functies. Hoe zal daaraan gewerkt worden? Welke initiatieven zullen dienaangaande genomen worden?

Er zal worden geëvolueerd naar één juridische vorm van tewerkstelling, waarbij nieuwe personeelsleden enkel nog zullen aangeworven en tewerkgesteld worden met een arbeidsovereenkomst. Hieromtrent zijn in het verleden al inspanningen gebeurd. Men zou nu definitieve stappen moeten kunnen zetten in de richting van

een gelijkvormig statuut van mensen die hetzelfde werk doen en daarom ook op dezelfde manier moeten worden behandeld. De spreker benadrukt in dit verband het belang van het overleg met de vakbonden en vraagt naar een concrete timing.

In de beleidsnota wordt een afslanking van het Vlaams Personeelsstatuut in het vooruitzicht gesteld. Welke richting zal die afslanking uitgaan?

De beleidsnota stelt verder dat er inspanningen geleverd zullen worden om onder meer mensen die omwille van medische redenen of langdurige afwezigheid hun functie niet meer kunnen opnemen, zinvol te blijven inzetten. Deze focus op de re-integratie van deze personeelsleden is uiterst belangrijk. Welke concrete initiatieven zal de minister in deze nemen?

Performant leiderschap is essentieel voor goed werkende diensten. Er zal een raamwerk gemaakt worden voor leiderschapsontwikkeling binnen de Vlaamse overheid. Er zal binnen de Vlaamse overheid een integrale kijk op leiderschap ontwikkeld worden hetgeen zal toelaten om succesvolle initiatieven rond leiderschap op te starten. Dat zijn mooie volzinnen waar iedereen het wel eens mee zal zijn. Maar wat is de uiteindelijke doelstelling? Hoe moet men zich een dergelijk raamwerk voorstellen?

2.3. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout vindt dat men het belang van goed overheidspersoneel niet kan overschatten. Zonder gedreven mensen die de getrokken krijtlijnen uitwerken, staat men als Vlaamse overheid nergens. Men moet hen beschouwen als bondgenoten van regering en parlement om waar te maken wat die beslissen.

Ons land kent een goede traditie inzake sociaal overleg. De vakbonden hebben reeds bezorgd gereageerd op het Vlaams regeerakkoord. Heeft de minister al contacten gehad met de vakbonden of worden er in dat kader contacten voorzien? De vakbonden zijn hiervoor vragende partij en het is belangrijk om het gesprek aan te gaan over de bekommernissen van de werknemers.

De spreker heeft nog een aantal inhoudelijke bezorgdheden en bezorgdheden over de voorziene budgetten. De regering verkiest te werken binnen een context van budgettaire krapte. Die maakt dat men zich toch een aantal vragen kan stellen over het realiseren van de op zich mooie teksten die voorliggen.

Inzake recrutering stellen er zich gigantische uitdagingen inzake het aantal kandidaten voor een functie en inzake de jongereninstroom. Hopelijk vergist de Vlaamse Regering zich niet door nog altijd antwoorden uit het verleden te geven op hedendaagse vragen. Men moet een ander werknemersbeleid gaan voeren. Men zal de mensen de komende jaren meer moeten verleiden om voor de Vlaamse overheid te komen werken. Men zal ook beter moeten zoeken om de juiste profielen aan te trekken.

Enerzijds wil de Vlaamse overheid een aantrekkelijke werkgever zijn, maar anderzijds zijn de cijfers inzake welzijn op het werk zorgwekkend. Bovendien is het zo dat men achteruitgaat op het gebied van werkbaar werk en het behalen van de doelstellingen. In 2016 reeds heeft het Rekenhof aangegeven dat de jarenlange besparingen een rechtstreeks effect hebben op het behalen van de beleidsdoelstellingen. Hoewel deze vaststelling zorgwekkend is, moet men het de komende regeerperiode met nog eens 1440 ambtenaren minder doen. Op vijftien jaar tijd heeft men op die manier een vijfde van de medewerkers bedankt voor bewezen diensten. Na de zesde staatshervorming zijn er ongeveer 1100 extra ambtenaren bijgekomen, maar er zullen ruimschoots meer ambtenaren moeten afvloeien tegen het einde van de lopende legislatuur.

Dit doet ernstige vragen rijzen over de performantie van de dienstverlening. Op welke manier wil de minister monitoren dat men er op het gebied van dienstverlening niet op achteruitgaat? Dit wordt best centraal opgevolgd en niet louter via de aparte agentschappen.

De minister heeft reeds eerder uitleg verschaft over de wijze waarop de personeelsbesparing zal worden aangepakt. Er zou worden gewerkt met plus- en minpunten. Kan de minister aangeven wat dit de komende jaren de facto per agentschap oplevert? Hoeveel voltijdse equivalenten en koppen zullen er de komende jaren in de verschillende diensten verdwijnen? Het parlement heeft het recht om daarover goed te worden geïnformeerd en het cijfermateriaal kan de discussie over dit thema de komende jaren verduidelijken.

In de omgevingsanalyse van de beleidsnota staan een aantal zorgwekkende evoluties en cijfers inzake werkbaar werk. In de nota staan weliswaar ambitieuze zinsneden over een welzijnsbeleid op het werk, maar de middelen volgen niet. Er is geen boter bij de vis. Het hangt ook van de personeelsbezetting af hoe draagbaar het is voor mensen om hun job te doen. Op welke manier zal de minister het beleid inzake werkbaar werk concreet vorm geven? Op welke kwantitatieve cijfers zal men het beleid van de minister aan het einde van de regeerperiode mogen afrekenen? De spreker kan begrijpen dat het nog vroeg is om al kwantificeerbare doelstellingen voorop te stellen, maar hij zal hier niettemin naar blijven vragen. Om holle discussies te vermijden moet men weten waarover men spreekt.

Inzake het statuut van de ambtenaren heeft de beleidsnota het onder meer over de ziekteregeling en de ontslagregeling. De spreker zegt geen taboes te hebben maar hij wil niettemin enkele bezorgdheden aangeven. Een eerste heeft betrekking op het sociaal overleg, zoals hierboven reeds werd aangehaald. Ten tweede heeft de Vlaamse overheid er alle belang bij dat ambtenaren hun werk op een krachtige manier kunnen doen en in alle vrijheid en objectiviteit hun rol van beleidsvoorbereider en -uitvoerder kunnen spelen. In eerder welk statuut moet men de bescherming voorzien opdat de mensen dat kunnen doen. Zeker in een politieke context is het zeer belangrijk om dat te garanderen. Hoe zal de minister de onafhankelijke rol van de ambtenaar blijven garanderen? Hoe zal hij vermijden dat men inzake het statuut niet terechtkomt in een 'race to the bottom'? Hoe zullen de vakorganisaties worden betrokken bij de besprekingen over het statuut?

Als de Vlaamse overheid vandaag nog een aantrekkelijke werkgever is, komt dat onder andere omdat er vandaag nog steeds een specifiek statuut is. Gaat men dat op de helling zetten, met het risico dat men binnen enkele jaren de functies helemaal niet meer zal ingevuld krijgen? Voor de spreker moet men eerder evolueren naar een goed statuut dan naar een contractuele situatie. Dat neemt niet weg dat men moet nadenken over de contractuele situatie. Het is immers een onaanvaardbare discriminatie tussen werknemers dat sommigen decennialang contractueel blijven en anderen statutair.

Het regeerakkoord en de beleidsnota vermelden het voornemen om agentschappen te fusioneren. Wat is de meerwaarde van de beoogde fusies? Wat zijn de voordelen en de eventuele risico's?

Het is een goede zaak dat er streefcijfers bestaan inzake het diversiteitsbeleid bij de Vlaamse overheid. Er zijn al een aantal stappen gezet maar niet op alle gebieden zullen de streefcijfers in 2020 worden gehaald. Met name bij de mensen met een handicap en de vrouwen in top- en middenkader blijft er nog een hele weg af te leggen. Ondanks het feit dat de meerderheid van de Vlaamse ambtenaren van het vrouwelijke geslacht is, blijkt dat de doorstroming naar de hogere functies nog niet is wat ze zou moeten zijn. Hoe wil de minister het beleid bijsturen om de streefcijfers te behalen? Zullen de streefcijfers na 2020 worden bijgestuurd?

De neutraliteit in de dienstverlening zou worden versterkt. De Groenfractie heeft hier toch wel wat vragen bij. Heeft de minister zicht op het aantal mensen dat zijn of haar levenswijze als ambtenaar zal moeten aanpassen wanneer zij door de nieuwe regelgeving getroffen zullen worden? Zijn er de voorbije jaren problemen of klachten geweest die ertoe hebben geleid om deze keuze nu te maken? Hoe concreet zal de minister de versterking inzake neutraliteit invullen? Welke neutraliteit wordt beoogd? Gelooft de minister dat totale neutraliteit bestaat?

Tot slot stelt de spreker dat de dienstverlening aan de Vlaming centraal moet staan. De overheid heeft nood aan goede en gemotiveerde mensen die de ruimte krijgen om hun job te doen. Daarom moet er een goed personeelsbeleid worden gevoerd voor de 28.645 Vlaamse ambtenaren. De spreker gaat verder mee in het belang van audits. Hij ziet evenwel een tegenstelling in het feit dat men enerzijds op basis van audits en gevoerd personeelsbeleid wil evolueren naar een moderne organisatie, terwijl men anderzijds moet werken binnen een context van steeds minder middelen, ook voor Audit Vlaanderen.

2.4. Tussenkomst van Steven Vandeput

Steven Vandeput bedankt de minister voor zijn goede beleidsnota waarin de globale doelstellingen uit het regeerakkoord over de organisatie van de Vlaamse overheid concreet worden uitgewerkt. Een en ander gaat verder op het pad dat reeds door de vorige Vlaamse Regering werd uitgestippeld. De N-VA-fractie kan zich alvast voor een groot stuk terugvinden in het uitgestippelde pad. Het verschil zal echter worden gemaakt in de concrete uitvoering en in dat kader zal de spreker enkele bedenkingen en suggesties meegeven.

De Vlaamse overheid moet uiteraard goede mensen hebben. Die mensen vormen de kern van de organisatie. De beleidsnota ademt alvast een modern omgaan met het personeel uit. De departementen weten intussen welke numerieke doelstellingen hen worden opgelegd, zoals blijkt uit de meerjarenbegroting. Men zou kunnen vaststellen dat de aantallen en de competenties niet altijd overeenkomen met hetgeen effectief nodig is. Vandaar is een goede monitoring erg belangrijk. In dat kader noemt de spreker zich een absolute believer van het auditgegeven. Soms worden er in dit parlement regels, processen en procedures gemaakt die het werk veel te moeilijk maken. Vandaar moet Audit Vlaanderen alle mogelijkheden worden gegeven om onderzoeken te doen. De administratie moet de auditoren in een open geest ontvangen en de aanbevelingen effectief omzetten in de realiteit. Desnoods moeten er ook suggesties aan het beleid worden geformuleerd om betuttelende regelgeving aan te passen. Op dat vlak is er nog veel vooruitgang te boeken.

De minister spreekt in de beleidsnota van een nieuw beloningsbeleid. Op basis van welke inzichten wil de minister te werk gaan? Hier is in het verleden al veel over nagedacht maar weinig mogelijk gebleken.

Het is een goede zaak dat men wil evolueren naar één juridische vorm van tewerkstelling. Daarmee kan een belangrijke stap naar een modern personeelsbeleid worden gezet. Ingeval van een gemeenschappelijk statuut zal er alvast geen naijver bestaan tussen de ambtenaren. Rechten, plichten, verloning en groeikansen zullen dan immers gelijk zijn. De spreker suggereert zijn collega's om goed na te denken wanneer zij spreken over een afronding naar boven. Voor sommigen zijn de middelen blijkbaar onbeperkt terwijl ze als oppositie niet hoeven aan te geven waar die vandaan moeten komen. Welke timing ziet de minister voor de evolutie naar een eengemaakte juridische vorm van tewerkstelling?

Steven Vandeput merkt op dat er op diverse manieren al wordt ingegrepen op de rechten en plichten van de Vlaamse ambtenaar. Hij vermeldt de tweede pensioenpijler, de mobiliteit bij het management en de neutraliteit bij de dienstverlening.

Wordt er hierover sociaal overleg gepleegd? Dergelijk overleg is belangrijk wanneer het zich binnen een kader afspeelt en het ergens naartoe kan leiden. Heeft de minister al contact gehad met de vakorganisaties? Is het de bedoeling om de zaken op te splitsen of rond één groot kader het gesprek aan te gaan?

De spreker besluit dat hij in de beleidsnota veel goede elementen en instrumenten ziet waarmee de Vlaamse overheid stappen vooruit kan zetten.

2.5. Tussenkomst van Maxim Veys

Maxim Veys zegt dat de minister in zijn fractie een partner zal vinden als het gaat om het realiseren van een sterke, moderne overheid met sterke mensen en een effectieve en efficiënte dienstverlening. De overheid moet permanent investeren in opleiding en ontwikkeling van het personeel en moet het personeel optimaal inzetten. Ook het sociaal overleg is enorm belangrijk.

Voor de sp.a valt de efficiëntie van de Vlaamse overheid echter niet af te lezen uit het aantal koppen dat voor de overheid werkt. Het uitgangspunt moet een vlekkeloze, uitgebreide dienstverlening van topkwaliteit zijn. In die zin staat sp.a huiverachtig tegenover de zware besparingen die opnieuw worden vooropgesteld. Tegen 2024 moet er 75 miljoen euro worden opgehoest. Dit komt overeen met een personeelsvermindering van liefst 1440 personeelsleden, terwijl in de vorige bestuursperiode al 2000 personeelsleden waren afgevloeid. Daarnaast wil men 14 miljoen euro besparen op de werking van de diensten en is er een besparing van 256 miljoen euro op de werkingsmiddelen van de diensten, onder andere door niet-indexering. Voor de spreker lijkt dit meer op een afbraakoperatie dan op het voorbereiden van de Vlaamse overheid op de toekomst.

Uit een onderzoek van het Rekenhof in 2016 op basis van een bevraging bij de entiteiten, bleek duidelijk dat de besparingen van de toenmalige regering nefast waren voor de dienstverlening en het welzijn van de personeelsleden. Ongeveer de helft van de bevraagde entiteiten ondervond een negatieve impact van de personeelsbesparingen op de kwaliteit van de dienstverlening. De impact bestond uit het niet halen van termijnen, vertragingen, schrapping of uitstel van projecten, een verlaagd niveau van dienstverlening en een verlaging van streefnormen. Uit de bevraging bleek eveneens een negatieve invloed op de werkbaarheid. De personeelsbesparingen zouden een van de factoren zijn die werkgerelateerde stress verhogen. Besparingen bemoeilijken ook de tewerkstelling van personen met een handicap of chronische ziekte en brengen de diversiteit in het gedrang. Hoe kan men de streefcijfers halen als men geen vervangingen kan of mag doen?

Maxim Veys vraagt of de minister bereid is aan het Rekenhof een effectenonderzoek te vragen over de voorbije regeringsperiode zodat men een analyse kan maken van de effecten van de voorbije besparingen op de dienstverlening en het welzijn van de personeelsleden. De entiteiten gaven in 2016 ook aan dat er meer taken uitbesteed werden omdat er intern onvoldoende personeel voorhanden was. Kan de minister aangeven over welke taken het ging? Hoe verantwoordt de minister het besparen op taken als men meer uitgeeft aan het uitbesteden van taken?

De populariteit van werken bij de Vlaamse overheid gaat achteruit. In 2014 waren er nog gemiddeld 9,3 sollicitanten per vacature tegen nog slechts 4,2 in augustus 2018. Vooral bij hooggeschoolden is de krapte voelbaar (gemiddeld slechts 2,3 kandidaten). Het is cruciaal dat de Vlaamse overheid zichzelf in de markt zet als een goede werkgever. Wordt er onderzoek gedaan bij de vrijwillige uitstromers? Weet men waarom die mensen ervoor kiezen om weg te gaan?

De verloopintentie is het grootst bij personeelsleden van niveau A en B en in de leeftijdsgroep jonger dan 40 jaar, terwijl dat net de profielen zijn die een orga-

nisatie broodnodig heeft. Hoe zal de minister de Vlaamse overheid als werkgever 'populair' houden bij deze categorieën? Men kan ook een vergrijzing van het personeelsbestand vaststellen. Welke maatregelen zal de minister nemen om het personeelsbestand van de Vlaamse overheid gezond te houden?

Het ziekteverzuim is overal gestegen. Hoe zal de minister dit aanpakken? Uit de beleidsnota blijkt verder dat de huidige lijst met knelpuntfuncties achterhaald is. Tegen wanneer zal die worden geactualiseerd? Maxim Veys steunt de plannen van de minister om de EVC-procedure te versoepelen. Zal de minister hierover met de vakbonden overleggen?

Een goede werkgever die aantrekkelijk wil zijn voor zijn werknemers zorgt voor een goed statuut. Deze regering wil afstappen van de eenzijdige benoeming en verder evolueren naar één juridische vorm van tewerkstelling, namelijk een tewerkstelling gebaseerd op een arbeidsovereenkomst. Men mag echter niet vergeten dat statutaire benoemingen ooit in het leven werden geroepen om de werknemers te beschermen tegen de willekeur van de politiek. Vreest de minister niet dat met het afschaffen van de statutaire benoeming het primaat van de politiek opnieuw te dominant zal worden? Kan een neutrale overheid op deze manier worden gegarandeerd?

Voor de spreker is het gelijkschakelen van het statuut van de ambtenaren geen heilig huisje. Het enige verschil met de plannen van de Vlaamse Regering is dat zijn fractie de lat omhoog wil leggen voor alle medewerkers van de Vlaamse overheid. Er moet een upgrade komen van de contractuelen, niet omgekeerd.

Een van de belangrijkste verschillen tussen statutairen en contractuelen is de regeling inzake ziekteverlof. Daar waar statutaire personeelsleden aan 100% worden doorbetaald, valt een contractueel personeelslid naargelang de gezinssituatie terug op 40%, 55% of 60% van een begrensd loon. De ziekteregeling ligt opnieuw onder vuur, nota bene onder de rubriek 'Versterken van het welzijnsbeleid', wat toch wel cynisch is. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat zijn plannen geen nefaste gevolgen hebben voor werknemers van de Vlaamse overheid die geconfronteerd worden met ziekte?

De overheid moet een afspiegeling zijn van de samenleving en daarom is diversiteit binnen de diensten zeer belangrijk. Dit wordt evenwel bemoeilijkt door de besparingen. De minister toont zich in de beleidsnota weinig ambitieus. Hij zal het 'diversiteitsbeleid ondersteunen', wat eerder zwak klinkt. Hoe zal de minister er concreet voor zorgen dat de streefcijfers inzake diversiteit worden gehaald? Het streefcijfer voor personen van buitenlandse herkomst werd wel behaald maar enkel dankzij een aangepaste definitie van die personen. Is de minister bereid zich ambitieuzer te tonen en het streefcijfer aan te passen aan een steeds diverser wordende samenleving?

Uit de beleidsnota blijkt dat de minister zal nagaan hoe Audit Vlaanderen en het Agentschap Overheidspersoneel structureel kunnen samenwerken. Blijven de twee entiteiten afzonderlijk van elkaar opereren of bestaan er fusieplannen? Hoe zal Audit Vlaanderen in de hele structuur worden ondergebracht? Er zouden plannen zijn geweest om een risicomanager aan te stellen voor de organisatiebeheersing van de Vlaamse overheid. Bestaan die plannen nog? Wat is desgevallend de stand van zaken?

2.6. Tussenkomst van Paul Van Miert

Paul Van Miert vraagt naar de plannen inzake het Vlaams Pensioenfonds. Er is sprake van het uitbreiden van het toepassingsgebied naar de lokale besturen. Welke maatregelen voorziet de minister om de lokale besturen te verleiden om eventueel aan te sluiten bij het Vlaams Pensioenfonds?

3. Antwoorden van de minister

Sociaal overleg

Verschillende commissieleden merkten op dat sociaal overleg zeer belangrijk is en stelden de vraag of de minister reeds overleg had met de vakbonden over de realisatie van de beleidsnota en over de contractualisering. De *minister* zegt veel belang te hechten aan een goed sociaal overleg. Hij had op 13 november jongstleden een eerste overleg met de secretarissen van de drie representatieve vakbonden. Verschillende thema's in deze beleidsnota (contractualisering, hervorming ziekteverlof, EVC enzovoort) moeten verplicht overlegd worden met de vakbonden in sectorcomité XVIII.

Krapte op de arbeidsmarkt

De minister bevestigt de krapte op de arbeidsmarkt. Als oplossing denkt hij in eerste instantie aan een versoepeling van de diplomavoorwaarden. Daartoe is een actualisering nodig van het ministerieel besluit met de oplijsting van knelpuntfuncties. Als de functie voorkomt op de lijst van knelpuntfuncties binnen de diensten van de Vlaamse overheid, dan kan men immers afwijken van de diplomavoorwaarden. De huidige lijst dateert van 2009 en is na tien jaar evolutie op de arbeidsmarkt aan actualisering toe. De lijst wordt vastgesteld bij ministerieel besluit van de Vlaamse minister bevoegd voor Bestuurszaken, na een adviesprocedure. Verder wil de minister een versoepeling van de EVC-procedure. Op die manier wil hij meer kansen geven aan kandidaten zonder het vereiste diploma, maar met de vereiste ervaring en competenties.

Ten tweede vermeldt de minister de zogenaamde 'employer branding', waarmee de Vlaamse overheid in de markt wordt gezet als een aantrekkelijke werkgever met een divers aanbod aan uitdagende jobs. De Vlaamse overheid heeft nu reeds een goede reputatie maar dat zal verder worden uitgebouwd.

Ten derde wordt er gedacht aan een nieuw loopbaan- en beloningsbeleid, dit binnen de budgettaire mogelijkheden en in overleg met de vakorganisaties. Bedoeling zou zijn om het belang van anciënniteit in de loonvorming terug te brengen en het belang van prestaties en competenties te laten toenemen. Hierbij moet er aandacht zijn voor de schaarste op de arbeidsmarkt voor bepaalde functies, zodat Vlaanderen ook voor deze functies een aantrekkelijke werkgever kan blijven.

Uitzendarbeid

De minister zegt dat de Vlaamse overheid sinds kort met uitzendkrachten kan werken. Het is een lange strijd geweest om die mogelijkheid erdoor te krijgen, waarbij veel conservatieve weerstand moest worden overwonnen. Het decreet is uiteindelijk op 26 mei 2018 in werking getreden. Op 19 oktober 2018 werd het raamcontract uitzendarbeid van kracht. Tijdens de eerste drie kwartalen van 2019 zijn er 245 uitzendkrachten aan het werk geweest bij de Vlaamse overheid. De minister vindt dit belangrijk omdat in die sector mensen uit kansengroepen en mensen met migratieachtergrond oververtegenwoordigd zijn. Bovendien is geweten dat twee derde van de mensen in de uitzendsector binnen de twee jaar een vast contract hebben. De Vlaamse overheid kan op die manier groepen bereiken die vandaag nog denken dat ze daar niet terecht kunnen.

Besparing op personeelsleden

De minister zegt dat het in essentie gaat over 1440 personeelsleden minder tegen het einde van de legislatuur. De besparingen zijn niet lineair en er zullen geen naakte ontslagen volgen. Bij de oefening werden een vijftal rekencriteria gehan-

teerd: de natuurlijke uitstroom per entiteit ingevolge pensionering, de gedeeltelijke vervanging van die pensioneringen, het percentage managementondersteunende functies, het al dan niet vrijgesteld zijn van de koppenbesparing in de vorige legislatuur, en of men extra personeel kreeg door de zesde staatshervorming. Hierop werden correcties toegepast voor entiteiten die over een ouder personeelsbestand beschikken en voor continudiensten. De minister zal de cijfers van de personeelsbesparing op entiteitsniveau aan de commissie bezorgen.

Er komt ook personeel bij, zoals extra justitie-assistenten en mensen voor de nieuwe informatiedienst die zich met de screening van geloofsgemeenschappen zal bezighouden.

Het bewaken van de besparingsdoelstelling zal gebeuren zoals tijdens de vorige besparingsronde. Het Agentschap Overheidspersoneel zal zesmaandelijks monitoren en de minister bezorgt die monitoring aan de Vlaamse Regering. Een verschil met de vorige legislatuur is wel dat de besparingen nu niet meer lineair worden verdeeld over de entiteiten. Het Voorzitterscollege had immers te kennen gegeven om de besparingen anders aan te pakken en geen lineaire personeelsbesparingen toe te passen. Hiermee werd rekening gehouden in de nieuwe oefening.

De vraag werd gesteld of de minister bereid is aan het Rekenhof een nieuw effectenrapport inzake de besparingen te vragen. De minister antwoordt dat de audit van de personeelsbesparingen in de vorige legislatuur er op eigen initiatief van het Rekenhof kwam. Het initiatief blijft best bij het Rekenhof liggen.

De besparingsdoelstelling uit de vorige regeerperiode (een daling van het personeelsbestand met 1950 personeelsleden) werd volledig gerealiseerd, zonder naakte ontslagen. Op 31 december 2018 (een jaar voor de einddatum van de doelstelling) waren er in totaal reeds 1970 personeelsleden minder, of 101% van het totaal te besparen aantal.

Op de vraag over de uitbesteding van taken, antwoordt de minister dat hij momenteel niet beschikt over een globaal overzicht van het aantal uitbestedingen en door wie deze uitgevoerd werden/worden. Hij suggereert dat hierover een schriftelijke vraag kan worden gesteld aan de functioneel bevoegde ministers.

Fusies van agentschappen

De Vlaamse Regering keurde in 2013 de conceptnota 'Beperking van het aantal entiteiten bij de Vlaamse administratie' goed. Doel van de conceptnota was om het aantal entiteiten bij de Vlaamse overheid te beperken en de gemiddelde schaalgrootte op te trekken. Deze conceptnota geeft een goed overzicht van de verschillende voordelen van de fusies: minder verkokering en minder dubbel werk, meer samenhang in het beleid (meer logische en homogene clustering van activiteiten), verhoging van de herkenbaarheid voor de burger (en parlementsleden), vereenvoudiging van de werkrelatie tussen de bevoegde minister en de leidend ambtenaar. Bovendien kunnen er efficiëntiewinsten en schaalvoordelen worden geboekt: daling van het aantal topambtenaren, daling van het aantal ondersteunende functies en daling van de uitgaven inzake de bezoldigde raden van bestuur en regeringscommissarissen bij entiteiten met rechtspersoonlijkheid.

Contractualisering en gelijkvormig statuut voor alle personeelsleden

De minister wil niet te lang wachten met de opstart van dit dossier want het zal veel (discrete) onderhandelingen vergen. Het is niet omdat men momenteel niets ziet bewegen op het podium, dat er achter het gordijn niets gebeurt. Men zal elkaar goed moeten kunnen begrijpen en wederzijds goodwill opbouwen.

Vorige legislatuur werden al stappen gezet om verschillen tussen ambtenaren en contractuelen weg te werken door de harmonisering van de verlofstelsels, de versoepeling van de ontslagregeling van de statutaire personeelsleden en het aanvullend pensioen voor contractuele personeelsleden. In de huidige legislatuur ligt de focus van de regering op het ziekteverlof en de contractuele werving. De regering is bereid andere thema's te bekijken op vraag van de sociale partners.

Voor contractuele personeelsleden geldt eenzelfde evaluatiesysteem als voor statutairen (PLOEG) en eenzelfde deontologische code. De minister heeft geen weet van wantoestanden bij de grote groep die vandaag al contractueel aan de slag is.

Inzake ziekteverlof vallen contractuele personeelsleden na een maand ononderbroken afwezigheid wegens ziekte terug op 60% van het salaris. Na twaalf maanden valt het contractueel personeelslid terug op (naar gelang de gezinssituatie) 40%, 55% of 65% van een begrensd loon. Verder kan de minister hier niet veel over zeggen want de onderhandelingen over de harmonisering van de twee statuten moeten nog beginnen.

Aansluiting gemeenten bij Vlaams Pensioenfonds

De bedoeling hiervan is om schaalvoordelen te creëren. Vandaag is de situatie bij de lokale besturen heel complex. De overgrote meerderheid heeft een aanvullend pensioen via groepsverzekering. Provant (vooral Provincie Antwerpen) heeft een aanvullend pensioen via het pensioenfonds terwijl acht lokale besturen nog niets hebben. De minister denkt dat er in de lokale besturen interesse is om voor de voordelen van een pensioenfonds te kiezen. Hij zal samen met de VVSG, lokale stakeholders en het Vlaams Pensioenfonds de problematiek bekijken. Er is ook nood aan nieuwe inzichten op het terrein. Het gaat om een complexe en technische materie. Om een goede keuze te maken tussen de verschillende systemen moet er in eerste instantie goede informatie worden uitgewisseld.

Welzijnsbeleid

Terwijl het ziekteverzuim binnen de Vlaamse overheid vroeger significant hoger lag dan in de private sector, liggen de cijfers sinds 2015 dicht bij elkaar. Dit komt omdat het ziekteverzuim in de private sector is gestegen. Men zou kunnen stellen dat er sprake is van een breder maatschappelijk fenomeen, waarbij de publieke sector de private sector benadert. Naast een sterk preventief welzijnsbeleid is er ook nood aan een sterk re-integratiebeleid.

De minister ziet vijf maatregelen inzake welzijn. Ten eerste wil hij geen versnippering in het welzijnsbeleid. De Gemeenschappelijke Dienst voor Preventie en Bescherming wordt overgeheveld naar het Agentschap Overheidspersoneel. Dit brengt zoveel mogelijk betrokken actoren bij elkaar in eenzelfde entiteit, zodat ze complementair kunnen samenwerken. Ten tweede zullen werkeisen en -stressoren en energiebronnen op niveau van de organisatie, het team en het individu worden geïnventariseerd. Ten derde wordt het welzijnsbeleid geïntegreerd in het algemeen hr-beleid van de entiteiten van de Vlaamse overheid. Ten vierde zal er evidencebased kennis over welzijn naar deze entiteiten worden gecommuniceerd. Ten slotte wordt er geprofessionaliseerd en gesensibiliseerd zodat er voldoende welzijnsexpertise binnen de Vlaamse overheid aanwezig is.

Vergrijzing

De vergrijzing doet zich voor in de maatschappij in zijn geheel, en dus ook op de werkvloer bij de Vlaamse overheid. Uit de omgevingsanalyse blijkt dat het aandeel min-30-jarigen op tien jaar tijd spectaculair is gedaald. 'Werkbaar werk' is een belangrijk element zodat de personeelsleden langer gemotiveerd aan de slag blijven.

In het sectoraal akkoord 2005-2007 werden tien maatregelen voor een leeftijdsbewust personeelsbeleid, in samenwerking met de vakbonden. Op die sporen kan men verder werken en ze eventueel nog intensifiëren.

Diversiteit

Verschillende parlementsleden stelden de vraag welke extra maatregelen de minister plant voor de verschillende doelgroepen: vrouwen in topkader, vrouwen in middenkader, personen van buitenlandse herkomst en personen met een arbeidshandicap of chronische ziekte. De minister gaat ervan uit dat een overheid in haar organisatie idealiter de samenleving weerspiegelt. In de mate dat de overheid nog niet even divers is als de samenleving, zijn nieuwe streefcijfers wenselijk, zij het dat ze ook haalbaar moeten zijn. Sommige streefcijfers moeten accurater worden geformuleerd want ze zijn te vaag en hebben een maskerend effect. Bij de mensen van buitenlandse herkomst vormen niet de Nederlanders of de Fransen het probleem. Sommige groepen van buitenlandse herkomst hebben het moeilijker op de arbeidsmarkt en die moet men nauwgezet in beeld brengen. Gezien de privacyregels is dat echter niet zo eenvoudig.

Voor de periode 2021-2025 zal een nieuw strategisch meerjarenplan worden opgesteld. Entiteiten moeten weten hoe ze diversiteitsvraagstukken kunnen oplossen. Er moet worden onderzocht hoe het selectieproces inclusiever kan worden gemaakt en hoe personeelsleden met een handicap of chronische ziekte beter kunnen worden ondersteund.

Neutraliteit

Er hebben de minister naar aanleiding van de passage over neutrale dienstverlening in het regeerakkoord nog geen concrete klachten bereikt, noch van burgers, noch van medewerkers. Er wordt gewerkt aan een dress code zoals die ook bij grote privébedrijven geldt. Mogelijk kunnen naar aanleiding hiervan voor sommige mensen moeilijke situaties ontstaan.

Leiderschap

Er zijn verschillende vormen van leiding geven. Voor elke leiderschapsvorm wordt weergegeven wat de voor- en nadelen zijn, wat de meest aangewezen context en situatie hiervoor is en wat de impact is op de cultuur, de strategie en de structuur van een organisatie. De finaliteit is dat leidinggevenden zo goed mogelijk kunnen inspelen op de noden van hun organisatie.

Ontwikkeling van een modern in- en doorstroombeleid

In de beleidsnota staat het voornemen om de selectieprocedures sterk te vereenvoudigen en het Vlaams Personeelsstatuut af te slanken. Met 'afslanking' wordt niet het statuut zelf bedoeld, maar wel de veelheid aan regels in de selectieprocedures. Selecties moeten kwaliteitsvol verlopen, maar wel sneller en flexibeler. Een administratieve vereenvoudiging in de selectieprocedures lijkt nodig.

Audit Vlaamse overheid

De minister verklaart dat Audit Vlaanderen en het Agentschap Overheidspersoneel niet gaan fuseren. Audit Vlaanderen blijft een onafhankelijk agentschap dat aangestuurd wordt door twee auditcomités. Die onafhankelijke positionering is belangrijk om de objectiviteit te waarborgen. De samenwerking tussen beide agentschappen gaat over taken die in elkaars verlengde liggen. Audit Vlaanderen evalueert de organisatiebeheersing en het risicomanagement terwijl AgO ondersteunend optreedt bij organisatieontwikkeling en risicomanagement. De structurele aanbevelingen,

leerpunten, goede praktijken en dergelijke die door Audit Vlaanderen vastgesteld worden, kunnen gebruikt worden in de leernetwerken en opleidingen die AgO organiseert.

Op de vraag of er een risicomanager voor heel de Vlaamse overheid zal worden aangeduid, antwoordt de minister dat Audit Vlaanderen en AgO proberen de maturiteit van het risicomanagement binnen de entiteiten voortdurend te verbeteren. Daarnaast zijn er ook risico's die het niveau van de entiteiten overschrijden. Audit Vlaanderen zal een strategische visie ontwikkelen voor dit overkoepelend risicomanagement. Het is nog te vroeg om te zeggen of hiervoor een risicomanager noodzakelijk is.

4. Replieken van de commissieleden

Kurt De Loor zegt dat de minister in sp.a een partner zal vinden als het gaat over het realiseren van een sterke en moderne Vlaamse overheid. Dat houdt in dat die overheid bestaat uit sterke mensen die efficiënt en effectief aan dienstverlening doen, zowel naar de burger als naar ondernemingen. Vandaar dat de spreker huiverachtig staat tegenover de voorgenomen besparingen nadat er door de vorige Vlaamse Regering al fors werd bespaard. De spreker verwijst in dit kader naar het rapport van het Rekenhof over de gevolgen van de besparingen op de dienstverlening en op het welzijn van de medewerkers.

Volgens de spreker staat de nefaste invloed van de personeelsbesparingen haaks op wat in de beleidsnota wordt verwoord, bijvoorbeeld inzake welzijn en werkgerelateerde stress. Bovendien zullen de besparingen de tewerkstellingskansen van mensen met een handicap of chronische ziekte verkleinen, met alle gevolgen van dien voor de diversiteit op de werkvloer.

Kurt De Loor vindt het belangrijk dat mensen een degelijk contract wordt geboden. Het feit dat het aantal min-30-jarigen drastisch is verminderd, mag niet licht worden opgenomen. Het gaat om een gevaarlijke evolutie, zeker als men vaststelt dat de verloopintentie het grootst is bij personeelsleden van niveau A en B en bij jongere werknemers.

Een goede werkgever moet een aantrekkelijke werkgever zijn. Maar men moet vaststellen dat het aantal sollicitanten vermindert. Uit een studie van het HIVA heeft de spreker onthouden dat werkzekerheid een van de belangrijkste elementen is om te solliciteren bij een overheid of bij een private onderneming. Met het stelsel van uitzendarbeid doet de minister echter het omgekeerde want hij biedt die mensen geen perspectief. De evolutie naar één juridische vorm van tewerkstelling kan hetzelfde effect hebben, tenzij men zou gaan naar een upscaling in plaats van naar een downgrading.

Sommigen noemen het conservatisme wanneer men tegen uitzendarbeid is, maar de spreker vindt het progressief om voor de rechten van de werknemers op te komen. Men moet de mensen die voor de Vlaamse overheid of de lokale besturen werken, een perspectief bieden zodat ze verder kunnen in het leven. De regering gaat ook te gemakkelijk voorbij aan de nadelen van uitzendarbeid. Uitzendarbeiders hebben bijvoorbeeld de grootste kans op arbeidsongevallen en bovendien is het een duurdere vorm van tewerkstelling.

De spreker vindt het vreemd dat men via de uitzendarbeid zou bouwen aan een beter diversiteitsbeleid. Mensen met een migratieachtergrond zijn goed vertegenwoordigd in de uitzendsector. De spreker vindt het bijzonder jammer dat precies de meest kwetsbare groepen worden ondergebracht in de meest precaire contracten.

Tot slot is Kurt De Loor wel tevreden over het feit dat de minister het overleg met de syndicale organisaties ernstig neemt en dit wil meenemen in zijn werkzaamheden.

Jeremie Vaneeckhout vindt dat de volgende vraag centraal moet staan: krijgt de Vlaming wat dienstverlening betreft wat hij of zij verdient? Fundamenteel in dat verband is het menselijk kapitaal, de medewerkers van de Vlaamse overheid. De spreker toont zich tevreden over een aantal antwoorden van de minister, zoals dat over het sociaal overleg, en hij zal erover waken dat dit ernstig wordt genomen. Een aantal antwoorden laten hem echter op zijn honger zitten, hetgeen vermoedelijk niet zal opgelost geraken de komende dagen en maanden. Toch is het nodig om een aantal aspecten terug te benadrukken.

De vraag stelt zich of de Vlaamse overheid toch de uitdagingen niet onderschat om de komende jaren die goede dienstverlening te garanderen. Uit audits blijkt immers dat de dienstverlening erop achteruitgaat. Dossiers blijven hangen, sommige zaken gaan er niet op vooruit en andere laten op zich wachten. De reden is dat de bestaffing van de diensten de voorbije jaren drastisch werd afgebouwd. Aan de andere kant ziet men een beperkte instroom en een proces van vergrijzing. Een van de grote uitdagingen zal zijn om de juiste mensen in de diensten te hebben.

Waarom zouden mensen voor de Vlaamse overheid willen werken? Het zou kunnen gaan om een roeping. Veel ambtenaren hebben bewust voor de overheid gekozen omdat zij het nobel vinden om te werken voor het algemeen belang van de Vlaming en om het beleid van de Vlaamse Regering uit te voeren. Een tweede element kan te maken hebben met de voorwaarden die met de job samenhangen en dit in vergelijking met de voorwaarden bij andere overheidsdiensten en de private sector. Men moet daarbij vaststellen dat de werkdruk steeds groter wordt. De welzijnscijfers bij de Vlaamse overheid benaderen nu die van de private sector maar dat komt vooral omdat de werkdruk in de private sector gestegen is.

Mogelijk is er hier sprake van een breed maatschappelijk fenomeen, maar de Vlaamse overheid zou de ambitie moeten hebben om inzake welzijn op het werk een voorbeeldfunctie te vertolken. Men moet de mensen doen dromen van een job bij de Vlaamse overheid, dit op basis van de inhoud van de job en omdat de mensen er gelukkig van kunnen worden. Mensen leven niet om te werken maar werken om te leven. Zij moeten dus alle voldoening uit hun job kunnen halen op een manier die bijdraagt aan hun persoonlijk welbevinden. In de beleidsnota worden wel wat pistes aangegeven om het welzijn te verbeteren, maar er is geen sprake van extra investeringen.

Er kan een kleine tendens tot afbraak van het statuut worden vastgesteld als het gaat over de harmonisering van de contractuele en de statutaire tewerkstelling. Die harmonisering lijkt in de richting van de contractuele tewerkstelling te gaan. De spreker zegt niet voor het status quo te pleiten, maar hij is voorstander van een ambitie die naar boven leidt en niet naar beneden.

De spreker gaat akkoord met de minister waar die stelt dat de diversiteitscijfers moeten worden verfijnd. Interimarbeid bij de Vlaamse overheid kan positieve effecten hebben als een opstap naar een volwaardige job bij de overheid. Zijn er cijfers beschikbaar over de doorstroming van interimarbeiders richting het contractuele of statutaire kader? Hoe kan de minister ertoe bijdragen dat die doorstroming effectief plaatsvindt en dat die mensen niet gegijzeld worden binnen een tijdelijk statuut?

Jeremie Vaneeckhout is blij met de bevestiging dat Audit Vlaanderen een onafhankelijk agentschap is en blijft. Door een inbedding in andere diensten zou Audit Vlaanderen immers niet meer zijn rol kunnen spelen. Het is ook een goede zaak dat Audit Vlaanderen niet op personeel moet besparen. Audit Vlaanderen kan alle krachten gebruiken om zonder taboes bloot te leggen wat moet worden blootgelegd.

De spreker komt nog terug op de neutraliteit. Blijkbaar zijn er daaromtrent geen klachten van burgers bekend. Dan houdt men eigenlijk een symbooldiscussie over de neutraliteit. De Vlaamse Regering wil iets invoeren om mensen nodeloos in een hokje te steken en het moeilijker te maken om binnen de Vlaamse overheid door te stromen. Op dat gebied zal de minister bij Groen alvast geen medestander vinden. Voor de spreker is het alvast niet duidelijk wat neutraliteit precies inhoudt en hoever die dan moet gaan. Hij gelooft niet in een absolute neutraliteit.

Jeremie Vaneeckhout besluit dat er een afbouw aankomt van het statuut, dat de instroom van jonge en ervaren werknemers bij de Vlaamse overheid niet wordt gestimuleerd, dat er inzake neutraliteit een aantal symbooldaden worden gesteld. Hij kan vandaar de inhoud van de beleidsnota niet steunen. Op het gebied van diversiteit zou men elkaar wel kunnen vinden.

Brecht Warnez dankt de minister voor zijn antwoorden maar ook de administratie die sterk voorbereidend werk heeft geleverd. Hij kijkt uit naar de concrete uitvoering van de beleidsnota, in het bijzonder wat het loopbaan- en beloningsbeleid betreft. Hij geeft nog mee blij te zijn met het voornemen van de minister om omzichtig om te springen met de verschillende topics van het hr-beleid. Het komt erop aan een degelijk beleid te voeren, niet alleen voor de organisatie maar ook voor de mensen die Vlaanderen dagdagelijks sterker maken.

Tom Ongena is verheugd over het feit dat de Vlaamse overheid gebruikmaakt van de mogelijkheid om uitzendkrachten in te schakelen. Het gaat intussen om 245 werknemers op een periode van negen maanden, wat aantoont dat er een vlotte start is genomen. Om twee redenen is het positief dat de overheid uitzendkrachten inzet. Het is enerzijds goed voor de betrokkenen zelf. Er zijn voldoende studies en recente cijfers beschikbaar die aantonen dat de overgrote meerderheid van de uitzendarbeiders tevreden is over het systeem. Ten tweede zijn er duidelijke cijfers over de doorstroming naar vast werk. In de private sector stroomt twee op de drie uitzendkrachten binnen het jaar door naar een vaste job. Het is nog te vroeg om inzake doorstroming conclusies te trekken voor de 245 uitzendarbeiders bij de Vlaamse overheid, maar wellicht zullen de doorstromingscijfers bij de overheid gelijklopend zijn. Uitzendarbeid leidt dus tot vast werk en daarom is het goed dat ook de overheid er gebruik van maakt. Bovendien is het goed voor de organisatie. Uitzendarbeid is een van de middelen om afwezige of zieke werknemers snel te vervangen en de dienstverlening te blijven waarborgen.

Wat de koppenbesparing van 1440 werknemers betreft, is de spreker blij dat er lessen worden getrokken uit de vorige besparingsoperatie. Die laatste was lineair en daarover waren er toch wel opmerkingen van het Rekenhof en het management. Het is goed dat de minister daar rekening mee houdt en dat er geen lineaire besparing komt. Het is positief dat de minister een tabel heeft bezorgd waar duidelijk uit blijkt waar de koppenbesparing zich precies situeert. Het komt er nu op aan die operatie goed op te volgen zodat de voornemens en engagementen ook worden gerealiseerd.

5. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* zegt dat er opnieuw interessante beschouwingen werden gemaakt maar dat die ook al werden ingebracht tijdens de eerste ronde van het debat. Hij stelt dat de uitzendarbeid bij de Vlaamse goed gereglementeerd en uitgebalanceerd is. Uitzendarbeid kan in acht specifieke gevallen die altijd een tijdelijk karakter hebben. Het moet gaan om een tijdelijke nood en het invullen van een tijdelijke vervanging. Beweren dat in die gevallen interimarbeid duurder zou zijn dan een vaste of voltijdse benoeming, klopt niet. Men kan moeilijk een arbeidsreserve op een schap laten wachten tot men moet invallen voor een zieke medewerker. Voor piekmomenten en tijdelijke zaken is gebruikmaken van uitzendarbeid het bewijs van een goed en modern personeelsbeleid.

In de uitzendsector is de diversiteit heel sterk, zelfs bovengemiddeld aanwezig. Na negen maanden zijn er nog geen cijfers over de doorstroming maar dit zal zeker worden opgevolgd. Gegevens over de private sector zijn wel bekend en er is geen reden om aan te nemen waarom de doorstroming in de publieke sector anders zou zijn. Een verschil is wel dat een tevreden werkgever in de privésector rechtstreeks een vast contract kan aanbieden terwijl men in de publieke sector eerst aan een examen moet deelnemen. Er is bij de overheid dus een extra stap omdat men een objectief personeelsbeleid moet voeren. Maar de minister verwacht wel dat het aantal interimarbeiders dat meedoet met een examen bij de overheid zal stijgen.

Wat de besparingen betreft, is het evident dat die een impact zullen hebben als men de organisatie daarop niet aanpast. In het regeerakkoord staan echter een aantal taken die men vandaag doet maar die zullen wegvallen. Zo zullen de premies voor de vervanging van kachels worden afgeschaft. Syntra-opleidingen die ook door de private markt worden aangeboden, worden eveneens afgeschaft. Overlappende taken bij zorgbedrijven zullen worden uitgezuiverd. De stimulanspremie om een beroep te leren wordt beperkt tot inactieven zonder uitkering. Er worden dus veel zaken afgeschaft of beperkt. De centrale dienstverlening wordt uitgebreid naar het holdingmodel hetgeen efficiëntiewinsten moet opleveren. Een aantal entiteiten wordt gefusioneerd. Er is ook de digitalisering en de daling van de administratieve lasten. Dit alles maakt deel uit van een efficiëntieoefening die gradueel een impact zal hebben op het aantal tewerkgestelden bij de overheid.

Men kan tot slot vaststellen dat werkzekerheid niet meer de eerste bekommernis is van jonge mensen. Zij zoeken vandaag vooral een uitdagende job en dat is waar men momenteel bij de Vlaamse administratie op werkt. Men moet de mensen het perspectief bieden dat zij niet hun hele leven hetzelfde moeten doen. Zij moeten variatie in het werk vinden, nieuwe dingen kunnen aanleren. Dat is een intensieve oefening die nu volop bezig is. Het is correct dat het aantal vacatures daalt, maar dat heeft op de eerste plaats te maken met de arbeidsmarkt. Ook de private sector ondervindt de gevolgen van de search for talent and people. Daar moet de overheid aantrekkelijke, uitdagende, vernieuwende en innoverende jobs tegenoverstellen.

III. Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

1. Toelichting door minister Bart Somers

Omgevingsanalyse

De minister vindt het lokale bestuursniveau het eerste bestuursniveau. Geen enkel beleidsniveau geniet meer vertrouwen bij de bevolking dan het lokale niveau. Vier op de tien Vlamingen heeft vertrouwen in het lokale beleidsniveau tegenover slechts twee op de tien in het Vlaamse niveau en minder dan 10% in het federale niveau. Er is wel een hele grote groep mensen die zegt neutraal te zijn.

De lokale besturen zijn ook een heel belangrijke werkgever. In 2018 werkten meer dan 133.000 mensen op het lokale niveau. De gemeenten zijn bovendien een belangrijke investeerder. Het totaal van de exploitatie- en investeringsuitgaven bedraagt ruim 17 miljard euro, hetgeen 7,3% vertegenwoordigt van de totale overheidsuitgaven.

De uitgavenposten van de lokale besturen kennen een opwaartse druk. In 2018 bedroegen de totale uitgaven bijna 13 miljard euro. In 2007 was dat nog maar 9 miljard euro. Bovendien kenden de gemeenten de afgelopen bestuursperiode jaarlijks voor zo'n 200 à 250 miljoen euro aan investeringssubsidies toe aan andere verzelfstandigde entiteiten. Nog nooit waren de lokale investeringen zo hoog. In 2018 bedroegen ze 0,47% van het bbp. De personeelsuitgaven vertegenwoordigden in 2018 bijna 4 miljard euro of 30% van de totale uitgaven en 43% van de exploitatie-uitgaven.

In vergelijking met landen als Denemarken of Nederland is het gewicht van onze lokale besturen nog altijd bescheiden. Die landen hebben in het recente verleden middelen overgeheveld naar hun lokale besturen, die evenwel gemiddeld groter zijn dan in Vlaanderen. In vergelijking met het zuiden van Europa daarentegen is het gewicht van onze lokale besturen indrukwekkend.

Uitdagingen

De uitdagingen voor de lokale besturen zijn divers. Sommige gemeenten kampen met vergrijzing en andere (steden) met vergroening. Sommige gemeenten zullen meer aandacht moeten hebben voor woonzorgcentra en andere voor scholen en kinderopvang. Er zijn verder de samenlevingsproblemen, de verkleuring en de globalisering die doorsijpelt naar de kleinstedelijke en landelijke gebieden.

Inzake economie en technologie spelen de steden een belangrijke rol als innovator maar ook landelijk gebeurt er heel wat. Nieuwe vragen dringen zich op: hoe omgaan met technologie, hoe data ter beschikking stellen enzovoort.

Inzake ruimtegebruik en mobiliteit staan de lokale besturen voor enorme uitdagingen. Men moet zorgen dat de band tussen duurzaam ruimtegebruik en mobiliteit haalbaar is. Inzake milieu en energie doen er zich belangrijke transities voor en het lokale bestuur kan daarbij een belangrijke motor zijn.

Een andere uitdaging heeft betrekking op het ontmoeten en beleven, op het uitbouwen van een lokaal gemeenschapsleven. Ten slotte zijn er de hogere verwachtingen van mondige en beter geïnformeerde burgers die de gemeenten aanzetten tot betere prestaties.

Vlaanderen wordt gekenmerkt door een grote bestuurlijke complexiteit. Meer dan 25% van de Vlaamse gemeenten telt minder dan 10.000 inwoners. De mediaan bedraagt 14.500 inwoners. Niet alle lokale besturen beschikken dus over voldoende bestuurskracht. Er is nood aan meer samenwerking op bovenlokale schaal maar het bestuurlijk landschap is complex en onoverzichtelijk. Een stad als Turnhout bijvoorbeeld zit maar liefst in 152 verschillende samenwerkingsverbanden. Gemiddeld maken de Vlaamse gemeenten deel uit van 68 samenwerkingsverbanden.

Doelstellingen

Er worden vier strategische doelstellingen vooropgesteld: sterke en transparante lokale besturen, versterken van de lokale democratie, zorgen voor een duurzaam samenleven en het ontwikkelen van steden als referentiepunt.

Met het oog op sterke en transparante besturen wordt ingezet op regiovorming van onderuit, op vrijwillige fusies en op meer autonomie en beleidsvrijheid, waarbij het principe van de subsidiariteit vooropstaat. De minister wil opnieuw werken met een commissie decentralisatie waarin samen met de lokale besturen wordt bekeken hoe men de gemeentelijke autonomie verder kan versterken. Ook wil hij de lokale besturen toelaten om een modern personeelsbeleid te voeren, waarbij het de bedoeling is om de verschillen tussen statutaire en contractuele medewerkers volledig weg te werken.

De minister wil via het invoeren van nieuwe regels de lokale democratie versterken. De kandidaat met de meeste voorkeursstemmen van de grootste fractie van de coalitie wordt burgemeester. De opkomstplicht zal worden afgeschaft. Na de verkiezingen krijgt de lijsttrekker van de grootste partij gedurende veertien dagen een exclusief initiatiefrecht om een coalitie te vormen. Er zal een constructieve motie van wantrouwen worden ingevoerd, zoals die ook in het Vlaams Parlement bestaat. Verder zal de minister er mee voor instaan dat de gemeente- en provincieraadsverkiezingen goed worden voorbereid.

De gemeenteraad zal worden geherwaardeerd en er worden manieren geïntroduceerd om burgers dichter bij het beleid te betrekken. In veel steden en gemeenten zijn reeds burgercomités actief of wordt er geëxperimenteerd met burgerbegrotingen. Het is de bedoeling om die initiatieven goed te monitoren, best practices te onderscheiden en waar mogelijk die ook op te schalen.

De leesbaarheid van de BBC-begroting en -rapporten zal worden verbeterd. Technisch en intellectueel zit de BBC zeer goed in elkaar, maar te veel gemeenteraadsleden laten weten dat ze het niet meer begrijpen, dat men niet meer in staat is om op basis van dat instrument goed gemeenteraadswerk te leveren. Veel burgemeesters geven aan dat de begrotingsdebatten daaronder leiden. Een gedegen politieke analyse van de politiek-maatschappelijke keuzes is misschien niet 100% mogelijk met de BBC in zijn huidige gedaante. De BBC moet vandaar leesbaarder en democratisch nuttiger worden gemaakt voor de gemeenteraadsleden en de burgers.

Inzake duurzaam samenleven vermeldt de minister het instrument van de wijkverbeteringscontracten. Het is de bedoeling om in kwetsbare wijken met een versterkte aanpak te komen. Hierrond wordt een Vlaamse oproep met jurering gelanceerd. In die wijken zou men willen werken met regelluwe zones, met een samenspel van kordatere en strengere maatregelen en andere meer ondersteunende maatregelen ten einde in die kwetsbare buurten stappen vooruit te kunnen zetten. De minister noemt dit een interessant instrument en rekent op de creativiteit van de lokale besturen om dit mee vorm te geven.

Gewelddadige radicalisering in al zijn vormen, zowel de terroristische aanslagen als de recente brandstichting in Bilzen, moet worden bestreden. De samenleving moet hierin investeren en ervoor zorgen dat tegenstellingen in een democratisch debat, hoe polemisch ook, worden ingebed. Mensen moeten van mening kunnen verschillen zonder dat geweld een legitiem middel wordt om een overtuiging te ventileren. Ook op dit vlak zal nauw worden samengewerkt met de lokale besturen, bijvoorbeeld met de lokale integrale veiligheidscellen.

De vierde strategische doelstelling heeft betrekking op de steden als referentiepunt. De goede stedelijke praktijken moeten verdere verspreiding krijgen. Vandaag bestaat er reeds een goed overleg tussen de burgemeesters en besturen van de centrumsteden. Wat daar opgebouwd wordt, kan ook inspirerend werken voor andere steden en gemeenten. De kleinere steden moeten wat meer worden ondersteund in het kader van stadsvernieuwing en stadsvernieuwingsprojecten. Vaak hebben zij het moeilijk om daar op een goede manier aan deel te nemen.

Vlaanderen zal verder worden uitgebouwd tot een slimme regio. Smart Flanders heeft een belangrijke basis gelegd waar verder op zal worden gebouwd. Er wordt verder ingezet op innovatie, samenwerking tussen de verschillende actoren van de zogenaamde quadruple helix, het verhogen van de maturiteit en de kennisopbouw alsook kennisdeling. Door op verschillende sporen te werken wil de minister de steden ondersteunen in hun digitale transformatie. Tot slot wil men een ecosysteem ontwikkelen rond smart cities. In Finland heeft men daar schitterende zaken mee gerealiseerd in een samenwerking met zes grote steden. Vlaanderen kan daaruit inspiratie putten om te evolueren naar een slimme regio.

Financiële aspecten

De minister noemt de inspanning van de Vlaamse Regering ten opzichte van de lokale besturen indrukwekkend. De regering zal in 2020 een bedrag van 3,6 miljard euro, ofwel bijna 10% van het totale budget, gewoon doorstorten naar de gemeenten. Er zijn nieuwe middelen in het kader van de respobijdrage (130 miljoen euro) en de financiering van de open ruimte (31 miljoen euro). Via een aanvullen-

de dotatie voor de centrumsteden wordt een extra steun gegeven van 99 miljoen euro. Bovendien wordt de 3,5% groeivoet van het Gemeentefonds aangehouden.

In het kader van de grootstedelijke problematiek wordt de bestaande ondersteuning van Dilbeek, Halle en Vilvoorde uitgebreid naar Ninove. Verder worden een aantal stappen gezet rond de knooppuntfunctie inzake mobiliteit. Er wordt in dat kader 2,5 miljoen euro uitgetrokken voor Denderleeuw, Geraardsbergen en Zottegem.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkomst van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel toont zich namens CD&V tevreden over het budget van meer dan 400 miljoen euro voor de lokale besturen. Met een structurele financieringswijze met behoud van indexeringen, toont de regering haar geloof in de lokale besturen. Hij roemt de pensioenpijler, het Openruimtefonds en het Investeringsfonds voor onder andere stadskernvernieuwing, grootstedenbeleid en het plattelandsfonds. Hoe ziet de minister de evenwichten en de verdeling van de middelen van het Investeringsfonds precies?

Het standpunt van de regering over fusies ligt in lijn met dat van de vorige regering én het partijprogramma van CD&V: vrijwillig en met fusiestimuli. Terloops wijst de spreker erop dat de zeven voorbije fusies gedragen en geleid werden door CD&V-burgemeesters. Hij roept de minister op om snel werk te maken van het Fusiedecreet en van de ondersteuningsmechanismen. Hij heeft immers weet van burgemeesters die de mogelijkheden van een fusie aftasten. Mogelijk zal deze regeerperiode het record van zeven fusieprojecten worden geklopt. Hij raadt de minister aan de zeven voorbije fusietrajecten in de kijker te zetten en een extra schouderklopje te geven, wat wervend zal werken ten aanzien van die plaatsen waar men nog twijfelt om aan de slag te gaan met een fusieproject.

Inzake de regiovorming ziet de spreker verschillende uitdagingen, vooreerst voor Vlaanderen. De regering moet een lijn brengen in de regionale samenwerkingsverbanden zodat er niet voor elk domein een ander samenwerkingsverband ontstaat. Dat de samenwerking van onderuit moet worden georganiseerd, is een goede zaak, maar zal enige creativiteit en goede wil vergen. Ook hier suggereert de spreker de succesvolle samenwerkingen die er al zijn, ruimer bekend te maken en een schouderklopje te geven. Er mag zelfs een financieel steuntje aan vasthangen.

Aangaande de erkenning van de geloofsgemeenschappen hanteren regeerakkoord en beleidsnota volgens de spreker de juiste toon. De nota van Rik Torfs als uitgangspunt nemen, is de juiste keuze. Daarin staan principes als financiële transparantie, respect voor de westerse waarden, een genuanceerd sanctiemodel. Een veertigtal aanvragen tot erkenning van een geloofsgemeenschap staat al jaren op de wachtlijst. Het zou daarom een goed signaal zijn van de regering als die aangeeft actie te willen ondernemen op basis van de nieuwe principes. Hij suggereert om de wachtenden toch even te contacteren en met hen de nieuwe principes door te praten. Ook hier lijkt het productief de goede praktijken voor het licht te brengen en te complimenteren.

2.2. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout ziet wel enkele positieve zaken in beleidsnota en begroting. Hij is de bondgenoot van de minister in zijn liefde voor de lokale besturen. Toch heeft hij enkele bekommernissen over het aangekondigde beleid.

Deze regering doet zeker financiële inspanningen voor de gemeenten die daar al lang naar snakken. De gemeenten zijn momenteel bezig met hun meerjarenbe-

groting dus de extra middelen zullen meteen een bestemming krijgen. Dat neemt niet weg dat het niet genoeg zal zijn gezien de bestaande noden. Groen betreurt dat er gekozen wordt voor een one-size-fits-allbenadering, waarbij alle gemeenten dezelfde tegemoetkoming krijgen. Terecht gaat er heel wat geld van het Gemeentefonds naar de grote steden, maar de gewettigde behoeften van andere steden en gemeenten worden onvoldoende gelenigd. Dat vergt een dubbele oplossing: meer geld en een structurele hervorming van het Gemeentefonds. Hierrond moet het gesprek worden opgestart om op middellange termijn tot een structurele hervorming te komen.

De lokale besturen staan voor de meerjarenbegrotingen. Het bijkomende geld is welkom, maar de spreker is benieuwd wat ze ermee zullen aanvangen. Op welke manier en op welke termijn zal de minister de meerjarenplannen van de gemeenten analyseren? Zal hij daaraan conclusies verbinden? Is hij van plan, met respect voor de lokale autonomie, om de lokale besturen te coachen en te ondersteunen als hij mankementen ziet? Burgemeesters in de regioraad Zuid-West-Vlaanderen juichten de extra middelen toe, maar maakten duidelijk dat daarmee enkel de hoogste nood gelenigd wordt.

Jeremie Vaneeckhout heeft het moeilijk met de term Openruimtefonds omdat die de illusie wekt dat het de druk op de open ruimte aanpakt, terwijl de minister hier zelf geen resultaten van verwacht binnen deze regeerperiode. Hij suggereert de naam dan maar te veranderen en vraagt aan de minister hoe die dan wel, samen met minister Zuhal Demir, de bondgenoot zal zijn van de lokale besturen om de open ruimte te bewaren en een halt te roepen aan de verstedelijking van Vlaanderen.

Hij is het met de minister eens dat de regionale samenwerking belangrijk is, maar in tegenstelling tot de minister vindt hij dat die zich nog in het experimenteel stadium bevindt. Welke beleidskaders komen er met betrekking tot de regiovorming? Op welke termijn? Zullen er proefprojecten opgezet worden? Hoe zullen lokale besturen uitgenodigd worden om deel uit te maken van een regionale samenwerking? Hoe verhoudt dit zich tot de uitdagingen van de provincies? Aangezien de regering kiest voor vijf jaar bestuurlijke rust, zijn de verhoudingen tussen de verschillende bestuursniveaus belangrijk. Hoe zal de minister dubbel werk of conflicten over grondgebonden materies vermijden?

Groen is voor de afschaffing van de provincies, maar gelooft wel in een democratisch tussenniveau dat beter aansluit bij de sociologische en demografische realiteit, namelijk de regio's. Die moeten de overvloed aan ondemocratische en weinig transparante tussenniveaus vervangen. Hoe zal de minister het democratische gehalte op dat niveau verzekeren? Hoe zal hij maatwerk mogelijk maken? Sommige regio's staan immers al heel wat verder dan andere en zijn klaar om de volgende stap te zetten. In andere regio's is er nog veel werk te verrichten. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat de lokale besturen voldoende betrokken worden?

De beleidsnota heeft de ambitie de lokale democratie te versterken. Het is goed dat de meerjarenplanning en de BBC meer leesbaar gemaakt worden. Groen mist echter een versterking van het statuut van raadsleden en schepenen. Raadsleden zijn vaak vrijwilligers die hun mandaat naast hun werk uitoefenen. Kan de minister aangeven hoe hij het statuut van de raadsleden denkt te kunnen versterken? De spreker roept de minister verder op om voor de lokale verkiezingen het stemrecht vanaf zestien jaar in te voeren. Hierover bestaat er een alternatieve meerderheid in dit halfrond.

Hoe zal men zorgen voor een voldoende opkomst bij de volgende lokale verkiezingen als er geen opkomstplicht meer is? Elke maatregel moet immers een versterking en geen verarming van de democratie zijn. Groen is geen voorstander

van de afschaffing van de opkomstplicht. De partij gelooft in rechten en plichten en een burger heeft de plicht om naar het stemhokje te gaan om zijn visie op de democratie te geven. Nu de keuze voor afschaffing echter gemaakt is, is een goed omkaderend beleid nodig zodat Vlaanderen internationale koploper kan zijn wat opkomst bij lokale verkiezingen betreft.

De quasirechtstreekse verkiezing van de burgemeester houdt in dat de persoon met de meeste voorkeursstemmen van de grootste partij in de coalitie automatisch burgemeester wordt. De lijststem wordt afgeschaft. Heeft de minister geen schrik dat verkiezingen op die manier nog meer herleid worden tot een poppoll van personen? Zullen nieuwe partijen en nieuwe kandidaten nog kansen krijgen? Hoe vermijden dat bekende namen in elke verkiezing moeten opdraven om de kansen van de partij te maximaliseren? Hoe dus vermijden dat er nog meer cumul is?

De democratie verandert snel, met nieuwe vormen van inspraak en participatie. Hoe zal de minister de gemeenten ondersteunen om die nieuwe vormen te faciliteren en waar te maken? Komen er budgetten, proefprojecten, ondersteuning met expertise?

Volgens de beleidsnota moet de regelgeving aangaande de samenwerking tussen publieke en private sector helderder. Hoe ziet de minister dat? Wat zijn de te bewaken evenwichten?

Hoe zal de minister de aantrekkelijkheid van een lokaal bestuur als werkgever behouden en de onafhankelijkheid van de lokale ambtenaren beschermen als er geen vaste benoeming meer is?

Als er op federaal niveau geen wijziging komt van artikel 60 van de OCMW-wet, zal de minister bekijken hoe de sociale diensten efficiënt en effectief kunnen worden georganiseerd. Wat bedoelt de minister daarmee precies? Hoe zal hij dat doen?

De Raad van State zet grote vraagtekens bij de rechtsgeldigheid van wat de minister voorstelt over de responsabiliseringsbijdrage. Zal de Vlaamse Regering de maatregel bijsturen? En wat met gemeenten die in het verleden een andere keuze maakten op het vlak van de statutaire benoemingen en dus niet in aanmerking komen voor die financiering? Dat daar niets voor voorzien is, is een voorbeeld van de eenheidsaanpak die Groen bekritiseert.

De erkenning van de erediensten baart Groen zorgen. Een wachtperiode van vier jaar werkt een snelle adaptatie aan het heersende waarden- en normenkader tegen. Daarbij komt nog dat de erediensten in afwachting van de erkenning verplicht zijn andere oplossingen te zoeken. Eens ze die gevonden hebben, via misschien niet altijd wenselijke kanalen, zullen ze mogelijk helemaal verzaken aan een erkenning. De overheidserkenning is net bedoeld om te kunnen monitoren maar ook de organisaties te emanciperen en te helpen aan te sluiten bij de gewenste waarden en normen. Wat zijn volgens de minister de negatieve effecten van die wachttijd? Betekent het de facto dat de komende vijf jaar geen enkele eredienst zal worden erkend, zoals ook de voorbije vijf jaar trouwens? Die erkenningsstop toont voor de spreker de perversiteit van het vroegere beleid aan dat gewoon voorgezet wordt.

Voorts informeert de spreker naar het doel van de richtlijn aan de lokale overheden om economisch niet-actieve EU-burgers systematisch uit te schrijven uit het bevolkingsregister. Bestaat het risico niet dat mensen zo helemaal onzichtbaar worden? Tot slot meent hij dat er inzake herbestemming van kerken niets wordt opgelost met enkele honderdduizenden euro per jaar extra. Het gaat om een druppel op een hete plaat. Hoe zal de minister het beleid daarover versterken? Maakt hij er extra middelen voor vrij? Zijn er subsidiekanalen van andere overheden?

Samengevat, Groen is het eens met enkele keuzes maar houdt een nadrukkelijk pleidooi voor de versterking van de brede democratie. De partij vraagt de minister zijn financiële keuzes goed te overwegen opdat gemeenten en steden versterkt worden, alsook in andere aangelegenheden duidelijk de kaart van de lokale besturen te kiezen.

2.3. Tussenkomst van Paul Van Miert

Paul Van Miert verwijst naar de goeie samenwerkingsverbanden in zijn regio, de Kempen. Het zou de bedoeling zijn om tot een vaste regio-afbakening te komen, op basis van een bovenlokale samenwerking. Ziet de minister dat haalbaar en welke timing wordt voorop gesteld? Kan de minister voorbeelden geven van de bijkomende instrumenten om de regiovorming te ondersteunen? Hoe zal de minister de herverdeling tussen de lokale besturen aanpakken? Uit de politie- en brandweerzones heeft het lid geleerd dat een en ander niet evident is.

De minister plant de bestaande samenwerkings- en verzelfstandigingsvormen te evalueren en onder meer de gevolgen van het nieuwe wetboek op de vennootschappen en de verenigingen na te gaan. De spreker vraagt dat snel te doen. De samenwerkingen bestaan immers al.

Paul Van Miert heeft nog weinig of niets gehoord over de commissie decentralisatie. Gaat men daarmee verder? Welke thema's komen aan bod? Hij meldt verder dat alle lokale bestuurders en hun werknemers zitten te wachten op een rechtspositieregeling.

Hoe zal de minister de lokale besturen ondersteunen inzake participatie? Welke tools worden ingezet om steden en gemeenten 'elkaar beter te leren kennen'? De spreker vond dat een nogal wollige uitspraak van de minister.

2.4. Tussenkomst van Kurt De Loor

Kurt De Loor wijst op de grote uitdagingen waar steden en gemeenten voor staan. De minister zal in sp.a een partner vinden voor de versterking van de lokale besturen. Vlaanderen moet de steden de tools geven opdat ze op hun maat kunnen werken. Het valt op dat de pen van de beleidsnota vastgehouden is door een burgemeester uit een centrumstad. Het vertrekpunt is vaak de stedelijke context en er wordt veel verantwoordelijkheid gelegd bij de burgemeester. Vlaanderen is echter bezaaid met kleine tot middelgrote gemeenten, die vaak op hun grenzen botsen.

Het is een goede evolutie dat gemeenten inzien dat ze op sommige domeinen beter af zijn met samenwerking. Sommige problemen gaan hun draagkracht te boven en oplossingen eindigen niet altijd aan de gemeentegrenzen. Uit de regioscreening blijkt echter dat er een complex en onoverzichtelijk kluwen aan samenwerkingsverbanden gegroeid is, zeker het voorbije decennium. Gemeenten werken in verschillende domeinen ook met steeds andere partners samen. Meer transparantie is dus wezenlijk. Hij vraagt hoe de minister zijn voornemen voor meer coherentie, regiovorming van onderuit en de rol van de burgemeester erin concreet zal maken.

De vorige Vlaamse Regering heeft weinig tot niets gedaan met de resultaten van de regioscreening. Ze heeft evenmin getracht het kluwen aan tussenstructuren te ontwarren. Het is dus goed dat de minister op de regioscreening wil voortbouwen om vaste regio's af te bakenen waarbinnen alle vormen van intergemeentelijke samenwerking moeten plaatsvinden. Hoe zal de minister zijn voornemen waarmaken om die samenwerking van onderuit te laten groeien? Hoe te voorkomen dat bepaalde gemeenten bij elke samenwerking uit de boot vallen? Wat is de taak van de burgemeesters precies? Wordt de operatie door een bepaalde instantie gecoördineerd: de Vlaamse overheid, de provincie of de gouverneur? Welke timing stelt de minister voor?

Daarnaast schetst de minister onder de hoofding Bestuurskracht en beleidsautonomie de mogelijkheid van gemeenten om te fuseren of een samenwerkingsverband aan te gaan. In die laatste meer vrijblijvende optie ziet de spreker de hand van een coalitiepartner. Hij waarschuwt voor het risico op democratisch deficit bij dergelijke samenwerkingsverbanden.

De fusiebonus is min of meer gelijk aan het fusiepakket van de vorige regeerperiode. De keuze voor de vrijwillige fusie heeft tal van nadelen: lelijke eendjes, donutgemeenten, politieke stratego en een beperkt succes. Goed doordachte gemeentefusies zouden nochtans een aantal problemen oplossen: meer bestuurskrachtige gemeenten, een betere en meer uitgebreide dienstverlening en het overbodig maken van tussenconstructies met bijhorende mandaten. Het debat is geladen en emoties halen de bovenhand op de ratio. De povere zeven fusies met in totaal vijftien betrokken gemeenten in de vorige regeerperiode hebben aangetoond dat de wortel, het attractieve fusiepakket met financiële en praktische steun, niet aanlokkelijk genoeg is. Fusies zijn echter noodzakelijk om de bestuurskracht van gemeenten en steden op het niveau te brengen van de uitdagingen waar ze voor staan. Hoe wil de minister meer gemeenten overtuigen als de stimuli dezelfde blijven? Zal het zogenaamde aanmoedigingstraject dat inzet op communicatie en het delen van praktijklessen volstaan? Wat is zijn streefcijfer? Vanaf welk aantal fusies zal hij zijn beleid geslaagd kunnen noemen? In de beleidsnota staat dat de regering na een aanvraag tot fusie al dan niet een decretaal initiatief kan nemen. Kan men de aanvraag dan afwijzen? Op basis van welke criteria zal de regering de fusie al dan niet aanvaarden?

Het versterken van de gemeenteraad is voor sp.a cruciaal. Dat de minister de constructieve motie van wantrouwen invoert, kan de onbestuurbaarheid van een gemeente vermijden. Sp.a was al langer vragende partij om de structurele onbestuurbaarheid op te lossen via de constructieve motie van wantrouwen. Dat maakt onmiddellijk ingrijpen en een bestuurlijke doorstart mogelijk. Waarom echter moet twee derde van de verkozenen van de indienende fracties de motie van wantrouwen steunen? Zorgt dat er niet voor dat de motie moeilijk bruikbaar zal zijn, waardoor gemeenten langer onbestuurbaar blijven?

Voorts vraagt hij zich af hoe een belachelijke passage over de kleur van de sjerp in de beleidsnota terechtgekomen is. Burgemeesters liggen van andere zaken wakker dan van de kleur van hun sjerp. Het doet afbreuk aan het sérieux van de rest van de beleidsnota. Wie wordt beter van dergelijke symbolische maatregelen?

Voor zijn opmerkingen over de statutaire en contractuele personeelsleden verwijst het parlementslid naar zijn tussenkomst bij de bespreking van de beleidsnota Hr-beleid.

Sp.a staat 100% achter het ondersteuningsaanbod voor lokale besturen en het feit dat het Agentschap Binnenlands Bestuur zich verder positioneert als kenniscentrum waarbij het als coachende en ondersteunende partner van de lokale besturen optreedt. Een richting die trouwens werd ingezet onder wijlen administrateur-generaal Guido De Coster.

Sp.a deelt het onvoorwaardelijke geloof van de minister in de kracht van de lokale democratie, in haar experimenteermogelijkheden met nieuwe vormen van betrokkenheid, inspraak en co-creatie. Terwijl de minister in de vorige regeerperiode in zijn hoedanigheid van burgemeester en parlementslid, de "principiële argumenten tegen stemrecht op zestien jaar van N-VA en Vlaams Belang een zwaktebod" noemde, rept hij er niet over in de beleidsnota. Nochtans zit hij in de stoel waar hij het verschil kan maken. Waarom staat er niets over het stemrecht op zestien in de beleidsnota?

De minister breekt wel een lans voor de afschaffing van de opkomstplicht, in twee zinnetjes met grote en nefaste gevolgen. Experts zijn het er immers over eens dat zonder opkomstplicht veel mensen uit alle lagen van de samenleving niet gaan stemmen. Het effect is evenwel sterker in bepaalde maatschappelijke groepen, namelijk lageropgeleiden, jongeren en mensen met een lager inkomen. Is dat voor de minister een probleem? Zal het de interesse van de politieke wereld in die groepen doen dalen? Sp.a is ervan overtuigd dat de democratie erbij gebaat is dat zoveel mogelijk mensen er een stem in hebben. De opkomstplicht is het meest sluitende systeem daarvoor. Sommige leden van CD&V waren al zo moedig om zich tegen de maatregel te kanten. Hoe hebben ze dit kunnen laten gebeuren? Experts wijzen erop dat de opkomstplicht enkel afschaffen voor de lokale verkiezingen het signaal geeft dat die minder belangrijk zijn dan de Vlaamse of de federale, wat rechtstreeks ingaat tegen wat de minister zelf schrijft, namelijk dat het gemeentelijke niveau het eerste bestuursniveau is.

Sp.a pleit al jaren voor oplossingen voor de financieel moeilijke situatie van steden en gemeenten. Die hebben de voorbije jaren heel wat rekeningen doorgeschoven gekregen van zowel de Vlaamse als de Federale Regering: de gevolgen van de taxshift, de afschaffing van de compensatie voor materialen en outillage, de pensioenbom. Deze Vlaamse Regering geeft de lokale besturen dan wel financiële ademruimte, maar toch ook weer wat meer verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld inzake wonen, inburgering en energie. Kan de de minister een analyse maken van de extra taken ingevolge het regeerakkoord en de middelen die daar tegenover staan?

Het is goed dat er een halve oplossing komt voor de pensioenproblematiek via de responsabiliseringsbijdrage. Zal de minister bij zijn federale collega's aandringen op de andere helft? Wat met gemeenten die netjes de rechtspositieregeling volgden en dus wel statutairen aanwierven?

Dat gemeenten de middelen uit het Openruimtefonds naar goeddunken kunnen aanwenden, strookt dan wel met de lokale autonomie, maar waarom heeft men het fonds dan die naam gegeven? Het staat ook in schril contrast met wat in de beleidsnota staat, namelijk dat de financieringslijn dient om de open ruimte te valoriseren en te vrijwaren. Waarvoor dient het fonds nu eigenlijk? Wordt trouwens met alle extra financieringslijnen de discussie over de evaluatie en mogelijke herziening van de parameters van het Gemeentefonds, dat ondertussen heel wat koterijen telt, voor vijf jaar in de koelkast gestoken? Of komt dat debat er wel?

Sp.a is het in grote lijnen eens met het voorgestelde stedenbeleid. De fractie schaart zich ook achter het voornemen om Audit Vlaanderen meer risicogebaseerd te laten werken. Bijna belangrijker dan de audit zelf, is wat er lokaal gebeurt met de resultaten ervan. Daar blijft de beleidsnota op de vlakte. Verder dan inzetten op sensibilisering gaat het niet. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat de auditresultaten door de lokale besturen nog meer worden gebruikt om hun organisatie te optimaliseren?

Ook wat niet in de beleidsnota staat, is revelerend. Zo lijkt het provinciale niveau totaal vergeten, allicht bewust. De minister zegt alleen hun bestuurlijke rust te gunnen de volgende jaren. Eigenlijk moeten zij zich in een hoekje zetten en zich in stilte bezighouden. Het is goed dat de provincies hun grondgebonden bevoegdheden kunnen uitoefenen, maar het getuigt vooral van weinig ambities en gemiste kansen. Waarom maakt de minister geen gebruik van de expertise van de provincies? Waarom toont hij zo weinig ambitie? De VVP vroeg in haar verkiezingsmemorandum naar geregeld structureel overleg en transparante communicatie tussen de bestuursniveaus. Staat de minister daarvoor open? Waarom maken de provincies geen deel uit van het overleg over regiovorming en decentralisatie?

De beleidsnota rept ook met geen woord over de procedure voor de aanstelling van de gouverneur. Oost-Vlaanderen heeft al ruim een jaar geen titelvoerend gouverneur. De waarnemend gouverneur, Didier Detollenaere kwijt zich uitstekend van die taak, maar nadert de pensioengerechtigde leeftijd. Bij de onderhandelingen voor de nieuwe Vlaamse Regering zou er onder meer over de aanstelling van de provinciegouverneurs een geheim akkoord gesloten zijn. Daarin zou staan dat de objectieve selectieprocedure verdwijnt en dat het opnieuw een politieke benoeming zou worden. Welke richting wil de regering echt uit? Wordt de procedure behouden of gaat ze op de schop?

2.5. Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena zegt dat zijn fractie zich wel kan vinden in de keuzes van de minister. De Vlaamse Regering erkent terecht het belang van de lokale besturen. De minister zal ze meer vrijheid en geld geven. Hij zal ze minder betuttelen door het algemeen bestuurlijk toezicht restrictief toe te passen. Hoe ze meer vrijheid te geven, zal onderzocht worden in de commissie decentralisatie. De spreker ziet nog heel wat mogelijkheden om de lokale besturen meer beslissingsvrijheid te geven, onder meer inzake personeelsbeleid. De minister zal de lokale besturen ook extra middelen geven met twee nieuwe financieringslijnen die op kruissnelheid samen goed zijn voor een jaarlijkse transfer van 417 miljoen euro. Voor veel gemeenten is dat extraatje zeer welkom om de laatste gaten in hun meerjarenbegroting dicht te rijden en een belastingverhoging te vermijden.

De beleidsnota bevat ook heel wat passages over de vernieuwing van de lokale democratie. Open Vld dringt sinds 1992 aan op democratische vernieuwing. Er werden al wat stappen gezet, maar nu komt het echte werk: de afschaffing van de opkomstplicht, de extra inspraak van de kiezer bij het bepalen van de verkozenen door de afschaffing van de lijststem en bij het bepalen van de burgemeester. Het klopt dat de verlaging van het stemrecht tot zestien jaar niet in het regeerakkoord staat, maar Open Vld heeft wel vijf op zes van haar verzuchtingen inzake lokale democratie binnengehaald. Hoe zal de minister een en ander decretaal vertalen? De deadline is oktober 2023, maar wat is de timing van de minister?

De beleidsnota bevat daarnaast een terechte ode aan de stad. Die krijgt een sleutelrol in de ambitie om van Vlaanderen een Europese topregio te maken. Ook voor het halen van de klimaatdoelstelling is het een goede zaak dat de steden meer bewegingsruimte krijgen. Anders wonen, verplaatsen of produceren zal in de eerste plaats in de stad gebeuren.

In het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking werd vorige regeerperiode al bepaald dat intergemeentelijke samenwerkingsverbanden meervoudige opdrachten en doelstellingen konden krijgen. Die belangrijke wijziging past in de ambitie van de minister om te evolueren naar vaste regio's waarbinnen alle vormen van intergemeentelijke samenwerking plaatsvinden. Is voornoemde decretale mogelijkheid al vaak gebruikt? Is er een nieuwe aanpassing van dat decreet, dat ondertussen deel uitmaakt van het decreet over het lokaal bestuur, nodig? Zo ja, tegen wanneer wil de minister die wijziging doorvoeren? De SERV vraagt in zijn advies terecht naar democratische garanties en transparante besluitvorming voor die regio's. Hoe zal de minister aan die zorg tegemoetkomen?

De commissie decentralisatie heeft zeker nuttig werk verricht maar liet Open Vld met een onbevredigd gevoel achter. Hoe ziet de minister de werking van de nieuwe commissie? Trekt hij lessen uit de vorige? Welk nut kan ze hebben voor de regiovorming? Samen met de SERV vraagt de spreker een overzicht van alle Vlaamse taken die aan de lokale overheden zijn overgeheveld en de bijhorende middelen. Welke taken denkt de minister nog over te hevelen?

De minister wil de burger ook tussen verkiezingen meer bij het beleid betrekken. Wat hij te zeggen heeft over de nieuwe vormen van betrokkenheid, onder meer het 'right to challenge', vindt de spreker positief. Hoe en tegen wanneer wil de minister zijn voornemens uitvoeren?

Vorige regeerperiode waren er dan wel veel studies en plannen over de herbestemming van parochiekerken, maar de concrete realisaties waren beperkt. Heeft de minister een evaluatie van die plannen? Hoeveel kerken zijn er herbestemd? Wil de minister de plannen alsnog uitvoeren?

Voorts informeert de spreker naar het aantal gemeenten dat met uitzendarbeid werkt. Over hoeveel uitzendarbeiders gaat het? Plant de minister nog initiatieven om uitzendarbeid bij lokale besturen meer ingang te doen vinden?

De minister besteedt terecht veel aandacht aan smart cities. Heel wat kleinere gemeenten willen wel maar kunnen niet bijbenen. Plant de minister initiatieven voor een betere en snellere doorstroming van de smarttechnieken naar de kleinere gemeenten?

2.6. Tussenkomst van Stijn Bex

In tegenstelling tot de lokale besturen moet de VGC sterk besparen, aldus *Stijn Bex*. Khadija Zamouri, partijgenote van de minister, vroeg vorige week dat de Brusselse ministers er bij hun Vlaamse collega's blijven op hameren dat er te weinig geld uit het Stedenfonds naar Brussel gaat. Volgens Groen werkt de Vlaamse Regering door de eenzijdige besparing met twee maten en twee gewichten. Minister Benjamin Dalle zei dan wel enkele weken geleden trots dat de middelen met 3,5% zouden groeien, maar vergat te zeggen dat er ook 6% bespaard wordt. In 2020 gaat het om iets meer dan 1 miljoen euro en over de hele regeerperiode om 7,5 miljoen euro, een hele hap op een totaal bedrag van 17,5 miljoen euro.

De Vlaamse Regering zegt de band met Brussel en de Nederlandstalige Brusselaars belangrijk te vinden, maar maakt het de VGC moeilijker om het voor hen op te nemen. Zo geeft ze de indruk Brussel en de Brusselaars los te laten. Minder betutteling, meer vrijheid en meer geld zou ook moeten gelden voor de VGC. Groen zal een amendement indienen om de besparing van 6% op de Stedenfondsmiddelen voor Brussel te schrappen. Hij heeft niet veel hoop dat het zal goedgekeurd worden maar hoopt in ieder geval de minister warm te hebben gemaakt om meer oog te hebben voor de gevoeligheden van Khadija Zamouri.

2.7. Tussenkomst van Brecht Warnez

Brecht Warnez is heel gelukkig dat de lokale besturen een van de speerpunten van het regeerakkoord en de beleidsnota zijn. De strategische doelstellingen van de beleidsnota sluiten ook in grote mate aan bij de krachtlijnen van het CD&V-verkiezingsprogramma.

Diverse commissieleden pleitten voor een democratisch intermediair niveau. Voor CD&V zijn dat de provincies. De spreker hoopt dat de storm tegen de provincies gaat liggen en dat het niet nodig is een West-Vlaamse natie uit te roepen om de provincie West-Vlaanderen ten volle te appreciëren. De beleidsnota heeft het uitgebreid over de gemeenten, de Vlaamse overheid, de regiovorming maar niet of nauwelijks over de provincies. Hen wordt enkel bestuurlijke rust gegund. Maar rust roest en de provincies willen een actieve rol spelen. Ze hebben heel wat expertise, nemen heel wat initiatieven en spelen een belangrijke ondersteunende rol voor de gemeenten. In een proces om meer coherentie te brengen in intermediaire structuren kunnen provincies een relevante inbreng hebben.

Wat bedoelt de minister als hij stelt dat de functie van de gouverneur nog meer zal meer evolueren naar een actieve verbindings- en verzoeningsrol tussen de gemeenten en de Vlaamse overheidsdiensten? Dat is een lovenswaardig voornemen, maar provinciegouverneurs doen dat nu al regelmatig. Misschien kunnen ze een bemiddelende en verzoenende rol spelen tussen Vlaamse entiteiten, maar ook tussen Vlaamse en federale overheidsdiensten?

CD&V wil niet dat de constructieve motie van wantrouwen bij de minste moeilijkheid ingeroepen wordt. Net als de VVSG in haar advies van 2015, is de spreker een believer in het zogenaamde zelfreinigend vermogen van gemeentebesturen. Daarmee bedoelde men dat bestuurders in de eerste plaats door bemiddeling en overleg een conflict moeten oplossen. Het is aan de bestuursmeerderheid om meningsverschillen uit te praten. Zal de minister, zoals in Wallonië, waarborgen dat overloperij van de ene politieke fractie naar de andere politieke fractie niet beloond kan worden en dus de toepassing van de constructieve motie van wantrouwen niet in de hand werkt? De Franstalige kamer van de Raad van State heeft de constructieve motie van wantrouwen als een reguliere bestuurshandeling gecatalogiseerd, waardoor er bijzondere motiveringsverplichtingen aan verbonden zijn, maar vooral dat er toezicht op moet worden uitgeoefend. De VVSG acht de minister daarvoor verantwoordelijk. In welke mate zal de minister actief toezicht uitoefenen om politiek misbruik tegen te gaan? Ziet hij deze motie van wantrouwen niet alleen als een collectief maar ook een individueel instrument om één schepen of zelfs de semi-rechtstreeks verkozen burgemeester af te zetten? Zo ja, hoe verhoudt zich dit dan tot de tuchtprocedure voor lokale mandatarissen? Binnen welk tijdsbestek denkt de minister het in te voeren?

Voorts informeert de spreker of de minister initiatieven zal nemen om het aandeel gemeenten waar digitaal gestemd wordt, op te drijven. Hoeveel zal dat kosten?

Tot slot vraagt hij wanneer de commissie decentralisatie zal worden opgericht. Heeft de minister daarover al contacten met de lokale besturen? Heeft hij, als ervaringsdeskundige, al een idee op welke terreinen hij de autonomie van de lokale besturen graag verhoogd zou zien?

3. Antwoorden van minister Bart Somers

3.1. Regiovorming en intergemeentelijke samenwerking

Regiovorming van onderuit

De *minister* stelt dat de regiovorming geen gemakkelijke oefening is. Voormalig minister Bourgeois heeft twee legislaturen geleden in een uitgebreide studie proberen in kaart te brengen welke intermediaire en subregionale besturen er bestonden. Het ging om een indrukwekkende inventaris maar vervolgens werden er geen wezenlijke stappen meer vooruit gezet.

Regiowerking is een grote uitdaging voor iedereen die lokaal bezig is. Gemeenten zijn immers in veel intercommunale samenwerkingsverbanden betrokken. De minister wil wat meer orde, efficiëntie en slagkracht in dat bovenlokale landschap brengen.

Vooraleer daar grote uitspraken over te doen, wil de minister eerst goed luisteren wat mogelijk. Het moet een verhaal worden van gemeenten die zichzelf goed organiseren en geen verhaal dat van bovenaf wordt opgelegd. Hij heeft zopas een eerste interessante ontmoeting gehad met de gouverneurs die in het verleden hebben meegewerkt aan de inventarisatieoefening. Gezien hun terreinkennis wil de minister de gouverneurs opnieuw betrekken. Zij zijn goed geplaatst om goede relaties tussen gemeenten op te bouwen. Uit de gesprekken heeft de minister ge-

leerd dat de provinciegouverneurs niet allemaal hetzelfde denken over het thema – wat normaal is – en dat de situatie per provincie kan verschillen.

Uitgangspunt is om tijdens deze regeerperiode tot een geografische afbakening van regio's te komen. Er zijn verschillende beleidsdomeinen op basis waarvan men kan komen tot verschillende afbakeningen. Voor veiligheid bijvoorbeeld kan men de brandweerzone als referentie nemen en kan men dan alle aspecten die met veiligheid binnen de zone te maken hebben daarin onder brengen. De veiligheidszone kan een andere afbakening hebben dan bijvoorbeeld de optimale welzijnszone. Als men echter in die redenering stapt, creëert men opnieuw een chaos aan al dan niet overlappende zones.

De regiovorming moet in ieder geval van onderuit gebeuren. Centraal daarbij staan de burgemeesters. Bedoeling is om te komen tot een eenduidige geografische afbakening waarbinnen alle andere samenwerkingsverbanden zich situeren.

Democratische legitimiteit regio's

De minister is er persoonlijk geen voorstander van om een nieuw tussenniveau te creëren met een raad en verkiezingen en dergelijke. Hij staat wel open voor alle pistes omdat hij op dit ogenblik geen keuze heeft gemaakt. Als voormalig burgemeester heeft hij een eigen ervaring met regio's maar die is geografisch bepaald. Op veel andere plaatsen zijn er andere ervaringen. De minister wil vandaar vooral goed luisteren naar het terrein. Het gaat om een informatieronde vooraleer men tot een formatieronde kan overgaan.

Het zijn de democratisch gelegitimeerde lokale besturen die de motor moeten worden van de regio. De burgemeesters moeten dan ook een belangrijke rol spelen. Zij belichamen immers de lokale politieke meerderheid en hebben een verantwoordingsplicht. Men zou de rol van de burgemeester in het kader van de regio's moeten kunnen actualiseren en versterken. Op die manier zou de democratische legitimiteit kunnen worden verhoogd. Het gaat hier overigens niet over een voorafname op een beslissing maar een piste waarop wordt gewerkt. Het betreft een eerste aanzet om richting te geven aan het debat, zonder dat de minister zich daar al wil op laten vastpinnen.

Aanpak regiovorming

De minister wil het terrein op gaan en werken met een klankbordgroep samengesteld uit burgemeesters die in feite de topspelers zijn van de lokale democratie. Het moet gaan om een mix van grote en landelijke gemeenten, met vertegenwoordigers van verschillende politieke kleuren, zodat het gaat om een representatieve groep die dan samen met de gouverneurs nadenkt over regionale samenwerking. Vandaag zijn er al plaatsen waar goed wordt samengewerkt, bijvoorbeeld in Zuid-West-Vlaanderen of de Kempen. Uit die goede voorbeelden kunnen lessen worden getrokken.

Er werd gesproken over de zogenaamde lelijke eendjes en de free riders in het kader van de regiovorming. De lelijke eendjes zijn gemeenten waar niemand graag mee samenwerkt en de free riders profiteren van samenwerkingsverbanden zonder er veel inspanningen voor te doen. Daarom denkt de minister dat een afbakeningsproces op een zeker moment noodzakelijk is zodat de betrokken gemeenten in een structuur worden ingekapseld.

In West-Vlaanderen gaat de regionale afbakening overigens al in die richting. Er is daar een traditie om te werken met regio's. Soms vormen daarbij de oude arrondissementele omschrijvingen de afbakening. Ook hier wil de minister zich niet op vastpinnen maar het moet mogelijk zijn om in dat kader naar een regionale afbakening te gaan. In andere provincies is de situatie minder duidelijk.

Relatie regio en provincies

De minister vindt dit een delicaat onderwerp. Sommige mensen zullen in de regio's een alternatief voor de provincies zien. Sommigen zullen dat dan toejuichen terwijl anderen het als een bedreiging zullen aanvoelen. Bij sommigen zal er dan weerstand ontstaan om met de regiovorming mee te werken terwijl anderen erdoor worden aangemoedigd. In ieder geval is het een element waar omzichtig mee moet worden omgegaan.

De minister ziet de regiovorming als een samenwerking tussen het Vlaamse niveau en het lokale niveau. Weliswaar zullen de gouverneurs in het proces worden betrokken, maar dat betekent niet dat ook de provinciebesturen zullen worden ingeschakeld.

Herverdelingsproblematiek op regioniveau

De herverdeling op niveau van de regio is een centraal vraagstuk. Bestaande samenwerkingsverbanden stoten daar nu reeds op. Het gaat bijvoorbeeld over de herverdelingsproblematiek inzake ruimtelijke ordening, over de vraag of elke gemeente zijn eigen bedrijventerrein moet hebben, over de bescherming van open ruimte, de noodzaak om bossen bij te creëren, de inplanting van woonzones en winkelcentra enzovoort.

Vereenvoudiging, samenwerking en verzelfstandiging

Hieromtrent waren er een aantal vragen. Hoe zal men de regelgeving rond de samenwerking tussen de publieke en private sector helderder maken? Wat zijn de gevolgen van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen? Werd de nieuwe decretale mogelijkheid om meervoudige opdrachten en doelstellingen toe te kennen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband al voldoende gebruikt om te komen tot een vermindering van het aantal samenwerkingsverbanden? Tegen wanneer plant de minister een nieuwe wijziging van de decretale bepalingen inzake IGS?

De minister wil eerst en vooral een evaluatie maken van de bestaande verzelfstandigings– en samenwerkingsvormen. Vandaag zijn er een tiental verschillende samenwerkingsvormen. Vraag is of die allemaal moeten worden aangehouden. De minister is alvast van mening dat men tot een vereenvoudiging zou moeten komen. Centrale vraagstelling bij de evaluatie is hoe men de samenwerking vlotter kan realiseren. Is de samenwerking met de private sector vandaag vlot genoeg? Moeten er extra instrumenten worden ontwikkeld?

Het Wetboek Vennootschappen en Verenigingen van 23 maart 2019 geeft een nieuwe invulling aan begrippen als vzw, vennootschap met sociaal oogmerk (sociale onderneming) en winstoogmerk. Dat impliceert aanpassingen aan het decreet over het lokaal bestuur, bijvoorbeeld aan de samenwerkingsmodaliteiten. Deze worden voorbereid. Er zal hierover ook een omzendbrief volgen.

Wat het aantal samenwerkingsverbanden betreft, is er op het terrein reeds een optimalisering bezig. De meervoudigheid van doelstellingen voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden heeft tot op heden gezorgd voor een vermindering van het aantal dienstverlenende of opdrachthoudende verenigingen. De financieringsintercommunales werden ingekanteld in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor het distributienetbeheer (fusie tussen Eandis en Infrax tot Fluvius). Er heeft een fusie plaatsgehad tussen de opdrachthoudende verenigingen voor distributienetbeheer (IMEA, INTEGAN, IVEG) tot de opdrachthoudende vereniging Fluvius Antwerpen. Men stelt ook de oprichting vast van verschillende streekintercommunales die verschillende beleidsdomeinen bestrijken of die zich bezighouden

met beleidsvoorbereidende dienstverlening in een 'landelijke' regio. Men moet nog verder durven gaan in de ambitie om het veld eenvoudiger en transparanter te organiseren en samenwerking te versterken. Dat is ook hetgeen men beoogt met de regiovorming.

3.2. Fusies

Stimulansen en ondersteuning

Er wordt opnieuw een fusiebonus voorzien en een waarborgregeling in het Gemeentefonds. Het ondersteuningsaanbod van de voorbije regeerperiode werd geoptimaliseerd vertrekkende van de lessen uit de vorige fusietrajecten. Op basis van de decreetsevaluatie die ABB uitvoerde in samenspraak met de besturen die op 1 januari 2019 fuseerden, wordt gekeken of er aanpassingen nodig zijn aan het juridische kader voor fusies in het decreet over het lokaal bestuur. Er komt een nieuwe Vlaamse en federale impactanalyse waarbij onderzocht moet worden of de regelgeving, administratieve praktijken en digitale toepassingen voldoende fusievriendelijk zijn. Het bestaande fusiedraaiboek zal verfijnd worden. De minister wil hiermee geen tijd verliezen. Hoe sneller men daarmee rond is, des te meer kan men faciliterend zijn tegenover de gemeenten die overwegen te fuseren.

Verschil met fusiebeleid vorige regeerperiode

Er zal een nog ruimer ondersteuningsaanbod komen op basis van de lessen die er werden getrokken uit de voorbije fusies. Het is ook belangrijk om snel te starten: hoe sneller de start, hoe meer kans op fusies. De minister is dankbaar dat het taboe rond fusies intussen weggevallen is. Op veel plaatsen wordt vandaag gediscussieerd of men ook een fusie moet overwegen.

Alle ondersteuningsmaatregelen worden opgenomen in een kadernota waarmee de minister zo snel mogelijk naar het parlement wil komen. De besturen zullen dus niet moeten afwachten, maar zullen sneller op de hoogte zijn van wat een fusie, de stimulansen en de ondersteuning inhouden. Er wordt een aanmoedigingstraject uitgebouwd dat inzet op communicatie en het delen van de praktijklessen uit de pioniersbesturen. Van onderuit werken betekent wel dat er nog even de tijd wordt genomen om te luisteren, ook naar de besturen die ondertussen de fusie hebben gerealiseerd.

Een streefcijfer voor het aantal fusies vooropstellen, vindt de minister niet verstandig. Dat zou haaks staan op het respect dat de minister betoont voor de lokale autonomie. Uiteraard hoopt hij wel dat de nodige fusies zullen plaatsvinden de komende jaren. Hij geeft dan de voorkeur aan 'goede' fusies, liever dan fusies waarbij men met lelijke eendjes achterblijft.

Fusiekader

Op basis van welke criteria kan de Vlaamse Regering alsnog een voorstel tot fusie afwijzen? Dit is een terechte vraag maar de minister zegt dat de Vlaamse Regering niet van zo'n logica uitgaat. Hij wil eerst lokaal gaan luisteren bij de besturen en bij de burgemeesters. Op basis daarvan, dus van onderuit, kan men komen tot een richtinggevend afwegingskader met criteria die de lokale besturen kunnen helpen om een goed afgewogen en motiveerde keuze te maken.

Het Nederlandse kader voor fusies kan daarbij inspiratie bieden. Het definieert volgende beoordelingselementen: draagvlak (lokaal, bestuurlijk, regionaal en maatschappelijk), interne samenhang (dorps- en kernenbeleid), bestuurskracht, evenwichtige regionale verhoudingen en duurzaamheid. Het afwegingskader (de beoordelingscriteria) zal worden opgenomen in een kadernota die in de loop van 2020 wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

3.3. Paritaire commissie decentralisatie

De minister is van plan om de commissie decentralisatie opnieuw op te starten. Het hele regeerakkoord ademt vertrouwen uit in de lokale besturen en men wil ook meer autonomie en bevoegdheden geven. De commissie decentralisatie kan daarvoor een stimulans zijn. Het is niet de bedoeling om een grote allesomvattende (kerntaken)oefening te organiseren maar wel om op een pragmatische manier te bekijken waar de grootste noden zich situeren, waar men quick wins kan realiseren en waar er op het terrein nieuwe concrete stappen kunnen worden gezet. De minister heeft een aantal ideeën in dat verband maar hij wil niet met de fanfare voorop op jacht gaan.

In de mate dat er een aantal fusies tot stand komen, zal dit helpen om de decentralisatie van taken verder te zetten. Te vaak botst decentralisatie op een gebrek aan bestuurskracht bij de lokale besturen. Regiovorming en fusies kunnen helpen om het draagvlak voor een doorgedreven decentralisatie te versterken.

Wat de provincies betreft, blijft de minister bestuurlijke rust prediken. Dat betekent respect voor de provinciale bevoegdheden maar geen uitbreiding ervan noch betrokkenheid bij de commissie decentralisatie.

3.4. Erkenning erediensten

De minister kondigt een aanpassing aan van het decreet inzake de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen waarbij vertrokken wordt van het rapport van Rik Torfs over het 'onderzoek naar de adequaatheid van de erkenningscriteria voor lokale kerk- en geloofsgemeenschappen in het Vlaamse Gewest én naar de handhaving van deze criteria en andere administratieve verplichtingen door de lokale kerk- en geloofsgemeenschappen'. Het is de ambitie om relatief snel met de decreetswijziging naar het parlement te komen.

De wachtperiode van vier jaar zal enkel gelden ten aanzien van nieuwe erkenningsaanvragen. De reeds erkende lokale geloofsgemeenschappen (op 28 november 2019 zijn er dat 1738) zullen een jaar de tijd krijgen om zich te conformeren aan de nieuwe regelgeving (verkorte wachtperiode). In de mate dat zij zich conformeren, zal de erkenning bevestigd worden.

De lokale geloofsgemeenschappen die vóór 1 juli 2019 een aanvraagdossier hebben ingediend doorlopen eveneens een wachtperiode van een jaar. Het betreft 47 hangende aanvraagdossiers die in aanmerking komen voor deze verkorte wachtperiode. Er zal dan geoordeeld worden om ze al dan niet te erkennen. Dit betekent dus dat er in deze bestuursperiode wel degelijk nieuwe lokale gemeenschappen kunnen worden erkend, weliswaar op basis van de nieuwe regelgeving.

Geloofsgemeenschappen die een aanvraag hebben gedaan na 1 juli 2019 vallen onder een wachtperiode van vier jaar. Zodra het decreet goedgekeurd is, start deze periode. Gedurende die vier jaar zal men niet stilzitten. De minister ziet dit als een soort begeleidingsperiode. Jaarlijks zal een rapport worden opgemaakt over de vraag of de geloofsgemeenschap op het goede spoor zit om na vier jaar een erkenning te krijgen. Het rapport vermeldt ook de zaken die moeten bijgestuurd worden om op dat juiste spoor te geraken, bijvoorbeeld inzake de boekhouding, de wijze van financiering enzovoort. De geloofsgemeenschappen blijven gedurende die vier jaar dus niet in het ongewisse. Jaar na jaar kunnen ze op basis van het genoemde rapport vaststellen of ze al dan niet goed bezig zijn.

Er zal een informatiecel worden opgericht die reeds bestaande informatie (bij OCAD, LIVC, politiediensten) aanvult met eigen informatie om een zo objectief mogelijke beeld te vormen van de werking van de verschillende geloofsgemeenschappen. Dat

biedt voordelen in twee richtingen. Als er discussie ontstaat over het al dan niet beantwoorden van de geloofsgemeenschap aan de spelregels, zal men beschikken over correcte informatie, om sanctionerend dan wel beschermend op te treden.

3.5. Herbestemming kerkgebouwen

Kerkgebouwen die geen functie meer hebben als eredienstgebouw zo maar verder financieren, lijkt de minister niet evident. Maar tegelijk mag men ze ook niet laten verkommeren tot stads- of dorpskankers. Er moet op een verstandige en zinvolle manier mee worden omgesprongen want de gebouwen liggen vaak op zeer interessante plaatsen in de stad of gemeente.

Men moet op deze mogelijkheden voor kernvernieuwing en -verbetering inzetten. Het belang van neven- en herbestemming is de kern van het betoog van de minister. Hij geeft in dat verband een aantal herbestemmingen van kerkgebouwen in Mechelen als voorbeeld. Met wat creativiteit en goodwill langs de twee kanten is er heel wat mogelijk.

Het is te vroeg om nu al te komen met concrete stimuli voor het lokaal beleid rond herbestemming en nevenbestemming van eredienstgebouwen. De minister bevoegd voor Onroerend Erfgoed houdt zich ook bezig met de neven- en herbestemming van (beschermde) eredienstgebouwen. De minister is bevoegd voor niet-beschermde kerken en hij zal met zijn collega samenwerken om een goed beleid op poten te zetten. De minister gaat inzetten op het kerkenbeleidsplan dat het resultaat moet zijn van een overleg tussen gemeente en eredienst. Hij wil ook het bestemmingspotentieel van de niet-gebruikte kerken in kaart brengen.

3.6. Lokaal personeelsbeleid

Aantrekkelijke werkgever

De lokale besturen hebben sterke medewerkers nodig. Daar ligt een grote verantwoordelijkheid voor het lokaal bestuur. Vandaag zijn die sterke medewerkers aanwezig maar de arbeidsmarkt blijft moeilijker en moeilijker evolueren en dus moet er sterk worden ingezet op een modern personeelsbeleid met een sterke employer branding. De troeven zijn de arbeidscultuur, de arbeidsorganisatie, de taakinhoud en de werkzekerheid.

Mensen worden vandaag eerder gedreven door maatschappelijke doelstellingen en een persoonlijk engagement. Ook in de privésector is het puur behalen van winst en profit iets waar de jonge generatie op afhaakt. Dat kan een troef zijn voor de publieke sector.

De Vlaamse Regering kan enkel voor arbeidsvoorwaarden zorgen via het minimaal kader van de rechtspositieregeling. Een herziening van dit kader staat op de agenda. Hieromtrent wil men goed samenwerken met de VVSG en de vakbonden. Dit jaar hebben de vakbonden samen met VVSG reeds een tweedaagse georganiseerd om samen met belangrijke experten de uitdagingen in kaart te brengen. De minister wil deze resultaten samen met hen bespreken om vervolgens met hen te kiezen voor de juiste koers voor de volgende vijf jaar. Daarbij zal zeker een mogelijkheid tot diversifiëring op basis van de noden van het bestuur worden opgenomen. Er moet bijvoorbeeld een sneller rekruteringsproces met minder obstakels mogelijk zijn. Dit is nodig om de juiste mensen te kunnen aantrekken.

Contractueel versus statutair

De minister is op deze kwestie reeds ingegaan bij de bespreking van de beleidsnota Hr-beleid en Audit Vlaanderen. De regelgeving voor de lokale besturen staat al

(iets) verder. In de lokale overheid hebben de contractuelen en statutairen eenzelfde rechtspositieregeling. De verschillen die er nog bestaan zijn dan weer gelijklopend met die op het niveau van de Vlaamse overheid. Het is de bedoeling om naar vergelijkbare oplossingen te zoeken, dit na raadpleging van het werkveld en met respect voor het sociaal overleg.

Uitzendarbeid

De minister beschikt ter zake niet over cijfers want het is geen meldingsplichtige activiteit. Hij zal het gebruik ervan wel ondersteunen. Dit zal gebeuren via een model van raadsbeslissing en er zal met de minister van Werk worden overlegd over mogelijke stimulansen.

3.7. Statuut van de mandataris

Een goed statuut is van belang om voldoende gemotiveerde en geschikte mensen aan te trekken. Tijdens de vorige zittingsperiode werden reeds belangrijke inspanningen geleverd. De minister verwijst naar het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2018 houdende het statuut van de lokale mandataris. Dat besluit bundelde vier besluiten en voorzag ook in een aantal nieuwe regels. Het recht op politiek verlof werd ook aangepast. De minister wil wel een evaluatie doorvoeren, zonder evenwel nu reeds een nieuwe aanpassing aan te kondigen.

Buiten het statuut zijn er nog andere methoden om de lokale mandatarissen te ondersteunen. De minister denkt daarbij aan het creëren van meer transparantie op wat zich bovenlokaal afspeelt of aan de verbetering van de leesbaarheid van de BBC.

3.8. Schrapping economisch niet-actieve EU-burgers

Als men als EU-burger meer dan drie maanden wil verblijven in een lidstaat, dan moet men zich bij de gemeente registreren als werkende, werkzoekende of student of kunnen voorzien in eigen bestaansmiddelen. Als men daaraan de eerste vijf jaar niet voldoet, dan trekt de federale Dienst Vreemdelingenzaken de verblijfsvergunning in. DVZ geeft dan het bevel het grondgebied te verlaten en de gemeente moet de betrokkene uit de bevolkingsregisters schrappen. Indien die schrapping niet gebeurt, bouwt men daar op basis van vigerende rechtspraak rechten mee op.

Eigenlijk wordt met de schrapping dus gewoon de wet toegepast. Vandaag gebeurt dat niet in alle gemeenten even accuraat. Het is voor de geloofwaardigheid van de rechtstaat van belang dat de gemeenten daar op een juiste en efficiënte manier mee omspringen. De minister wil de gemeenten daarover beter informeren. Vaak is de niet-schrapping geen gevolg van een politieke stellingname maar wel van het feit dat men de ingewikkelde regelgeving niet volledig in de vingers heeft.

3.9. Gouverneurs

Nieuwe rol

Gouverneurs vervullen als commissaris van de Vlaamse en de Federale Regering een brugfunctie. Zij nemen nu al een coördinerende en bemiddelende rol op bij complexe projecten. Zij zorgen er ook voor om lokale besturen en Vlaamse overheidsdiensten bij besluitvormingsprocessen samen te brengen om tot oplossingen te komen. Soms is het nodig om tussen de betrokken Vlaamse overheidsdiensten zelf te coördineren. Lokaal heeft men immers vaak de indruk dat die diensten verkokerd optreden, bijvoorbeeld als ze worden geconfronteerd met tegenstrijdige adviezen. De gouverneur kan dan een rol als facilitator of bemiddelaar opnemen en de minister zal hen waar mogelijk aanmoedigen en ondersteunen in de uitoefening van die rol. Verder zal worden bekeken hoe de gouverneurs vanuit die rol ook kunnen helpen bij fusies en regiovorming.

Aanstelling gouverneurs

Het gaat om een complex dossier, ook vanuit juridisch perspectief. De minister is zich het dossier aan het eigen maken en onderzoekt grondig de verschillende pistes. Hij hoopt in de Vlaamse Regering snel maar niet overhaast tot een gedragen beslissing te komen.

3.10. Verkiezingen, democratie en participatie

Afschaffing opkomstplicht

Enkele commissieleden hebben hun bezorgdheid geuit over de afschaffing van de opkomstplicht. Ze waarschuwden voor het gevaar dat er dan minder mensen komen stemmen. De minister doet opmerken dat ons land een van de weinige landen is waar de opkomstplicht nog bestaat. Hij vindt dat stemmen een burgerplicht is maar niet iets dat men bij wet en met strafsancties moet afdwingen. Als men weet dat meer dan 10% van de mensen niet komt stemmen, kan men zich afvragen of dat wel realistisch is.

De vraag die zich stelt is hoe de partijen campagne zullen voeren eens de opkomstplicht is afgeschaft. Nu probeert men de kiezer, waarvan men weet dat die moét gaan stemmen, te overtuigen om voor de eigen partij te stemmen. Na de afschaffing van de opkomstplicht zal het erop aankomen de mensen te overtuigen en te motiveren naar de stembus te gaan. Men zal het belang van het stemmen in de verf moeten zetten en daarrond een discours ontwikkelen. Dat zal de legitimiteit van het democratische proces en de stembusgang net versterken. Het is goed dat daarmee op het lokale niveau wordt gestart. Het is immers het niveau dat het dichtst bij de burger staat en waar die burger het meeste vertrouwen in heeft. Op dat niveau zijn er ook de meeste kandidaten per 1000 inwoners en is het rechtstreeks contact met de kiezer het meest aanwezig. Dat maakt het lokale niveau geschikt om mensen te motiveren naar de stembus te gaan.

Wat houdt de afschaffing concreet in?

De afschaffing van de opkomstplicht op het lokale niveau impliceert de wijziging van twee kiesdecreten, namelijk het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 en het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012. De deadline is uiterlijk oktober 2023 maar het is wel de bedoeling om het regelgevend proces vroeger op te starten.

Draagwijdte afschaffing lijststem

De minister ziet twee mogelijkheden die hij met de hulp van de administratie eerst grondig in beeld wil brengen, om vervolgens met een voorstel naar de Vlaamse Regering te gaan. Een eerste mogelijkheid is dat men de keuze voor een lijststem effectief onmogelijk maakt, waardoor men enkel nog voor een kandidaat zal kunnen stemmen. Een tweede mogelijkheid is de lijststem te behouden maar die enkel te laten doorwegen voor het bepalen van het aantal zetels die elke lijst krijgt. Het effect op wie verkozen is, wordt dan weggenomen.

Stemrecht vanaf zestien

Het stemrecht voor zestienjarigen staat niet in het regeerakkoord of de beleidsnota. Op democratisch vlak staan in het regeerakkoord wel voldoende andere stappen vooruit waar de minister zeer enthousiast over is: de afschaffing van de lijststem, de afschaffing van de opkomstplicht, een nieuw systeem voor de aanduiding van de burgemeester enzovoort. Maar over stemrecht voor jongeren vanaf zestien bestond geen consensus. Rome is ook niet op een dag gebouwd.

Nieuwe vormen van inspraak en participatie en right to challenge

De minister zegt dat het te vroeg is om dit nu al concreet in te vullen. ABB start in 2020 twee initiatieven op die gericht zijn op het samenbrengen van de nodige conceptuele, theoretische en praktische kennis over lokale representatieve én participatieve democratie. Een eerste stap is om in de schoot van de VVSG een lerend netwerk lokale burgerparticipatie gedurende drie jaar te subsidiëren. Bedoeling is om de goede praktijken in de verf te zetten en te leren van elkaar. Verder wordt er een internationaal vergelijkend academisch onderzoek opgestart over evoluties, uitdagingen en innovaties in lokale representatieve democratie. Op heel veel plaatsen zijn er interessante oefeningen bezig inzake burgerparticipatie. Sommigen mislukken maar ook daar kan men uit leren.

Het 'right to challenge' zit vervat in het academisch onderzoek en experimenten zullen uitgetest worden in het lerend netwerk. Deze specifieke vorm is sterk uitgebouwd in de gemeente Utrecht. Ook hier zal men uit leren. Het ontstaan van deze methodiek komt uit het Verenigd Koninkrijk maar was hier een minder groot succes. Maar het kan ook nuttig zijn te leren uit de ervaringen waar het 'right to challenge' niet van de grond is gekomen. Dit zal voldoende stof opleveren om te komen tot een instrument dat structureel kan worden verankerd binnen de lokale besturen en misschien ook model kan staan voor de Vlaamse overheid binnen vijf jaar.

Constructieve motie van wantrouwen

De minister noemt de constructieve motie van wantrouwen een zeer ingrijpend instrument, dat met de nodige omzichtigheid dient te worden gehanteerd. Daarom is het de bedoeling er beperkende voorwaarden aan te koppelen die garanties inzake stabiliteit moeten bieden. Het eerste jaar van de bestuursperiode wordt daarom geen constructieve motie van wantrouwen aanvaard. Ook vanaf een jaar voor de verkiezingen is een motie niet mogelijk. In de tussenliggende periode is het wel mogelijk maar een fractie dient zich met twee derde van de leden achter de motie te scharen. Dit moet een rem betekenen voor mensen die al te gemakkelijk van de ene naar de andere politieke formatie zwerven. De minister denkt dat op die manier onbestuurbaarheid kan worden vermeden.

Het toezicht op een ingediende motie zal zich beperken tot de controle of de decretale voorwaarden zijn nageleefd. Tucht staat in se los van een motie. Als de onderliggende reden van een motie tuchtrechtelijke feiten betreft, kan tucht volgen omwille van die feiten maar niet omwille van de motie.

Organisatie verkiezingen 2024

Het huidig digitaal stemsysteem komt voort uit een studie uit 2007 van een consortium van zeven Belgische universiteiten en een overheidsopdracht die in 2012 gegund werd voor vijftien jaar. De termijn loopt ten einde in 2027. Het huidige systeem wordt een laatste maal gebruikt bij de verkiezingen van oktober 2024. Met het oog op die verkiezingen is het niet opportuun nog nieuwe stemapparatuur van de bestaande generatie aan te kopen. Een uitbreiding van het elektronisch stemmen naar de verkiezingen van 2024 toe is bijgevolg niet aan de orde.

3.11. BBC en financiering lokale besturen

Responsabiliseringsbijdrage

Er werd gevraagd in welke mate zal worden tegemoetgekomen aan de opmerkingen van de Raad van State betreffende de responsabiliseringsbijdrage, meer bepaald dat het om een federale bevoegdheid zou gaan. De minister denkt hierop een

consistent antwoord te hebben, in die zin dat het gaat om een objectief criterium dat wordt gehanteerd om gemeenten een financiële hefboom te geven om meer te investeren. Het is zeker niet de bedoeling om op het terrein van de federale overheid te treden.

Gemeentefonds

Hoewel een evaluatie van het Gemeentefonds niet gepland is, acht de minister het misschien wel raadzaam om een evaluatie in de loop van deze zittingsperiode op te starten. Het Gemeentefonds is een huis met vele kamers en bijgebouwen geworden. Bij een hervorming mag echter niemand verliezen. De lat gelijktrekken, dreigt veel geld te kosten omdat niemand minder wil dan wat men nu heeft. Daarvoor ontbreken momenteel de middelen.

BBC – analyse meerjarenplanning

De minister plant zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve analyse van de meerjarenplannen 2020-2025. De kwalitatieve analyse zal nagaan of de plannen leesbaar zijn voor raadsleden, of alle informatie, ook over de financiële risico's, erin staat, of andere organisaties zoals politiezones, zorgbedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden er een plaats in hebben.

De kwantitatieve analyse heeft betrekking op de evolutie van de belangrijkste uitgaven en ontvangsten, het financiële evenwicht, een vergelijking met het meerjarenplan 2014-2019 en de realisatiegraad. De minister zegt te beseffen dat lokale besturen vaak niet zelf verantwoordelijk zijn voor het niet-realiseren van plannen. De meerjarenplannen zullen op de website van ABB staan zodat iedereen analyses kan maken. Terloops looft hij de vele data op en analysemogelijkheden van die website. De minister plant de lokale besturen ook te ondersteunen en te coachen bij de voorbereiding, de opmaak en de evaluatie van de meerjarenplannen.

3.12. Wijkverbeteringscontracten

Wijkverbeteringscontracten zijn bedoeld om kwetsbare wijken vanuit een integrale benadering te versterken: leefbaarheid, woonkwaliteit, veiligheid, onderwijs, netheid enzovoort. De contracten zullen zachte en kordate maatregelen in handen van het lokale bestuur leggen. De minister heeft wat tijd nodig om, samen met de administratie, een goed instrument uit te werken. Dergelijke regelluwe zone instellen is decretaal niet zo eenvoudig. De minister gelooft sterk in het concept en herinnert eraan dat het Sociaal Impulsfonds een vergelijkbaar instrument was. Het is nog te vroeg om te antwoorden op de vraag of er zal gewerkt worden met een jury.

3.13. Stedenbeleid

Investeringsfonds

In het Vlaams fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen zit in 2020 ongeveer 30,7 miljoen euro. Het doel blijft het ondersteunen van investeringen in steden en plattelandsgemeenten. De verdeling van de middelen is decretaal vastgelegd voor drie lijnen: grootstedenbeleid, stadsvernieuwingsprojecten, vijftig plattelandsgemeenten. De minister zal de verdeling vooralsnog aanhouden, maar staat open voor evaluatie. In 2020 komen er nieuwe oproepen voor stadsvernieuwingssubsidies: momenteel wordt beraadslaagd over het thema en de accenten.

Smart cities

Het Smart Flandersprogramma heeft zich de vorige regeerperiode vooral gericht op de dertien centrumsteden en de VGC. Dat is de juiste focus wegens hun bestuurskracht en volume, maar het zou fout zijn om de kennis niet verder te verspreiden. De minister zal een vervolg opzetten om ook de andere steden en gemeenten te bereiken en te betrekken. Hij zal daar het Kenniscentrum Vlaamse Steden en de VVSG nauw bij betrekken.

3.14. Audit Vlaanderen

De resultaten van de lokale audits gebruiken, is in de eerste plaats aan het bestuur zelf. De audits zijn daarnaast een controlehulpmiddel voor de raadsleden. Het is zaak een debat te voeren over grotere transparantie. De minister wil de openbaarheid van de auditrapporten onderzoeken.

Hoe kan men het gebruik verhogen bij de lokale besturen? De Vlaamse overheid zal nagaan of de jaarlijkse opvolging van aanbevelingen en de rapportering daarover aan management, burgemeester en raad goed verlopen. Daarnaast zal ze globale rapporten publiceren, goede praktijken delen, workshops en toelichtingen over knelpunten organiseren en zelfevaluatie-instrumenten aanbieden. Voorts is een goede wisselwerking tussen Audit Vlaanderen en het ABB nodig met respect voor elkaars autonomie en rol. De circulaire zal worden geactualiseerd. Bij besturen waar grote problemen worden vastgesteld, zal er een verscherpt toezicht ingesteld worden.

3.15. Radicalisering

De vorige Vlaamse Regering en de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering hebben tijdens de vorige zittingsperiode al heel wat werk verricht. Daaruit is een gedegen actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisatie voortgevloeid. Er is een centraal aanspreekpunt bij ABB, maar ook in andere beleidsdomeinen zijn er aanspreekpunten. Er is voorts een goede afstemming tussen lokale partners en federale besturen. In verschillende sectoren zijn er initiatieven genomen zoals het Netwerk Islamexperten met coördinator Khalid Benhaddou of het aanspreekpunt radicalisering op het departement Onderwijs. Het Vlaams Vredesinstituut is bezig met een evaluatieonderzoek dat afgerond zal zijn begin 2020. De minister zal met de minister van Justitie Zuhal Demir nagaan hoe ze samen de coördinerende rol kunnen opnemen. Ook de minister van Onderwijs heeft een belangrijke rol.

Er duiken nieuwe vormen van extremisme op. De Veiligheid van de Staat en OCAD hebben de Vlaamse overheid hierover al gebrieft. Er wordt overwogen om de commissie in kwestie opnieuw op te richten. Het is niet aan de minister om daarover te oordelen maar persoonlijk is hij daar wel een voorstander van. Gewelddadige radicalisering blijft immers een grote maatschappelijke uitdaging. Men moet kijken of de bestaande instrumenten verder ontwikkeld kunnen worden. De bekende mechanismen achter het religieus extremisme zullen waarschijnlijk gelijklopend zijn aan die van de nieuwe vormen van extremisme. Dat maakt dat er niet van nul moet begonnen worden.

3.16. Artikel 60, §6, OCMW-wet

Artikel 60, §6, van de OCMW-wet regelt de oprichting van sociale diensten door het OCMW. Het stelt als voorwaarde dat de noodzaak daarvan, inclusief de financiële haalbaarheid, moet worden aangetoond. Volgens de Raad van State kan het stopzetten van dergelijke dienst, of de overdracht ervan op een ander instantie, openbaar of privé, niet, tenzij kan worden aangetoond dat er geen behoefte meer

is aan die dienst. Dat is in de praktijk natuurlijk vaak niet het geval. Dat zorgt bij een aantal lokale besturen voor problemen omdat ze keuzes willen maken, bijvoorbeeld om bepaalde taken te privatiseren, te stoppen of over te hevelen naar anderen. Het betreft een oud zeer dat de regering wel wil aanpakken, maar het betreft een federale materie. Eens er een Federale Regering is, zal de minister haar vragen de lokale besturen zelf te laten oordelen welke taken ze al dan niet verrichten. Ten tweede zal de Vlaamse overheid zelf creatief nadenken hoe men de lokale besturen kan helpen hun beleidsinzichten op het terrein vertaald te krijgen.

4. Replieken van de commissieleden

Nadia Sminate vraagt verduidelijking over de wachtperiode van vier jaar inzake de erkenning van geloofsgemeenschappen. Wanneer start die periode precies? Wat is de wachttijd voor dossiers die reeds lopende zijn? Voorts wil ze weten wanneer de nieuwe informatiedienst er zal zijn. Die moet zorgen voor de begeleiding van de geloofsgemeenschap maar zal ook aan controle doen. Voor de spreker is het essentieel dat dit zo snel mogelijk kan gebeuren. Er komt een rapport over de nieuwe aanvragen, maar er zou ook een jaarlijkse evaluatie worden voorzien van de geloofsgemeenschappen die een aanvraag tot erkenning hebben ingediend. Geldt dit enkel voor de 47 ingediende aanvragen of ook voor de bestaande reeds erkende geloofsgemeenschappen?

Kurt De Loor stelt vast dat de minister al veel geluisterd en overlegd heeft en van plan is om dat nog heel veel te doen. Daadkrachtig optreden is echter ook nodig, niet in het minst voor de broodnodige regiovorming. Een coördinerende instantie moet de zaak laten vooruitgaan. Het is goed dat de gouverneur erbij betrokken wordt, maar sp.a blijft bezorgd over een eventueel democratisch deficit. Wat is de timing inzake regiovorming tot het einde van de regeerperiode?

De minister zal de commissie decentralisatie nieuw leven inblazen. Het is vreemd dat de provincies daar niet bij betrokken worden, zeker waar het gaat over grondgebonden bevoegdheden. Wat is daarvan de reden? De spreker vraagt dat de minister met een open geest het gesprek met de provincies zou aangaan. Voorts informeert hij hoe de minister zijn collega-ministers die inzake decentralisatie onvoldoende daadkracht tentoonspreiden, zal aanpakken?

Het klopt dat het taboe voor fusies weggenomen is, maar het blijft in de praktijk een emotioneel geladen kwestie. Meer bestuurskracht zou het uitgangspunt moeten zijn. De minister wil liever goede dan foute fusies. Hoe zal hij die foute fusies voorkomen? De fusies worden volgens het regeerakkoord en de beleidsnota voorgelegd aan de Vlaamse Regering die al dan niet een decretaal initiatief kan nemen. De minister maakt dat evenwel niet concreet, hij verwijst enkel naar een afwegingskader. Dat is eigenlijk gewoon een checklist voor de gemeenten zelf. Op welke criteria zal de Vlaamse Regering zich baseren om al dan niet over te gaan tot een decretaal initiatief dat uitmond in een fusie? Dat Vlaanderen en de federale overheid opnieuw een impactanalyse zullen maken om te beoordelen of een en ander fusievriendelijk is, is een goede zaak. Alleen is die federale impactanalyse vorige regeerperiode niet echt goed verlopen. Hoe zal de minister voor een vlotter verloop zorgen? Kurt De Loor blijft het jammer vinden dat de ambities inzake fusies laag blijven en dat de foute fusies op geen enkele manier voorkomen worden.

Het initiatiefrecht van veertien dagen voor de lijsttrekker van de grootste partij in de formatie is geen sluitend systeem. In sommige gevallen kan het resultaat haaks staan op het doel van de maatregel. Hij hoopt dat de minister zich daarvan bewust is en eventueel nog aanpassingen kan doen.

Toen de spreker hoorde dat Bart Somers minister van Binnenlands Bestuur werd, dacht hij dat het stemrecht op zestien jaar binnen was. Niet dus, maar sp.a zal

daarvoor blijven pleiten. De spreker denkt dat er wel degelijk een meerderheid in de coalitie voor was, maar allicht geen consensus. Sp.a is bereid een wisselmeerderheid te leveren.

De afschaffing van de opkomstplicht zal ervoor zorgen dat er minder mensen aan de lokale democratie participeren, het tegenovergestelde van wat de minister wil. De spreker vreest dat lager opgeleiden, jongeren en mensen met een lager inkomen, niet meer zullen stemmen, waardoor de politieke interesse voor hen zal verminderen. Sp.a blijft vandaar aandringen om die maatregel niet te nemen. Het zal ook verwarrend zijn dat er voor de lokale besturen, die het dichtst bij de kiezer staan, geen opkomstplicht meer geldt, terwijl dat voor de andere niveaus wel het geval zal zijn. Dat zal de indruk wekken dat de lokale raden een minder belangrijk democratisch niveau zijn.

Het zou goed zijn om het Gemeentefonds op orde te stellen, maar de minister is bijzonder voorzichtig in zijn formulering over de evaluatie. Inzake audit zijn het in de praktijk vooral de meest bestuurskrachtige gemeenten die ermee aan de slag gaan, terwijl het precies de andere gemeenten zijn die dit het meest nodig hebben.

Tijdens de vorige regeerperiode was er een oproep voor bestuurskrachtondersteuning. Uiteindelijk werden daarvoor zeventien gemeenten geselecteerd. Het waren opnieuw de meest gemotiveerde gemeenten die erop intekenden maar niet de gemeenten die de ondersteuning het meest konden gebruiken. Zal de minister opnieuw zo'n oproep lanceren?

Tot slot vindt de spreker het jammer dat de minister niet meer gebruikmaakt van de sterkte en kennis van de provincies. Verder vraagt hij of de objectieve aanstellingsprocedure voor gouverneurs behouden blijft.

Jeremie Vaneeckhout beaamt dat de regiovorming een complexe aangelegenheid is. De minister klinkt nu wel minder ambitieus dan vorige week. Het lijkt alsof het de komende vijf jaar bij de gebiedsafbakening zal blijven. De minister zegt zelfs dat er ook kleinere samenwerkingsverbanden kunnen functioneren, zolang ze maar binnen de geografische afbakening blijven. Komt er dan naast de bestaande structuren niet gewoon nog een extra niveau? Voor Groen is het de bedoeling om op middellange termijn nog maar één tussenniveau te hebben, dat democratisch verkozen is en niet alleen de provincies vervangt maar ook het kluwen aan ondoorzichtige, ondemocratische en vaak inefficiënte intercommunale tussenstructuren allerhande. De spreker vraagt snel een duidelijker visie op wat het eindresultaat moet zijn. Heel wat regio's zijn bezig met de installatie van de eerstelijnszones in de welzijns- en zorgsector, maar de combinatie met bestaande structuren is niet evident. Ook bij de regiovorming is het belangrijk te weten wat er met de bestaande structuren zal gebeuren. De opstartfase vergt geld en personeelsleden. Hoe zal de minister daarvoor zorgen?

Groen is voor fusies als die lokaal gedragen worden en een versterking van de bestuurskracht tot gevolg hebben. Voorbeelden uit het buitenland tonen een genuanceerd verhaal. Zo leerde de VVSG in Noorwegen dat grotere besturen niet altijd bestuurskrachtiger zijn. Zijn er al gemeenten die hebben laten merken dat ze een fusie overwegen?

De commissie decentralisatie linkt de spreker aan de werk- en taaklast van gemeenten. De stijging van de middelen voor de lokale besturen staat niet in verhouding tot de stijging van hun werklast. Ook uit het advies van de SERV over de beleidsnota blijkt die zorg. De raad vraagt een objectieve monitoring van de werklast van de gemeenten en de middelen van het Gemeentefonds. Zal de minister dat doen? Zo ja, op welke manier? Misschien kan die oefening ook passen in de evaluatie van het Gemeentefonds en ideeën geven over een andere benadering.

Het is waar dat schaven aan het fonds ingrijpende gevolgen kan hebben, maar nagaan wat de objectieve maatstaven zijn voor de behoeften van elke gemeente kan een eerste stap zijn. Nu is er een eenheidsbenadering terwijl een benadering op maat nodig is.

Het Eredienstendecreet zal worden aangepast. De reeds erkende lokale geloofsgemeenschappen krijgen een jaar de tijd om zich te conformeren. De 47 geloofsgemeenschappen die reeds een aanvraag tot erkenning hebben ingediend, hebben ook een jaar om zich aan de nieuwe regels te conformeren. Wie op dat ogenblik voldoet, wordt erkend. Voor nieuwe aanvragen zou een vierjarig coachingtraject gelden, waarbij de geloofsgemeenschap begeleid wordt om aan de regels te voldoen. Groen prefereert een flexibeler systeem met een jaarlijks erkenningsmoment, al kan de coaching nog altijd gedurende vier jaar lopen. Wie de regelgeving niet naleeft, kan immers op elk moment gestraft worden. Anders worden de erediensten gedwongen om vier jaar lang elders dan bij de overheid middelen te zoeken.

De spreker heeft een amendement ingediend op het programmadecreet, meer bepaald met betrekking tot het Openruimtefonds. Per dag worden er tussen de tien en de veertien voetbalvelden open ruimte bebouwd of verhard. De VMM zei nog geen jaar geleden dat de kostprijs voor het Vlaamse rioleringsstelsel de komende tien jaar 9,3 miljard euro zal bedragen. VITO heeft berekend dat het huidige ruimtebeslag 1,7 miljard euro extra kost. Het gaat dus om gigantische kosten voor zowel de lokale besturen als de Vlaamse overheid. Het is ook vanuit financieel oogpunt nodig de open ruimte zoveel mogelijk te vrijwaren. Het amendement wil er vandaar voor zorgen dat de middelen van het Openruimtefonds aangewend worden voor een zorgvuldig ruimtegebruik en voor de vrijwaring en de inrichting van open ruimte.

De Raad van State had problemen met de motivering inzake de responsabiliseringsbijdrage. De minister weerlegt dat. Verwacht hij klachten van besturen die vanuit die pot minder krijgen? Hoe zal hij daarmee omgaan? Dreigt hij niet de financiering van de lokale besturen op de helling te zetten als de verdeling aangevochten wordt?

De minister is enthousiast over de investeringsplannen van de lokale besturen en wervende communicatie is zeker nodig. Dat triomfalisme stoot echter tegen de borst gezien de financiële toestand van vele gemeenten in samenhang met de keuzes die moeten worden gemaakt. De spreker is benieuwd waar en waarop bespaard zal worden om een en ander toch mogelijk te maken. Op welke manier zal de minister de meerjarenplannen van de lokale besturen monitoren? Zal dit op een zowel kwantitatieve als kwalitatieve manier gebeuren? De informatie die daaruit voortkomt kan ook van belang zijn voor de evaluatie van het Gemeentefonds.

Vlaanderen telt ongeveer 1800 parochiekerken. Ziet de minister mogelijkheden om extra middelen in de wacht te slepen, bijvoorbeeld bij Europa, voor de herbestemming van parochiekeren? De meeste zijn geen geklasseerd erfgoed en ze kunnen niet allemaal omgevormd worden tot hotel of tentoonstellingsruimte. Ze zijn een budgettaire molensteen voor de lokale besturen. Hoe langer ze leegstaan, hoe groter de kosten worden. Klopt het dat er ook kerken zullen worden afgebroken?

Jeremie Vaneeckhout is het ermee eens dat er al enkele stappen gezet zijn voor het statuut van de mandatarissen en kijkt uit naar de evaluatie van de impact ervan.

Voorts vindt hij het argument van de minister dat hij zich nog in het delicate dossier moet inwerken, niet meer opgaat voor de aanstelling van de provinciegouverneur in Oost-Vlaanderen. Er was een duidelijke procedure maar die heeft om de gekende redenen nog altijd niet geleid tot een beslissing. Deze situatie kan niet

blijven aanslepen. Ofwel wordt de objectieve procedure losgelaten, ofwel wordt die gewoon toegepast. Spelletjes als deze doen mensen hun geloof in de politiek verliezen. Kan de minister duidelijkheid verschaffen over de aanstellingsprocedure voor de gouverneurs?

De spreker vindt het een gemiste kans dat er geen lokaal stemrecht vanaf zestien jaar komt. Een tegenargument dat vroeger werd aangehaald, was dat men anders een opkomstplicht vanaf achttien jaar zou kennen en een stemrecht vanaf zestien jaar. Dat argument geldt echter niet meer nu de opkomstplicht wordt afgeschaft.

Internationaal onderzoek toont aan dat het geloof in de democratie niet beter is in landen zonder opkomstplicht, zelfs integendeel. De verkiezingsuitslag weerspiegelt er immers maar de mening van 40 tot 50% van de kiesgerechtigden, terwijl dat in Vlaanderen nu nog 90% is. Groen heeft overigens altijd een positieve verkiezingscampagne gevoerd, dat zal niet veranderen als de opkomstplicht sneuvelt. Hopelijk geldt dat ook voor de andere partijen. Het is evenwel tegenstrijdig dat politici die de mond vol hebben van rechten en plichten, deze belangrijke burgerplicht afschaffen.

Brecht Warnez vraagt de juiste bedragen per financieringsstroom uit het Vlaams fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen en het Fonds Stadvernieuwingsprojecten.

Afwegingscriteria voor fusies van gemeenten naar Nederlands model lijken hem in tegenspraak met de autonomie van de gemeenten en het van onderuit laten groeien van dergelijke fusies. Dat de Vlaamse Regering een fusiedossier geval per geval beoordeelt, lijkt de spreker geen goede zaak. Hij vraagt de minister te bevestigen dat er geen voorafgaande criteria zijn, dat er ruimte is voor de lokale autonomie en dat de Vlaamse Regering de fusie dus gewoon goedkeurt.

Steven Vandeput vond de uitleg van de minister volledig en conform het regeerakkoord. Regiovorming, fusies, politieke vernieuwing en het Gemeentefonds zijn dossiers die samenhangen. Het Gemeentefonds aanpassen staat inderdaad gelijk met het openen van de doos van Pandora, want wijzigen zonder dat er iemand achteruitgaat is onmogelijk.

De spreker vraagt zich af wat men aan de lokale autonomie heeft als gemeenten om allerhande redenen niet in staat zijn om te voldoen aan de verwachtingen van de bevolking. N-VA is een grote aanhanger van het beginsel van de subsidiariteit, dus om zoveel mogelijk taken zo dicht mogelijk bij de burger te leggen. Fusies moeten de bestuurskracht en efficiëntie verhogen zodat de gemeenten beter kunnen voldoen aan de verwachtingen van de burgers en ze de instrumenten die de minister aanreikt, beter kunnen gebruiken. Hij waarschuwt evenwel voor antifusies en lelijke eendjes en nog meer moois.

De provincies raadt hij aan de bevoegdheden die hen nog resten naar behoren uit te oefenen, ter ondersteuning en in aanvulling van gemeenten zonder in hun plaats te treden, wat ze vaak wel doen. Hij wijst ook op het onderscheid tussen de taken van de gouverneur enerzijds en deputatie en de provincieraad anderzijds.

De minister uit realistische verwachtingen voor de regiovorming. Het is echter zo dat gemeenten een leidraad zowel voor fusies als voor regiovorming zouden kunnen gebruiken. Het is zaak te verhinderen dat er lukraak nog bijkomende samenwerkingsvormen worden opgericht.

Inzake politieke vernieuwing is de afschaffing van de opkomstplicht de grote blikvanger, maar er zijn nog heel wat andere aspecten aan verbonden waar N-VA 100% achter staat. De spreker vraagt de minister daar niet mee te talmen zodat

snel duidelijk wordt in welk kader de verkiezingen van 2024 zich zullen afspelen. Het maatschappijbeeld dat mensen die het moeilijker hebben in de maatschappij niet geneigd zouden zijn om te participeren, deelt de spreker niet. Hij denkt dat iedereen voldoende wilsbekwaam is om te bepalen of hij of zij al dan niet gaat stemmen.

Op de suggestie om de middelen van het Openruimtefonds aan voorwaarden te binden, repliceert de spreker dat de begroting een en ondeelbaar is. Middelen worden doorgaans op projectbasis toegewezen. Hij verwijst voorts naar voorgaande debatten over de responsabiliseringsbijdrage en fondsen voor de open ruimte. De minister zei toen al dat gemeenten die aan de open ruimte beginnen knibbelen minder middelen vanuit het Openruimtefonds zullen krijgen.

Tom Ongena rekent erop dat de visie van de minister over de commissie decentralisatie impactvol zal zijn. De spreker ziet heel wat mogelijkheden om bevoegdheden door te geven aan de gemeenten. Internationaal onderzoek toont aan dat Vlaanderen op dat vlak onderaan bengelt, omwille van onder meer historische redenen. Vlaanderen heeft een strijd moeten leveren om eigen bevoegdheden te krijgen en was niet geneigd die door te geven. Lokale besturen meer bevoegdheden geven, kan trouwens een motor zijn voor meer samenwerking. Dit kan aanleiding geven tot regiovorming of tot een ultieme vorm van samenwerking, namelijk fusies.

Over de vernieuwing van de democratie heeft hij nog vragen, onder meer over hoe het initiatiefrecht vorm zal krijgen. Zelf geeft hij er de voorkeur aan de lijststem op lokaal niveau, waar men vaak op personen stemt, helemaal af te schaffen. Kiezers krijgen zo meer zeggingskracht over wie uiteindelijk verkozen wordt.

Na Griekenland is België het enige land met opkomstplicht. Open Vld pleit al lang voor de afschaffing ervan. Het lokale niveau geniet nog het meeste vertrouwen van de burgers, dus zullen er weinig inspanningen nodig zijn om mensen te overtuigen te gaan stemmen. Het zal wel een andere manier van campagnevoeren vergen, maar lokaal gaat het over concrete zaken die de kiezers na aan het hart liggen: een plein, hun straat, hun school, de kinderopvang enzovoort.

Participatie is niet beperkt tot het om de zes jaar stemmen. Het is dan ook goed dat de minister maatregelen neemt met het oog op meer burgerparticipatie. ABB plant enkele initiatieven waaronder een academische studie en ander onderzoek. Er zijn al heel wat studies, daarom pleit de spreker ervoor dit bijkomende onderzoek te focussen op concrete maatregelen die snel implementeerbaar zijn opdat de gemeenten bruikbare handleidingen en voorbeeldreglementen ter beschikking krijgen.

De doorstroming van informatie over smart cities naar kleinere steden biedt nog heel wat kansen, onder meer om hun efficiëntie, bestuurskracht en financiële draagkracht te verbeteren. Het kan hen ook helpen om sommige beleidsdoelstellingen te halen. Zo is het plaatsen van ANPR-camera's met automatische kentekenplaatherkenning pas doorgebroken in kleinere steden en gemeenten nadat er een opdrachtencentrale was die hen de moeilijke aspecten uit handen nam.

5. Aanvullende antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat de 47 geloofsgemeenschappen die een aanvraag hebben ingediend voor 1 juli 2019, vanaf de goedkeuring van het nieuwe decreet één jaar de tijd krijgen om zich te conformeren aan de nieuwe regels. Ze zullen samen met de ongeveer 1700 anderen beoordeeld worden en dan al dan niet een erkenning krijgen. Wie al een erkenning heeft, maar niet voldoet, zal zijn erkenning verliezen. Voor die 47 is er dus geen vier jaar wachttijd. Elke andere geloofsgemeenschap die na 1 juli 2019 een erkenning aanvraagt, zal vanaf de goedkeu-

ring van het nieuwe decreet een wachtperiode van vier jaar opgelegd krijgen. De wachtperiode vormt een aanbeveling uit het rapport van professor Rik Torfs, die een wachttijd van drie tot vijf jaar voorstelde. Geloofsgemeenschappen in de wachtperiode krijgen jaarlijks een rapport. Idealiter krijgt elke geloofsgemeenschap dat, maar de minister moet eerst bekijken hoeveel werk dat meebrengt en hoeveel het zal kosten.

De informatiedienst zal zo snel mogelijk opstarten, in het ideale geval op het moment dat het decreet goedgekeurd wordt. Daarvoor moet echter bepaald worden wat de wettelijke mogelijkheden van dergelijke dienst zijn. De minister zal inspiratie zoeken bij een soortgelijke dienst in Nederland. Een tweede aspect dat de zaak kan vertragen, is de rekrutering van personeel, waaronder mensen die het Arabisch, het Hebreeuws en andere talen machtig zijn.

Zoals elke goede bewindvoerder zal de minister blijven luisteren en praten en openstaan voor goede ideeën en kritieken. Gezien de latere start van de regering is het normaal dat ze momenteel nog in de conceptuele fase zit. Daadkracht zal er de komende jaren genoeg zijn, belooft de minister.

Omdat de meerderheid niet eensgezind was over de afschaffing van het provinciale bestuursniveau, is beslist tot een status quo. Ook het provinciale niveau vraagt bestuurlijke rust, wat de regering zal respecteren door noch extra bevoegdheden toe te kennen noch er weg te nemen, tenzij de provinciale besturen én alle meerderheidspartijen van mening zijn dat het een goede zaak zou zijn.

De commissie decentralisatie moet inderdaad leiden tot echte verwezenlijkingen. De andere ministers zullen daaraan moeten meewerken. Daarom komt er een voortgangsrapportage. Die zal dienen om de stand in elk beleidsdomein te beoordelen en zo nodig de verantwoordelijke minister aan te moedigen.

De minister bevestigt dat de middelen waarover de lokale besturen beschikken in vergelijking met landen als Nederland en Denemarken beperkt zijn. Een jong beleidsniveau is altijd wat centralistisch, maar nu komt Vlaanderen stilaan in de fase dat het bevoegdheden kan doorschuiven. Een tweede reden is de historische verzuiling. Vlaanderen heeft daardoor sterk ontwikkelde onderaannemers, bijvoorbeeld in onderwijs en welzijn, terwijl die taken in andere landen aan de lokale besturen toevertrouwd zijn.

Dat de federale impactanalyse in verband met de fusies niet zo vlot verliep, wijt de minister aan de pioniersperiode. Hij gaat ervan uit dat het nu anders zal zijn. Hij zal daar met de federale verantwoordelijken over praten en hen daartoe aanmoedigen.

De minister is het eens met de beschouwing van Kurt De Loor dat gemeenten die dat het meest nodig hebben, het minste doen met de auditgegevens. Om die reden is hij van plan om opvolgingsvragen te stellen wanneer er audits zijn. De minister overweegt de lokale besturen enkele maanden na een audit te vragen wat ze ermee gedaan hebben. Zo denkt hij hen aan te moedigen om met de auditresultaten aan de slag te gaan.

De minister zal het vorige aanbod aan de gemeenten inzake bestuurskrachtondersteuning evalueren, om na te gaan of het inderdaad de sterkste besturen zijn die daar het vaakst op intekenen. Als het de sterke besturen zijn die er gebruik van maken, draagt men eigenlijk water naar de zee. Er zal dus eerst worden geëvalueerd en afgewogen of er een vervolg op moet komen, en zo ja onder welke vorm.

De minister is zich ervan bewust dat gemeentebesturen inzake regiovorming enige instructies en ondersteuning verwachten. Het is zaak om nieuwe vormen van sa-

menwerking te vermijden, maar dat zal ook de steun van andere ministers vergen. De ideale schaalgrootte bestaat alvast niet, aan elke afbakening zijn voor- en nadelen verbonden, maar toch moeten er keuzes gemaakt worden en die mogen niet eindeloos uitgesteld worden. Hij is zeker geen gas aan het terugnemen op dit vlak en zal dus niet alleen de regio's afbakenen maar er ook inhoud en structuur aan geven. Bij nieuwe behoeftes zullen er geen nieuwe structuren komen. De taken zullen opgenomen worden in de bestaande structuren. In heel veel beleidsdomeinen, zoals welzijn, mobiliteit en wonen, wordt trouwens verwezen naar die regiovorming.

Er zijn nog geen formele aanmeldingen voor fusies, hoewel heel wat gemeenten er informatie over vragen, onder meer aan de gouverneurs. Dat er een Vlaams afwegingskader komt voor fusies, staat in het regeerakkoord en in de beleidsnota. Dat zal echter de autonomie van de gemeenten respecteren. Het is een hulpmiddel voor gemeenten met fusieplannen zodat die kunnen nagaan of ze op het juiste spoor zitten.

Het Openruimtefonds bevat 124 miljoen euro, wat totaal niet opweegt tegen de miljarden kosten die Jeremie Vaneeckhout voorspiegelde. Het fonds is in het leven geroepen voor gemeenten met veel open ruimte en bijhorende extra kosten. De Vlaamse overheid zal die middelen echter niet alloceren daar ze de autonomie van de gemeenten respecteert. De uniciteit van begroting is inderdaad een factor van belang. De middelen zijn een aanmoediging maar zeker geen wondermiddel. Om de open ruimte veilig te stellen zullen er heel wat andere instrumenten moeten worden ingezet.

Het kerkenbeleid moet de Grondwet maar ook de Napoleontische regelgeving ter zake respecteren, alsook de mening van de kerkelijke autoriteiten. De VVSG heeft een projectbureau Herbestemming Kerken dat mee gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid. Dat bureau steunt de lokale besturen, ook in hun zoektocht naar subsidies. Er moet inzake de herbestemming meer dynamiek komen. Er zijn heel wat mogelijkheden maar niet-beschermde kerken kunnen ook gewoon afgebroken worden.

Voorts benadrukt de minister dat de Raad van State niet zegt dat de responsabiliseringsbijdrage het gelijkheidsbeginsel schendt.

De universiteit van Tilburg heeft onlangs een rapport gepubliceerd waarin staat dat propaganda om te gaan stemmen een verwaarloosbaar effect heeft. Het echte effect is wat politieke partijen en politici ondernemen om mensen te motiveren van het stemrecht gebruik te maken.

Met wat Steven Vandeput gezegd heeft over de opkomstplicht, is de minister het helemaal eens. Behalve in Griekenland en België bestaat het nergens. Voor de minister is opkomstplicht een zwaktebod van een democratie. Hij gelooft meer in een positieve aanpak. Of er veel mensen afhaken als ze niet meer verplicht zijn te gaan stemmen, hangt af van de spankracht van het democratische debat, van de inzet van verkiezingen, van hoe politici en partijen zich tot de burger richten. Is de democratie in Nederland of de Scandinavische landen minder sterk dan in Griekenland en België? Open Vld is al sinds haar oprichting tegen de opkomstplicht. De minister gelooft dat de manier waarop politiek bedreven wordt daardoor beter wordt. Politici zullen immers meer gedwongen worden om in debat te gaan en argumenten aan te reiken om naar het stemhokje te gaan. Plus est en nous.

Inzake burgerparticipatie vindt de minister een goede onderbouwing belangrijk. Daarom zal hij drie jaar lang een lerend netwerk bij de VVSG subsidiëren dat de praktische voorstellen en goede voorbeelden in beeld brengt en implementeert.

Van het fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen gaat 14.274.239,49 euro naar het grootstedenbeleid; 9.040.351,68 euro naar stadsvernieuwingsprojecten; 7.472.984,20 euro naar de vijftig plattelandsgemeenten. Die cijfers zijn ook in de begroting terug te vinden.

Het afwegingskader met betrekking tot de fusies zal de lokale autonomie respecteren. Het is wel belangrijk dat gemeenten, vooraleer zij de beslissing tot fusie nemen, zichzelf een spiegel voorhouden om te zien of men op het juiste spoor zit. Daarvoor kan het afwegingskader nuttig zijn, zonder dat dit de lokale autonomie schaadt.

Inzake smart cities is het inderdaad nodig de verzamelde kennis te verspreiden naar kleinere steden (vuurtorenmodel) maar ook kleinere gemeenten kunnen vernieuwend werken en grotere steden inspireren. Zo heeft de gemeente Bonheiden een creatief en smart fietsbeleid.

Kurt De Loor wijst erop dat ook in de vorige regeerperiode gewerkt werd met tussentijdse rapportages over decentralisatie. Daaruit bleek dat niet alle beleidsdomeinen even snel vorderden. Hij vraagt de minister dat beter op te volgen. Als de beslissing tot fusie bij de gemeenten ligt en de Vlaamse Regering enkel bekrachtigd, is de formulering van zowel het regeerakkoord als de beleidsnota onduidelijk. Kan de minister bevestigen dat de eindbeslissing bij de lokale besturen ligt?

Aan Steven Vandeput zegt de spreker dat hij graag eigenaar blijft van zijn eigen woorden en intenties. Er moeten hem dus geen woorden of intenties in de mond worden gelegd. Tot slot vraagt hij de minister of de aanstellingsprocedure voor gouverneurs behouden blijft of niet. Ja of nee?

Minister *Bart Somers* zegt dat fusies er komen op initiatief van de lokale besturen en daarna decretaal bekrachtigd worden. Er zal altijd een marginale politieke toetsing door de regering zijn. Die was er in het verleden ook. Zo zal de regering geen donutfusie aanvaarden waarbij alle deelnemende gemeenten een centraal in het gebied gelegen gemeente of stad uitsluiten. De regering zal wel een afwegingskader aanreiken aan de hand waarvan gemeenten hun fusieproces goed kunnen overdenken.

De aanstellingsprocedure voor de gouverneur wordt momenteel ernstig bekeken. De Vlaamse Regering zal niet overhaast te werk gaan, maar ook niet te lang talmen om een juiste keuze te maken. Hij vraagt Kurt De Loor om in dit verband nog wat geduld te oefenen.

Kurt De Loor zal daar dan snel maar niet overhaast een vraag om uitleg over indienen.

IV. Indicatieve stemmingen

Een amendement ingediend door Stijn Bex, Hannelore Goeman en Celia Groothedde strekt ertoe de dotatie uit het Stedenfonds voor de VGC in dezelfde mate te laten stijgen als die van de Vlaamse centrumsteden (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 15/4, amendement nr. 11). Als de meerderheid dit amendement niet aanvaardt, vraagt *Stijn Bex* dat de minister dit als een aanmoediging zou zien om met de VGC te overleggen over haar financiële behoeften.

Minister *Bart Somers* verwelkomt elke aanmoediging. Het geld uit het Gemeentefonds dient om de reguliere werking van steden en gemeenten te financieren, wat een gewestmaterie is. In Brussel moet het Brusselse Gewest dat doen. Vlaanderen financiert de VGC voor extra initiatieven. Gezien het groeiritme van 3,5% zal ook

Brussel na twee jaar meer geld krijgen dan voor de besparing. De minister vraagt dan ook het amendement te verwerpen.

Amendement nr. 11 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 (bevoegdheden Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering, Hr-beleid en Audit Vlaamse Overheid en Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid van minister Somers) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Tom ONGENA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgO	Agentschap Overheidspersoneel
ANPR	Automatic Number Plate Recognition
BBC	beleids- en beheerscyclus
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
EU	Europese Unie
EVA	extern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
EVC	elders verworven competentie
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
gesco	gesubsidieerde contractueel
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid (van de KU Leuven)
hr	human resources
IGS	intergemeentelijk samenwerkingsverband
IMEA	Intercommunale Maatschappij voor Energievoorziening Antwerpen
IVA	intern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
lgbtqi+	lesbian, gay, bisexual, transgender, queer and intersex
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
NT2	Nederlands als tweede taal
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PLOEG	Planning, Leiding geven, Opvolgen, Evalueren en Gewaardeerd worden (letterwoord van de Vlaamse overheid)
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
soa	seksueel overdraagbare aandoeningen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk